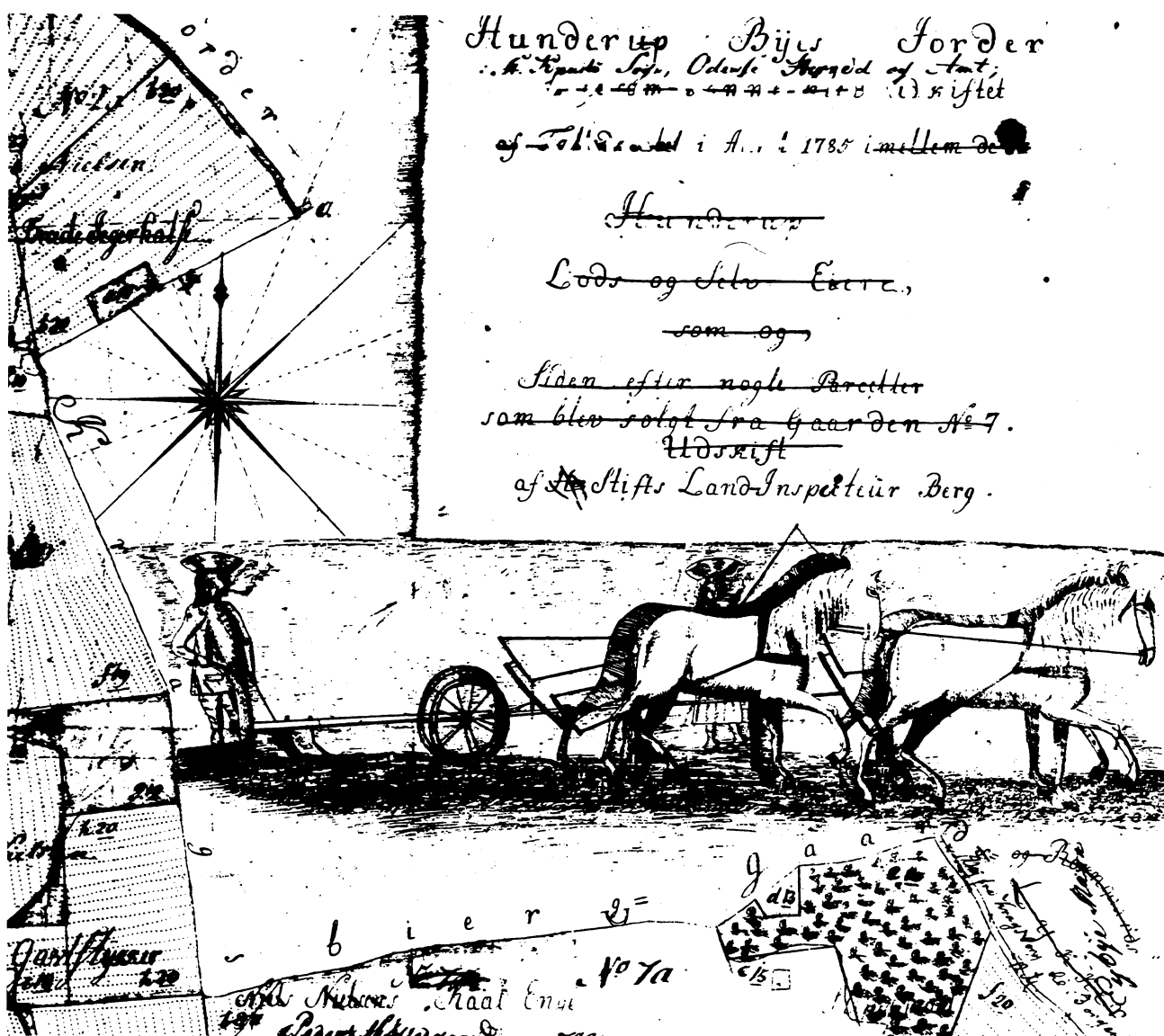

LANDSBYREGISTRERING I FYNS AMT

Historiske forhold EGEBJERG KOMMUNE

FYNS AMTSKOMMUNE

Udvalget for teknik og miljø

1983

Indhold

	Side.
Indledning	2.
Herredsbeskrivelse	3.
<u>Hundstrup sogn</u>	
Gundestrup	11.
Hundstrup	23.
Mynderup	35.
<u>Kirkeby sogn</u>	
Egebjerg	47.
Dongs-Højrup	59.
Kirkeby	71.
Rårud	83.
Slæbæk	95.
<u>Lunde sogn</u>	
Bobjerg	107.
Høje	119.
Lunde	131.
<u>Ollerup sogn</u>	
Ollerup	143.
Stågerup	157.
<u>Stenstrup sogn</u>	
Hundtofte	169.
Lille Løjtved	181.
Rødme	193.
Stenstrup	205.
<u>Ulbølle sogn</u>	
Strandhuse	217.
Ulbølle	229.
<u>Vester-Skerninge sogn</u>	
Vester-Skerninge	243.
<u>Øster-Skerninge sogn</u>	
Øster-Skerninge	255.

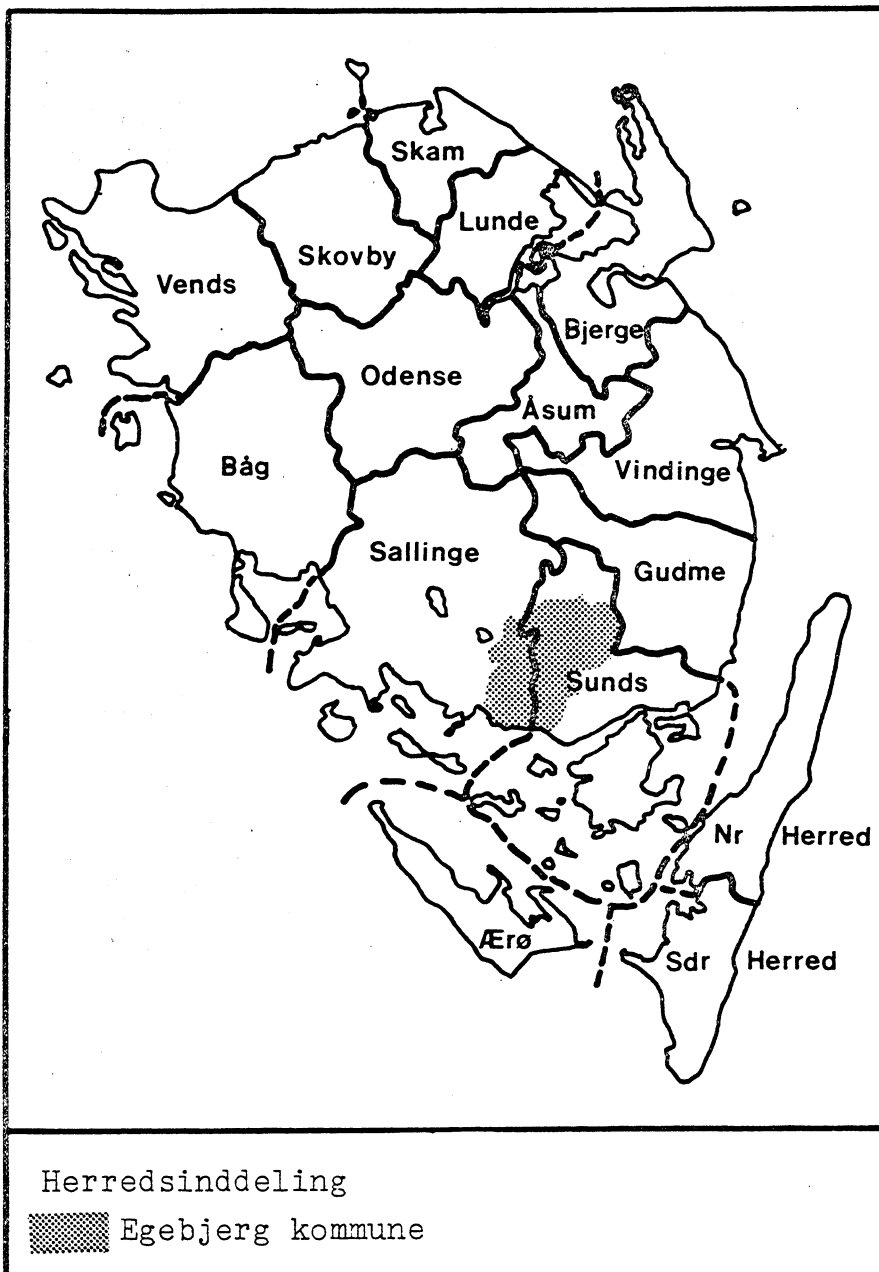

INDLEDNING

Denne rapport indeholder en undersøgelse og vurdering af de kulturhistoriske interesser i landsbyerne i Egebjerg kommune.

For så vidt angår en nærmere beskrivelse af undersøgelsens baggrund og tilrettelæggelse samt forklaring til de anvendte skemaer og kort, henvises til rapporten LANDSBYREGISTRERING I FYNS AMT - FORELØBIG ORIENTERING, 1983.

SALLINGE OG SUNDS HERRED - bebyggelsesudvikling 1500 - 1900.

Egebjerg kommune omfatter dele af Sallinge og Sunds herred. For at kunne sammenligne de enkelte landsbyers ressourcemæssige og udviklingsmæssige forhold bringes i det følgende en beskrivelse af bebyggelsesudviklingen i de to herreder fra år 1500 til år 1900.

SALLINGE HERRED.

Af det 48.019 ha (i 1907) store herred var i 1682 opdyrket 38.288 tdr. land svarende til 44-45% af det daværende areal, eller lidt mindre end Fyns gennemsnittet (47%). Herredet takseredes i 1664 til 10.230 tdr. htk., hvilket nedsattes markant til 7.502 tdr.htk. i 1684. Den første taksering var baseret på landgilden og viser således, at Sallinge herred var højt skyldsatsat. Ved matrikuleringen i 1844 fastsattes hartkornet til 7.949 tdr.

Marksystemet er næsten overalt i herredet alm. trevangsbrug, men Horne sogn og småøerne har dog 4-vangsbrug (Lillebæltssystemet). Opdyrkningsprocenten varierer meget i herredet som følge af terrænforholdene. I den kuperede skovbygdegn omkring Brahetrolleborg havde sognene Brahetrolleborg, Krarup, Hundstrup og Vester Aby i 1682 opdyrkningsprocenter på 24-30, hvilket afspejler store skovforekomster. Omvendt havde kystsogne som Horne, Astrup, Svanninge og Vester Skerninge opdyrkningsprocenter på 56-67%. Ligesom de nordlige slettesogne nås opdyrkningsprocenter på op til 61 (Vantinge).

Man kan således dele herredet op i en skovbygd, en kystzone og et sletteområde.

Som helhed er herredets agerjord af ret dårlig bonitet, men igen med store forskelle. Omkring 1800 anførte Begtrup, at herredets sydlige del, som støder til stranden, har bankede og noget sandede jorder. Fra Arreskov til Fåborg er for det meste skarpsandet jord og mange lyngbakker, som kun kan benyttes til nåleskovsanlæg. Den hele omegn af Søbo har meget skarpe sandede jorder, medens den nordlige del af herredet er mere frugtbar. Allested sogn hører til de bedste kornsogne på øen. Desuden kan blandt de gode henføres Vejle, Hillerslev og Horne sogne.

Til gengæld er herredet rigt på eng, tørvemoser og skov. Begtrup anfører, at baroniet Brahetrolleborgs skove er de betydeligste i Fyn og de eneste, som i mange år har været forstmæssigt behandlede.

På baroniet Holsteenshus indledtes udskiftningen allerede i 1771, men i øvrigt kom udskiftningen til at forløbe over mere end 50 år. Nakkebølle gods lod således først Astrup udskifte i 1822. I 1806 fremhæver Begtrup udskiftningen på Rødkilde og Flintholm godser, hvor alle bøndergårde blev flyttet midt ud i deres lodder, men også på baroniet Brahetrolleborg gods blev en stor mængde gårde udflyttet. I det hele taget må udskiftningen i herredet betegnes som ret konsekvent gennemført.

Allerede i senmiddelalderen var herredet i usædvanlig grad domineret af adelige godser, og dette adelspræg forstærkedes i 1500-1600-tallet. Når bortses fra øerne, der næsten udelukkende var krongods, besad kronen o. 1535 omkring 130 gårde i herredet, svarende til 13%. De 90 af disse var selvejergårde. Med reformationen i 1536 inddroges kirkens gods, men den eneste betydelige institution var Holme Kloster (det senere Brahetrolleborg) med 120 gårde, godt samlede omkring Brahetrolleborg-Krarup sogne. Allerede i 1541 afhændedes klostergodset til adelen, og i løbet af perioden frem til 1660 afstod kronen trinvis sine gårde i herredet, således at kronens andel i 1660 (når bortses fra øerne) var 7%, mod 34% for øen som helhed. De 22 hovedgårde i herredet havde tilmed fordelt bøndergodset så tilpas jævnt, at 56% af herredets gårde var indensogns ugedagstjenere i 1660, mod 30% for øen som helhed.

Godsstrukturens dominans er således meget udtalt. Omkring 1660 var Kaj Lykke på Rantzausholm (Brahetrolleborg) herredets betydeligste godsejer. Foruden Rantzausholm ejede han Brændegård, Flintholm, Rødkilde og Gelskov hovedgårde med op mod 200 fæstegårde i herredet. Efter en landsforræderi dom blev dette gods dog totalt splittet i 1661. Med et tilliggende på 142 fæstegårde nåede Hvedholm næsten samme størrelse. Blandt de øvrige godser nåede kun 6 et tilliggende på over 50 gårde (Nakkebølle, Arreskov, Sandholt, Fjællebro, Damsbo og Lundegård).

På udskiftningstiden domineredes herredet af 2 grevskaber og 2 baronier. Grevskabet Brahesminde (efter 1798) bestod af godserne Hvedholm, Steensgård, Østrupgård og Damsbo samt øerne A-

vernakø og Lyø. Brahesminde ansås da efter grevskabet Wedellsborg for at være den største og bedste ejendom i Fyn. Bøndergodset udgjorde omkring år 1800 1.750 tdr. htk. Grevskabet Muckadell (efter 1784) bestod af hovedgårdene Arreskov, Gelskov, Brobygård, Ølstedgård og Sollerup. Bøndergodsets hartkorn var omkring år 1800 på 1.000 tdr.htk. Baroniet Holsteenshus (oprindelig 1774) havde hovedgården Langesø i Skovby herred under sig. Baroniet Brahetrolleborg (efter 1722) bestod af hovedgårdene Brahetrolleborg og Brændegård med et bøndergods omkring år 1800 på 630 tdr. htk. Overgangen til selveje skete sent.

I 1801 fandtes kun 56 selvejergårde i herredet, hvortil dog kom 88 arvefæstere under Brahetrolleborg. Endnu i 1895 var 44% af herredets gårde i fæste, medens naboherredet mod nord (Odense herred) på dette tidspunkt havde under 1% fæstegårde. Grevskabet Muckadell begyndte først frasalget af sit fæstegods i 1916.

Antallet af gårde synes svagt faldende fra 1664 til 1805 formentlig som følge af en fortsat hovedgårdseksponering. Igennem det 19. årh. vokser gårdtallet med beskeden 28%. Hustallets vækst følger det gængse mønster på øen. I 1688 var der halvt så mange huse som gårde. Omkring 1800 er der jævnbyrdighed, og i løbet af det 19. årh. vokser hustallet jævnt, medens der sker en lille fordobling af befolkningen fra år 1787 til år 1901. Gårdene var i 1684 lidt over gennemsnitsstørrelsen på Fyn. Det dyrkede areal til gårdene i Sallinge herred var i gennemsnit 34 tdr. land mod 32 tdr. land på Fyn som helhed.

Omkring Holme Kloster blev landsbyerne allerede egaliserede i senmiddelalder. Den kraftige godsstruktur satte sig i nyere tid spor i mange gård- og landsbynedlæggelser, hyppige egaliseringer og meget konsekvent gennemførte udskiftninger og udflytninger.

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			120	27	568	230	377	115
~~1664~~ 1850	466	489		fæsteg.	684	1.434		
~~1664~~ 1895	709	2.295 ²⁾		- " -	567 ¹⁾	828		

STATISTIK

Areal: 1907: 48.019 km, heraf opdyrket 1682: 44%							
Tønder hærtorm	1664	1684 ~~X1682~~	1850 ~~X1804~~	1895 ~~X1900~~			
	10.230	7.502	17.949	7.450			
Bebyggelsesenheder:							
			1664	1688	1805 ~~X1804~~	1850 ~~X1804~~	1895 ~~X1900~~
Gårde:			1.087	1.052	0. 1015	1176	1302
Huse:			372		0. 1016		
Huse m/ jord:				209		1339	1940
Huse u/ jord:				271		584	1183
I alt:			1.459	1.532	0. 2031	3.099	4.425
Størrelsesfordeling i tønder hærtorm: (bøndergårde)							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
1664	209	(20%)	360	(34%)	496	(47%)	8,5 tdr.
1688	343	(33%)	415	(40%)	268	(26%)	6,4 tdr.
1850 ~~X1804~~	340	(30%)	705	(61%)	105	(9%)	5,8 tdr.
1895 ~~X1900~~	570	(45%)	622	(49%)	84	(7%)	5,2 tdr.
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:							
Børn:							
I alt:	13.122		20.271		24.246		

SUNDS HERRED.

Af det 28.392 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 39%, hvilket ligger markant under det fynske gennemsnit på 47%. I 1806 konstateredes det da også, at egnen omkring Svendborg mere udmærkede sig ved at være en smuk skov-egn end ved en frugtbar jordbund.

Fra Kirkeby over Hvidkilde til Fåborg strakte sig et overdrev bestående af sten, lyng og bregner, medens småøerne Tåsinge, Thurø, Strynø og Drejød udmærkede sig ved gode bygjorder. I skovbygdsogne som Stenstrup og Kirkeby blev jorderne drevet i alsædebrug, medens herredet i øvrigt havde trevangsbrug. De indre skovbygdegne Kværndrup, Stenstrup, Lunde, Kirkeby og Tved havde i 1688 opdyrkningsprocenter så lave som 27-33%, medens de tre Tåsinge sogne havde fra 49-52% opdyrket jord. Tåsinge prægedes i øvrigt af et meget kompleks dyrkningsfællesskab, hvor ejerlavsskellene som hovedregel først fastlagdes ved udskiftningen.

Herredet ligger fordelagtigt for handel bl.a. med skovprodukter og allerede i middelalderen klager Svendborg by over ulovlig handel fra øboernes side. I 1700-1800-tallet blev især Tåsinge (Troense) og Thurø vigtige søfartslokaliteter. Fiskeriet siges i 1806 at indbringe mere end 1000 rdl. årligt på Tåsinge, ligesom man på småøerne med flid udnyttede tang som gødning.

Af Sunds herreds i alt 16 sogne er de 10 placeret på Fyn, medens Tåsinge har 3 sogne. De tre resterende sogne Drejød, Thurø og Strynø er alle opstået som selvstændige sogne i 1500-1600-tallet.

Udskiftningen af baroniet Lehn (Hvidkilde, Lehnskov og Nielstrup godser) beskrives i 1806 som fortræffelig. De udflyttede gårde blev bygget af brændte sten i tre længer. Bønderne måtte siden selv bygge den 4. længe. Også på Tåsinge (stamhuset Thorseng) forløb udskiftningen godt. "På intet stamhus i Danmark, hvor fæstegods gives, har ejerne så kendelig sørget for deres gods vel som her" (1806).

Småøerne tilhørte allerede i 1200-tallet kronen og vedblev hermed frem til krongodsudlæggene i 1600-tallet. I 1329 afhændede kong Christoffer II Tåsinge, men fra 1387 kom (størsteparten af) øen samlet under hovedgården Kærstrup (Valdemarsslot) atter under kro-

nen. I løbet af 1400-tallet kom Kærstrup len (incl. selvejergårdene) imidlertid på Odensebispens hænder, ligesom kronborgen Ørkild ved Svendborg blev til et bispelen. På reformationstiden lå der under bispelenene Kærstrup og Ørkild henholdsvis 162 og 74 gårde, hvortil kom bispens smålen Klingstrup.

Bortset fra småøerne var kronens egne besiddelser derfor beskedne omkring 1535, men ved inddragelsen af bispegodset blev kronbesiddelserne derimod omfattende med 4/5 af gårdene på Tåsinge og over halvdelen af gårdene i Skårup og Lunde sogne. Adelen stod derimod stærkt (mere end 3/4 af gårdene) i Kværndrup og Egense. I 1573 afhændede kronen imidlertid Kærstrup med knap 200 gårde på Tåsinge, heriblandt et meget betydeligt antal selvejergårde i Bjerreby og Landet sogne (omkring halvdelen af sognens totale gårdtal), ligesom man i 1577-80 afhændede Klingstrup hovedgård med kronens gods i Skårup sogn. I det hele taget skilte kronen sig på denne tid af med størsteparten af sit gods med undtagelse af småøerne, der i hovedsagen først afhændedes efter svenskekrigene. Endnu i 1660 havde kronen derfor bevaret 115 af herredets gårde.

Omkring 1600 var den adelige godssamling i herredet endnu ubetydelig. Bortset fra de tidligere bispehovedgårde fandtes kun adelige godser i 4 af de 13 sogne, nemlig i Kværndrup, Ollerup, Stenstrup og Egense sogne, og heraf var det blot i de to sidste, at hovedgårdene havde samlet mere end halvdelen af gårdene i deres sogne. De betydeligste godser i 1600-tallet var Kærstrup (Valdemarsslot) med i 1662 165 bøndergårde, Egeskov med 86 gårde og Hvidkilde med 85 gårde. Disse 3 hovedgårde var også i 1684 de eneste med en hovedgårdsmark på over 50 tdr.hk. Hundrede år efter var disse godskomplekser stadig dominerende. I 1781 havde Baroniet Lehn (Hvidkilde - Lehnskov og Nielstrup godser) 176 gårde under sig, Valdemarslot (1767) stadig 165 gårde og Egeskov (1778) 73 gårde. På denne tid var også Skjoldemose (1778=134 fæstegårde) et meget betydende gods, medens Bjørnemose, Løjtved og Klingstrup lå i mellemgruppen (40-60 fæstegårde). Løjtved udparcelleredes allerede år 1800, og der opstod en del selvejergods i Ollerup, Stenstrup og Lunde sogne.

Også Klingstrup udparcelleredes tidligt, hvorimod fæstegårdene under baroniet Lehn, stamhuset Thorseng (Valdemarsslot) og Egeskov gods fik en meget sen overgang til selveje.

Endnu i 1895 var 36% af herredets gårde derfor i fæste.

Antallet af gårde falder svagt i 1500-1600-1700-tallet som følge af hovedgårdsekspon- sion, der dog modvirkes af en ekspansion i kystzonen (i særlig grad på småøerne) og i mindre grad tillige i skovbygden. Den sene overgang til selveje bevirker en forholdsvis svag gårdekspon- sion i det 19. årh. (25-30%). Hus- og befolkningstallets ekspansion i det 19. årh. er derimod meget kraftig. Fra 1787 til 1901 stiger befolkningen med 126%, medens hustallet i 1895 nærmer sig det tredobbelte af gårdtallet.

Gårdene var i 1688 forholdsvis små, 4,9 tdr. htk. i gennemsnit mod 6,3 tdr. for Fyn som helhed. Dette skyldes dog især de små fisker- gårde på småøerne. Udelades de tre småø- sogne er den gennemsnitlige gårdstørrelse ikke 4,9 men 5,4 tdr.htk. Stadigvæk er herredet dog præget af smågårdene i skovbygdområdet. Som følge af den forholdsvis sene godssamling er der kun få tidlige egaliseringer i herredet. I Stenstrup og Lunde sogne blev hvert gods bønder gjort lige i hartkorn ved udskiftnin- gen.

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1660			163	48	190	114	374	111
1850	278	423	fæstegårde		558	1016		
1895	576	1843	fæstegårde		331	795		

STATISTIK

Areal: 1907: 28.392 ha, heraf opdyrket 1688: 39%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1	1850	1895		
	5700	3872		4670	4696		
Bebyggelsesenheder:							
		1572	1664	1688	1774	1850	1895
Gårde:		745	737	729	o. 715	846	917
Huse:					o. 650		
Huse m/ jord:			273	137		1165	1597
Huse u/ jord:				141		274	1041
I alt:		745	1010	1007	o. 1365	2285	3555

Størrelsesfordeling i tønder harkorn: (Bøndergårde).

	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
1664	199	315	213	7,1
1688	328	335	57	4,9
1850	383	413	40	4,4
1895	536	337	34	3,8
Folketal:				
	1787	1845	1901	
Voksne:				
Børn:				
I alt:	9166	15231	20739	

1. 1688 tallet er taget fra "De danske landbrug" (1928).

GUNDESTRUP

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
-----------------	----------------------------	-----------------------------	---------------------------

Navn:	Navnetype: -torp.
--------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Nævnt første gang 1465 som Gunnerstorp. Forleddet er genitiv af mandsnavnet Gunnar. Efterleddet er -torp og siger at byen er en udflytterby, der kan være dannet både i vikingetiden og middelalderen.

Anlægstype: torp	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
----------------------------	---

Bemærkninger:

En torper er en middelalderlig udflytterbebyggelse, der er anlagt ved udflytning fra adelbyen (moderbyen).

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
----------	---------------------	----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Vejforløbet er uændret siden udskiftningen. Indenfor selve bykernen er der siden udskiftningen flyttet en enkelt gård og der er kommet et mejeri til. Andre ændringer forekommer kun i form af tilbygninger til de oprindelige bebyggelser. Ved udskiftningen er der udflyttet 2 gårde og 2 huse fra landsbykernen.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
----------	---------------------	----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: 227 ha., heraf opdyrket i 1688: 34%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	75	28	36				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	7	7 ¹⁾	7 ¹⁾	6	6	7	6
Huse:			1		2		
Huse m/ jord:						6	6
Huse u/ jord:							
I alt:	7	7	8	6	8	13	12
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
1664			7	10,7			
1688	2	4		4,7			
1844	2	5		4,2			
1903	1	5		5,3			
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	52	74	71				
Børn:	21	15	19				
I alt:	73	89	90				

1) mplet

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
----------	---------------------	----------------------	--------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664							7 [⊕]	1
1844		1					7	5
1903	6	3						3

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 227 ha store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 34%, hvilket er i overensstemmelse med ejerlavets dominerende indslag af eng og skov. I 1664 takseredes byens skove dog kun for 16 svins olden. Omkring 1800 bar ejerlavet spor af skovrydning. Byen havde i 1684 trevangsbrug i vangelag med moderbyen Hundstrup og takseredes på grund af den ekstensive udnyttelse lavt til 28 tdr.htk. mod 36 tdr. i 1844. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende højt. Byen rummede allerede fra 1500-tallet en mølle. Gundestrup er udflyttet og udparcelleret fra Hundstrup. Senere er skov-enestegården Eskebjerg udskilt fra Gundestrup ejerlav. Gården nævnes første gang i 1498. Gundestrup blokudskiftedes i 1792.

Odensebispen havde i 1531 1 gård i byen. I 1609 afhændede kronen 1 selvejergård og 1 fæstegård i byen til Hvidkilde. I 1664 hørte hele byen under Nakkebølle. Byen havde da et egaliseret præg, men det er dog tvivlsomt om der er tale om en egentlig egalisering. Endnu i 1844 var byen fæstegods, men inden 1903 var overgangen til selveje stort set fuldbyrdet.

Antallet af gårde i byen er stort set uforandret fra 1572 til 1903. Møllegården fra 1664 opføres i 1688 som et jordløst møllehus. Hus- og befolkningseksponen i det 19. årh. har ligeledes særdeles beskedent omfang.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små. Det er usikkert om der er tale om en egentlig egalisering.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
----------	---------------------	----------------------	--------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

1) Anlægstype.

Den lille udflytterby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er randplaceret i sit ejerlav og har eng/å orientering. Byen rummede allerede fra 1500-tallet en vandmølle. Byformen er den almindelige forekommende slynget-vejby type. Ejerlavet er præget af eng og skov, og gårdene var i 1684 ret små som det er typisk for skovegne. Af det oprindelige ejerlav er skov-
nestegården Eskebjerg udskilt.

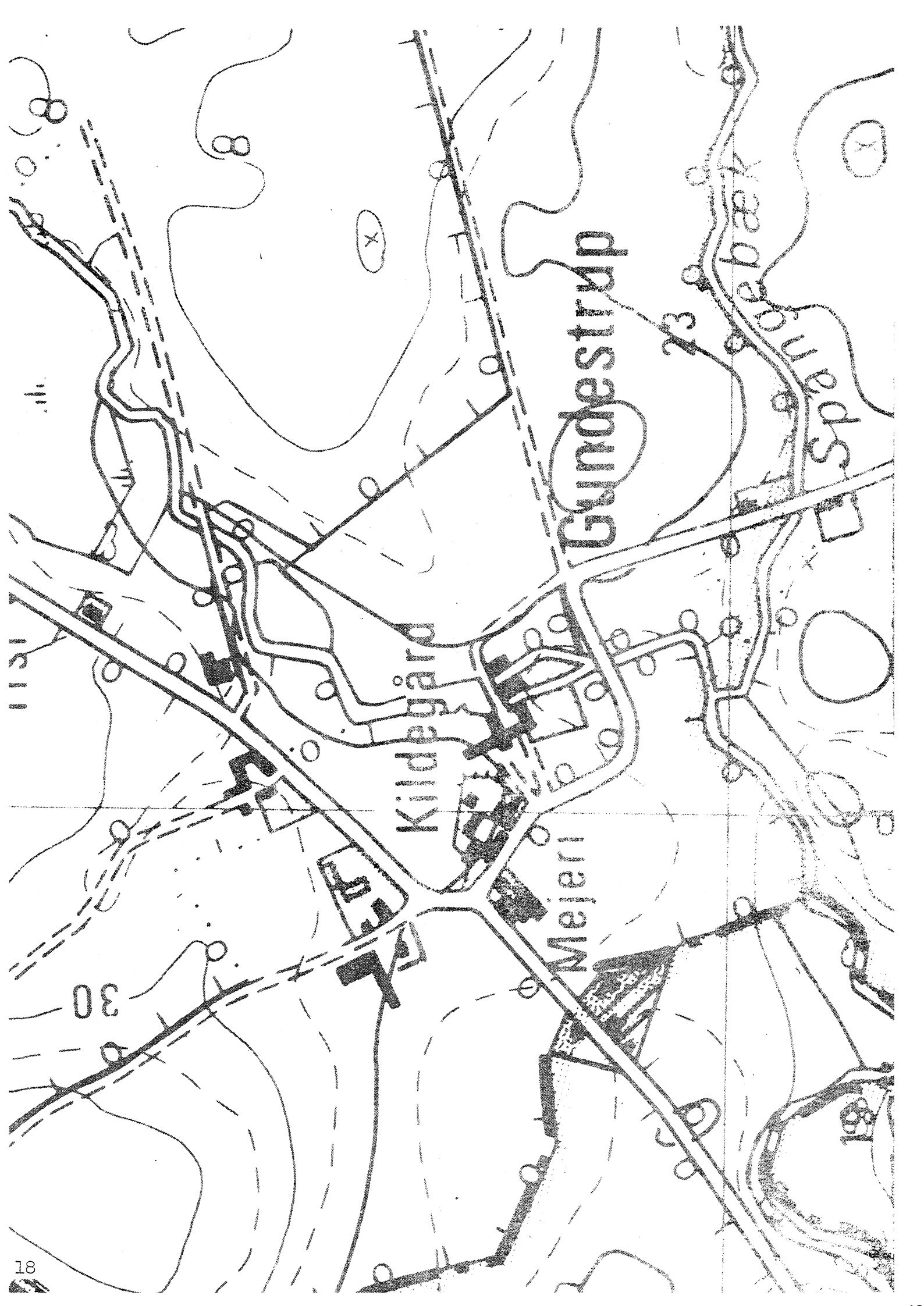
2) Udviklingstype.

Byen hørte i 1664 under Nakkebølle gods og havde et egaliseret præg. Den sene overgang til selveje indebar, at den normale ekspansion i det 19. århundrede stort set udeblev.

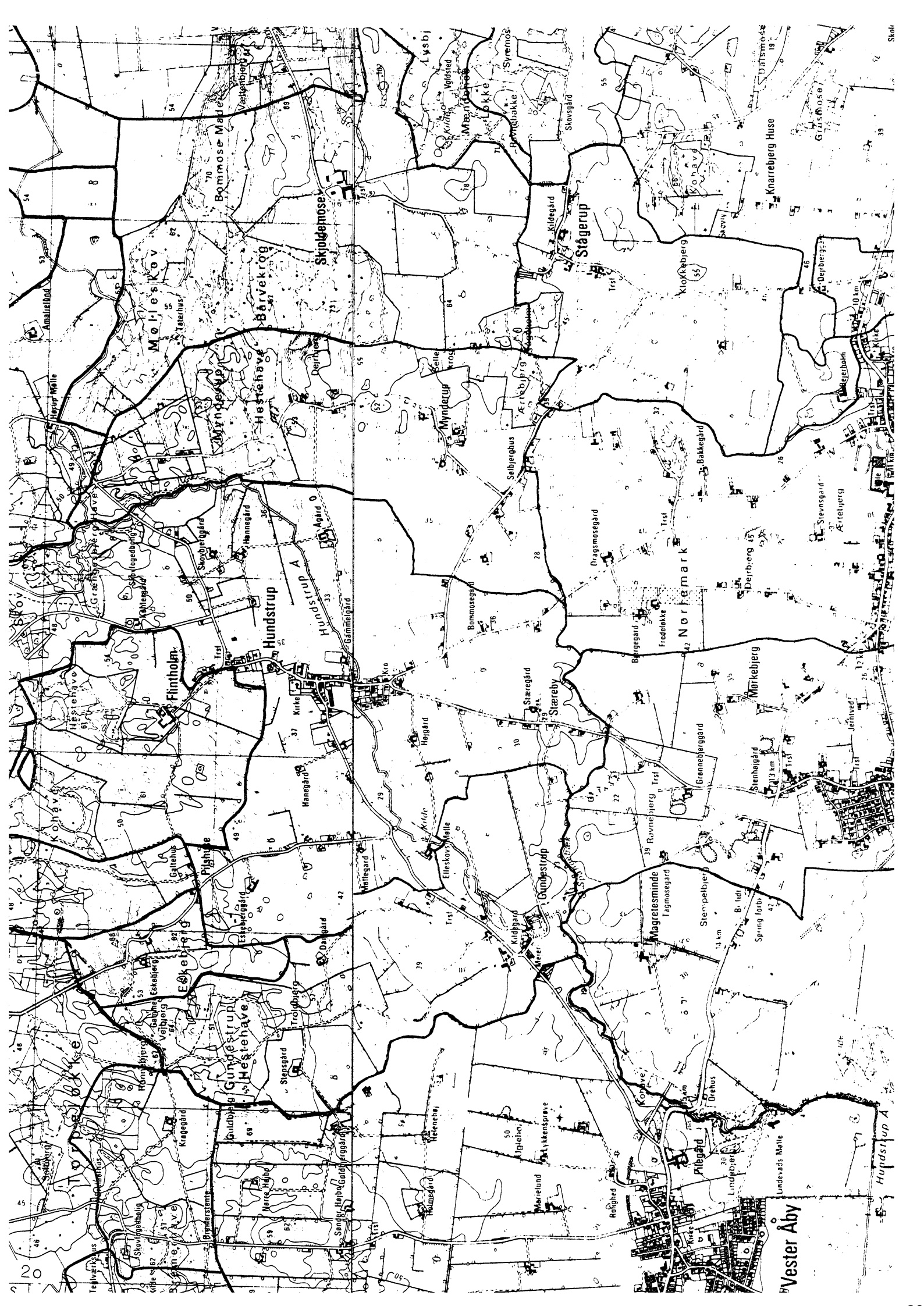
Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og forholdsvis typen anlægstype med stilfærdig udvikling.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er kun delvis bevaret, og det løse præg er forstærket.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn samt et større skovareal.
- 3) Særlige relikter: Mølle?
- 4) Arkæologiske interesser: 3 frilagte gårdtomter.

Vester Åby

Mørkebjerg

Stågerup

Hundstrup

Skoldemose

Flintholm

Myndrup

Bårvekrog

Bomlose Mølle

Møllekov

Hestehave

Skoldemose

Åby

Pilgaard

Magresmide

Gundestrup

Estehave

Pilthuse

Flintholm

Hundstrup A

Hundstrup B

Hundstrup C

Hundstrup D

Hundstrup E

Hundstrup F

Hundstrup G

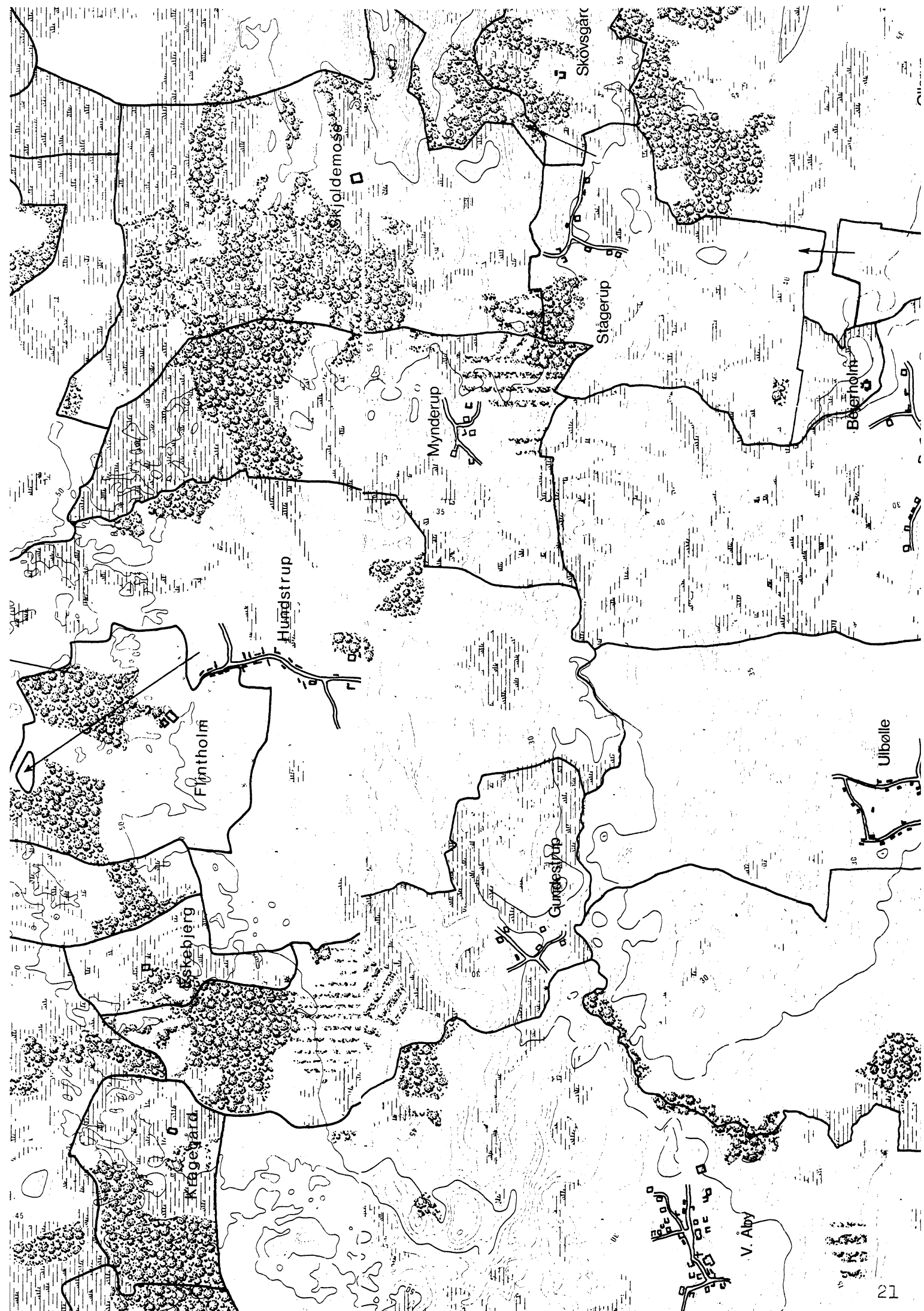
Hundstrup H

Hundstrup I

Hundstrup J

Hundstrup K

Hundstrup L

HUNDSTRUP

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
-----------------	----------------------------	-----------------------------	---------------------------

Navn:	Navnetype: -torp
--------------	--------------------------------

Bemærkninger:

Hundstrup første gang nævnt som Huntorpe i 1348. Forleddet Hund- er genitiv af mandsnavnet Huns. Efterleddet er -torp og indikerer at byen er en udflytterby dannet enten i vikingetiden eller middelalderen.

Anlægstype: adelby	Anlæggelsestidspunkt: overgang mellem vikingetid og middelalder.
----------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby der modsat den middelalderlige udflytterbebyggelse ikke er anlagt ved udflytning,

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
----------	---------------------	----------------------	--------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

De 21 huse og 2 gårde og kirken ligger næsten med lige så stor afstand langs den nord-sydgående vej. De 2 gårde ligger mod syd lidt fra vejen. Husene ligger meget tæt på vejen.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering

randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1777   figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning

ved udskiftningen   13 gårde, 5 huse/?

efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem   driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1

vangeantal: 3

vangelag mod Gundestrup, Mynderup og N. Skerninge

b. Ressourcerådets sammensætning

landskabsform: G/K Sydfyn/Sarup. Israndsbakker nord for byen. Plateaubakker. mod nordøst.

jordbund: Overvejende moræneler med spredte forekomster af ferskvandstørve-dynd, morænegrus og smeltevandssand.

naturlig afgrænsning: Mod Gundestrup og Mynderup. Eng mod syd. Højder mod nord?

overvejende

overvejende   med større indhold af

blandingsøkonomi med ager, skov og eng.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
----------	---------------------	----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Ca. 8 huse er udflyttet siden udskiftningen. Langs den nord-sydgående vej er der kommet ca. 13 nye huse mellem den oprindelige bebyggelse - husene er især kommet til i området umiddelbart syd for kirken. Desuden er der kommet ny bebyggelse langs vejen der går mod vest, her har der dog ikke tidligere ligget gårde eller huse. Vejforløbet er uændret. Allerede inden 1806 var samtlige gårde i byen udflyttet.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Ganske få i forhold til ejerlavets størrelse og kun i den nordlige del.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sallinge	Egebjerg	Hundstrup

STATISTIK

1							
Areal: 690+139=829 ha., heraf opdyrket i 1688: 24%							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844		1903		
	122	76	108				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688 ²	1774 ²	1844	1903
Gårde:	12	12	17	18	22	20	24
Huse:		12	8		10		
Huse m/ jord:				3		30	53
Huse u/ jord:				6			18
I alt:		24	25	27	32	50	95
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
1664	4	7	6	7,2			
1688	11	7		4,2			
1844	10	9	1	4,4			
1903	21	3		3,3			
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	157	223	309				
Børn:	58	116	125				
I alt:	215	339	434				

1 Incl. Eskebjerg og Galteløkkerne.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
-----------------	---------------------	----------------------	--------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664							17	8
1844	9	4			11	26		
1903	23	61			1	8		2

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 829 ha store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 24%. Byen havde da trevangsbrug og vangelag med Gundestrup, Mynderup og Vester Skerninge. Den takseredes på grund af den ekstensive udnyttelse ret lavt til 76 tdr.htk. mod 108 tdr. i 1844. Den lave opdyrkningsprocent indicerer ret store skovarealer, og byens skove takseredes i 1664 til 61 svins olden. Omkring 1800 var største parten af byens skove dog forsvunden som følge af opdyrkning. Af det oprindelige ejerlav er udskilt udflytterbyerne Mynderup og Gundestrup samt en række skovenestegårde. Hovedgården Flintholm omtales fra 1400-tallet. I 1496 erhvervede Claus Bryske til Flintholm en lykke på Hundstrup grund mellem byen og Flintholm. Formentlig er hovedgården udvidet på byens bekostning i flere omgange. I 1664 takseredes Flintholm for 49 tdr.htk. I Hundstrup ejerlav ligger et voldsted Bøhøved. Sydvest for Hundstrup ligger en gammel vandmølle, Elleskov Mølle, der allerede omtales fra 1500-tallet.

Hundstrup blokudskiftedes i 1777 og opløstes totalt ved udflytning.

I 1475 optræder 1 gård på det store Løgismose arveskifte. Kronen havde en enkelt gård, som i 1609 afhændedes til Hvidkilde. At dømme efter antallet af skattepligtige bønder i 1610 kan den indensogns hovedgård Flintholm næppe have haft de store besiddelser på dette tidspunkt. I 1661 havde Flintholm imidlertid 10 gårde og 9 huse i byen. Samme år konfiskeredes godset imidlertid i forbindelse med en dom over ejeren Kaj Lykke og det var i 1664 udlagt til Niels Banner. I 1778 var hele byen formentlig samlet under Flintholm. Hovedgården havde da 19 gårde samt 8 huse i byen. I 1844 hørte hovedparten af byen endnu under Flintholm, men i 1903 var overgangen til selveje næsten afsluttet. Antallet af gårde synes jævnt stigende igennem 1500-1600-tallet formentlig som følge af tilkomsten af småbol. Overgangen til selveje ledsages af bebyggelses- og befolkningseksponation i normalt omfang.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små som typisk i skovegne. Byen egaliseredes inden 1778, hvor der var 7 gårde a. $6-0-1-\frac{6}{25}$ tdr.htk. og 9 gårde på det halve, foruden 3 gårde med varierende hartkorn. I 1496 nævnes Gamlegård og Hundstrup Mølle.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
----------	---------------------	----------------------	--------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

1) Anlægstype.

Den middelstore kirke-adelby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindelig forekommende slynget-vejby. Af ejerlavet er senere udskilt en række udflytterbyer og skov-
enestegårde. Hovedgården Flintholm har formentlig fra 1400-tallet udvidet sine jorder på byens bekostning. I ejerlavet ligger endvidere Elleskov vandmølle.

2) Udviklingstype.

Byen samledes i 1600- og 1700-tallet under nabohovedgården Flintholm, der egaliserede byen inden 1778. Udskiftningen ledsagedes af en konsekvent gårdudflytning, der opløste bytomten. Overgangen til selveje ledsagedes af ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1) Bytomten er opløst.

2) Kulturlandskabet har kun bevaret få udskiftningshegn samt et større skovareal.

3) Særlige relikter: Kirke, Elleskov vandmølle.

4) Arkæologiske interesser: Adskillige frilagte gårdtomter.

Flintholm

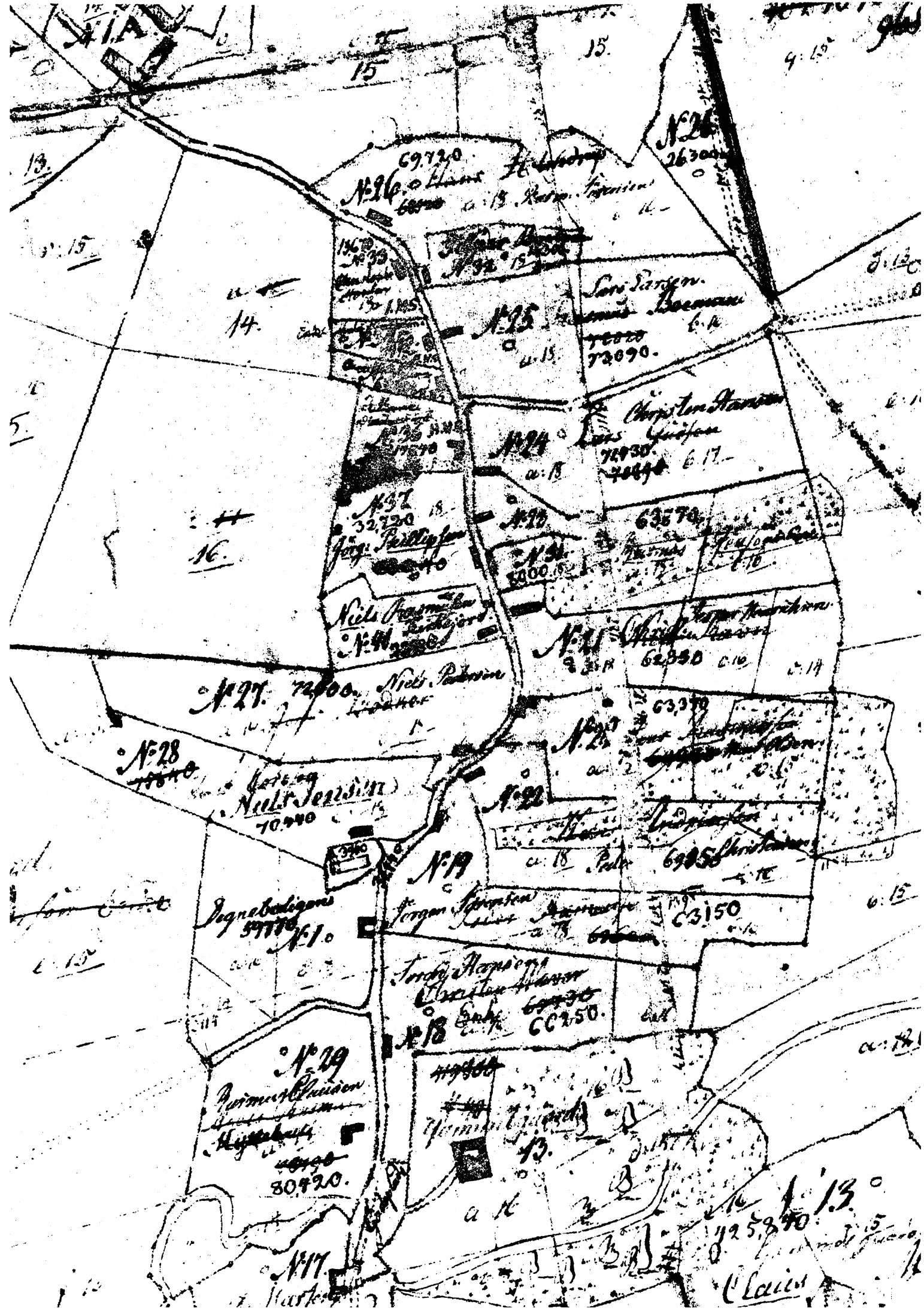
Trsf

Hundstru

37 Kirke

Hundst

Gammelgård

N. 26. 69720. 263000
6000 a. 13. Rasm. Porsm. 6. 14.

14.

N. 25

Lars Sarsen.
Lars Boeman
7000 6. 14
72090.

Christen Hansen
Lars Gjøfse
72930
7000 6. 17.

16.

N. 27
32720
Jørg. Phillipson
7000

N. 23

63570
Thomas P. Gjøfse
7000 6. 10.

Nils Porsm. 6. 14
N. 24

N. 25
Christen Hansen
7000 6. 14

N. 27. 72000. Nils. Porsm.
7000

N. 28
70000

N. 28
Nils Jensen
70000

N. 26

N. 22

63370
Lars Gjøfse
7000 6. 10.

13.

Jørgen Sarsen
59770
N. 1.

N. 19

Jørgen Sarsen
7000 6. 14

6905
Christen
7000 6. 14

Jørgen Sarsen
Christen Hansen
69930
N. 18
7000 6. 14

N. 29

Peter Hansen
Hjortshavn
40000
30920.

N. 18

Hjortshavn
7000 6. 14

N. 17

13.
725870
Christen

MYNDERUP

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
-----------------	---------------------	----------------------	--------------------

Navn:	Navnetype: -rup (torp)
--------------	----------------------------------

Bemærkninger:

Mynderup er første gang nævnt 1417 som Mønderup. Forleddet er gammel-dansk mansnavn Mundi. Efterleddet er -drup. Stednavne på -drup anses for at være udflytterbyer anlagt enten i vikingetiden eller middelalderen.

Anlægstype: torp	Anlæggelsestidspunkt: middelalder
----------------------------	---

Bemærkninger:

En torp er en middelalderlig udflytterbebyggelse, der er anlagt ved udflytning fra adelsbyen (Moderbyen).

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
----------	---------------------	----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

7 gårde er udflyttet - indenfor selve bykernen er 1 gård flyttet. Ved udskiftning var en gård og et hus blevet flyttet ud i bymarken. Der er ikke kommet nogen ny bebyggelse til i landsbyen. Mod øst er gadeforløbet blevet afrettet - således at der nu kun går en vej mod nord.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Skov, eng og agerjord udgør hver ca. 1/3 af ejerlavet.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
----------	---------------------	----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: 241 ha., heraf opdyrket i 1688: 30%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	52	24	33				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	8	7	8	8	7	7	10
Huse:					1		
Huse m/ jord:						6	14
Huse u/ jord:							1
I alt:	8	7	8	8	8	13	25
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
1664	3	3	2	6,5			
1688	7	1		3,0			
1844	6	1		4,5			
1903	10			2,6			
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	38	44	78				
Børn:	16	16	34				
I alt:	54	60	112				

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
-----------------	---------------------	----------------------	--------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1				7	
1844	1	2					6	4
1903	10	15						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 241 ha store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 30%, hvilket er i overensstemmelse med ejerlavets store indhold af eng og skov. I 1664 takseredes byens skove til 48 svins olden. Byen havde i 1688 trevangsbrug i vangelag med Hundstrup. På grund af den ekstensive udnyttelse takseredes byen i 1684 ret lavt til 24 tdr.htk. mod 33 tdr. i 1844. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende højt, muligvis fordi ejerlavet tidligere har rummet en hovedgård. Voldstedet Fløjtrup findes bevaret i Mynderup Hestehave. Mynderup er udparcellet af Hundstrup ejerlav. Mynderup blokudskiftedes i 1802 og siden er 3 gårde flyttet ud.

Løgismose havde en enkelt gård i byen o. 1500. Hertil kom 2 selvejergårde, som kronen i 1580 bortmageskiftede til den indensogns hovedgård Flintholm. Flintholm kom imidlertid ikke til at spille den store rolle i byen. I 1664 var Nakkebølle dominerende godsbesidder med 5 gårde. Nabohovedgården Skjoldmose havde i 1778 2 gårde. Endnu i 1844 var langt størsteparten af byen i fæste.

Antallet af gårde ligger fra 1500-tallet til 1844 på 7-8 og stiger herefter i normalt omfang i forbindelse med overgangen til selveje. Ligesom hus- og befolkningsekspansionen i det 19. årh. som helhed har normalt omfang.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små og der fandtes flere egentlige småbol i byen. Mynderup synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Hundstrup
----------	---------------------	----------------------	--------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

Landsbytypologisk vurdering: Interesse

1) Anlægstype.

Den lille udflytterby af vikingetids-middelaldernavnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget-vejby. Ejerlavet er præget af skov, og bytomtens løse præg samt de små gårde er ligeledes typiske for skovegne. I ejerlavet findes voldstedet Fløjstrup.

2) Udviklingstype.

Byen domineredes i 1664 af Nakkebølle, men havde i øvrigt ret spredte besiddelsesforhold og en stilfærdig udvikling indtil overgangen til selveje ledsagedes af ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

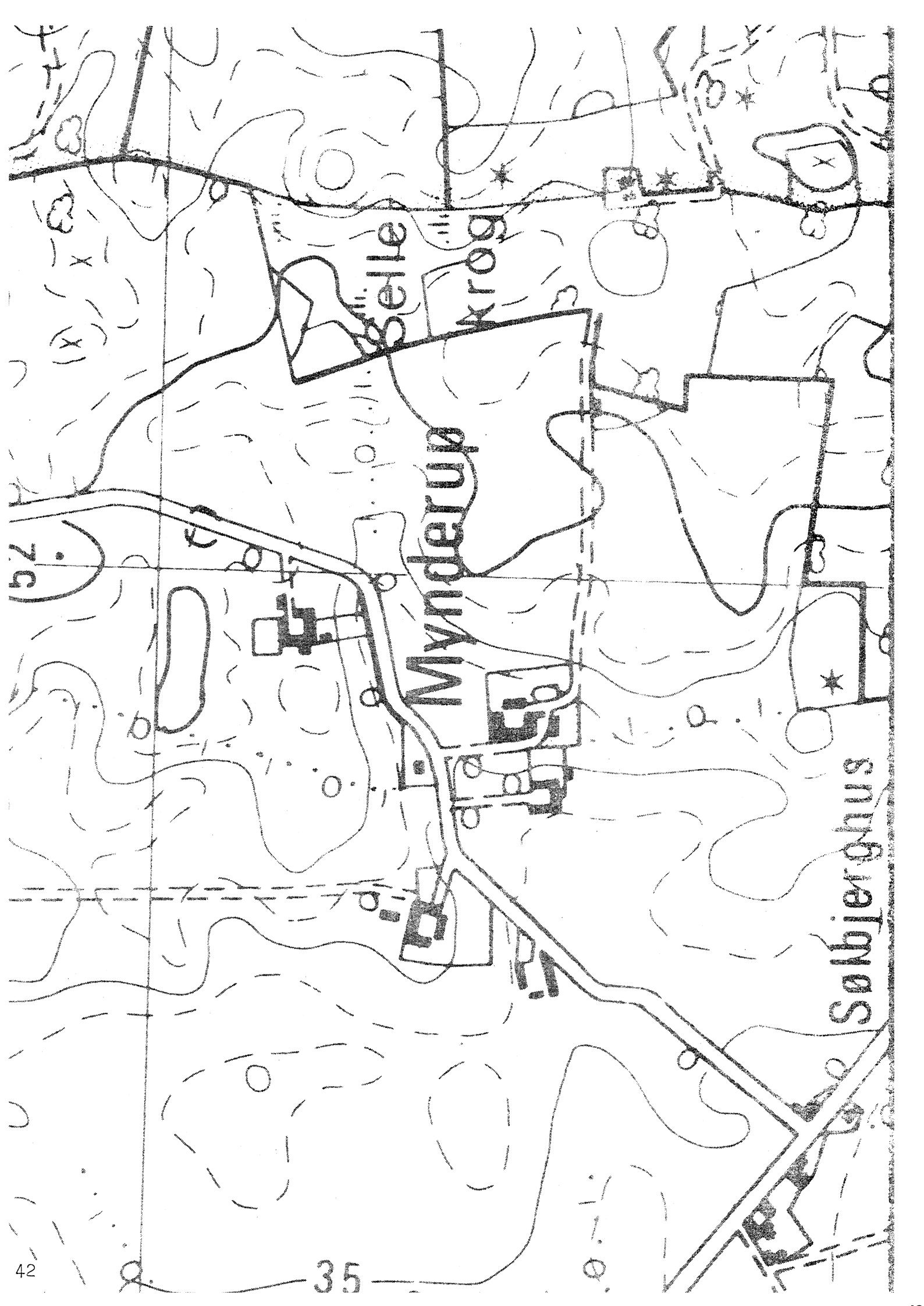
Relikt-vurdering: Interesse

1) Bytomten er kun delvis bevaret.

2) Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning, men dog større eng og skovarealer.

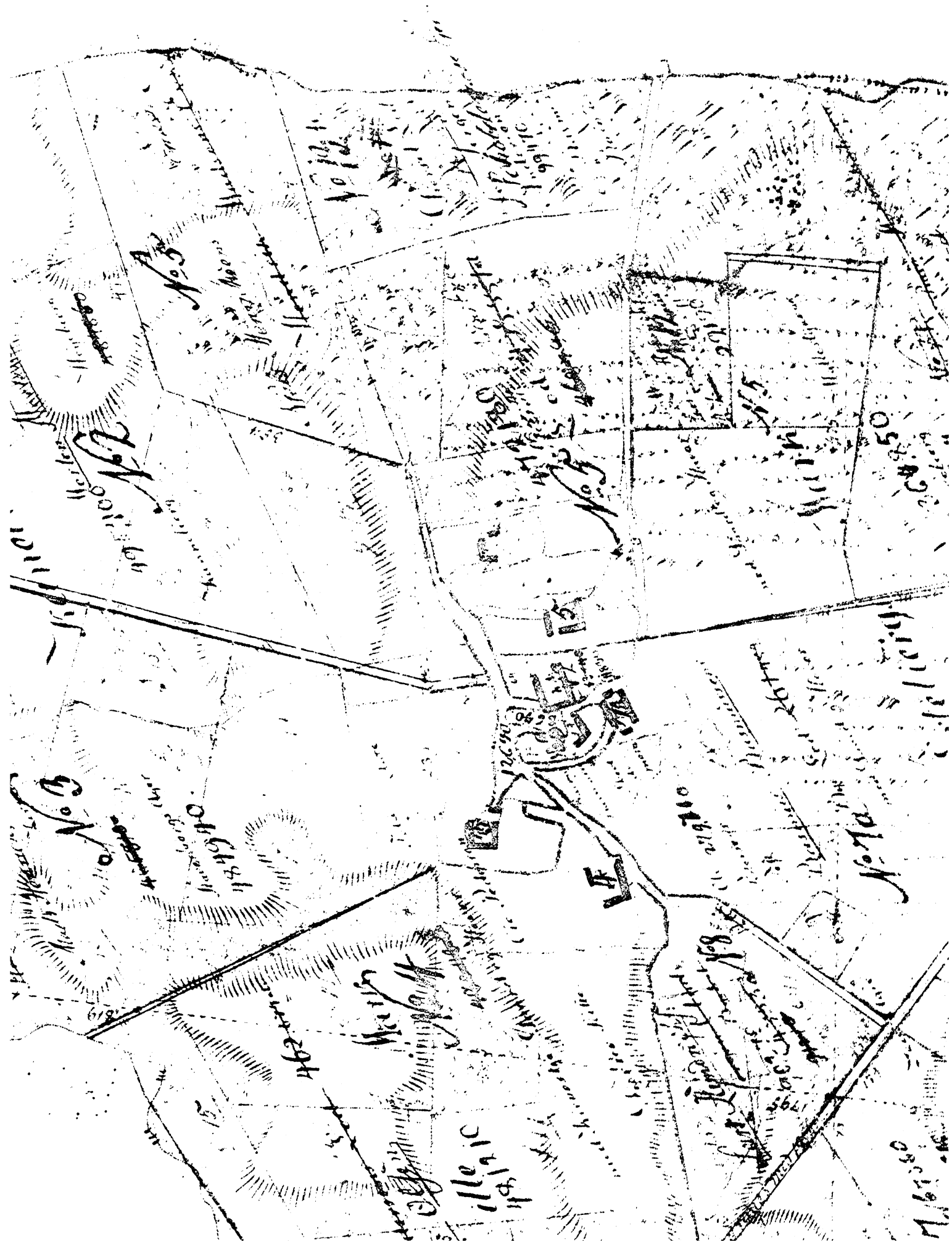
3) Særlige relikter: Voldsted.'

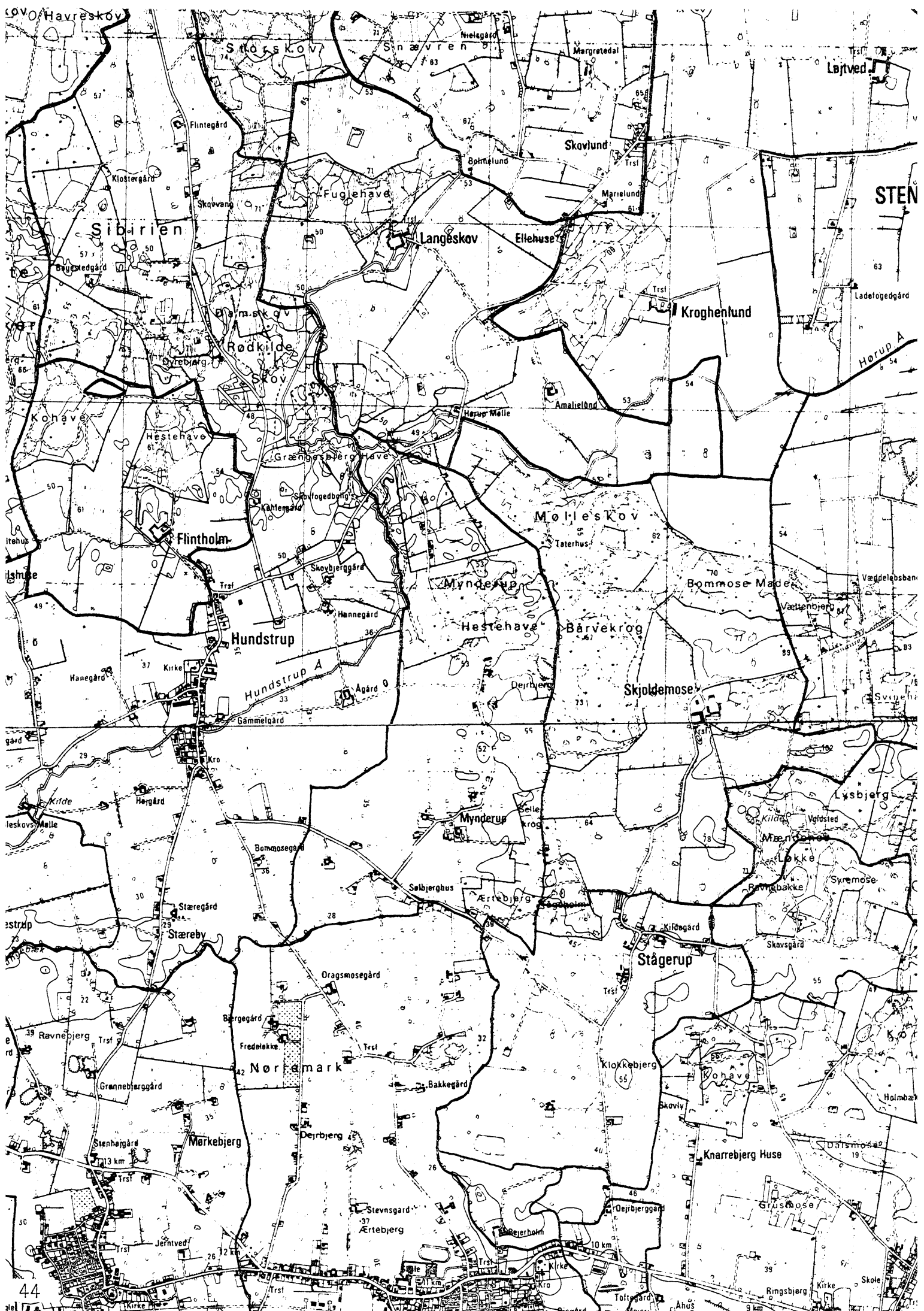
4) Arkæologiske interesser: 2 frilagte gårdtomter.

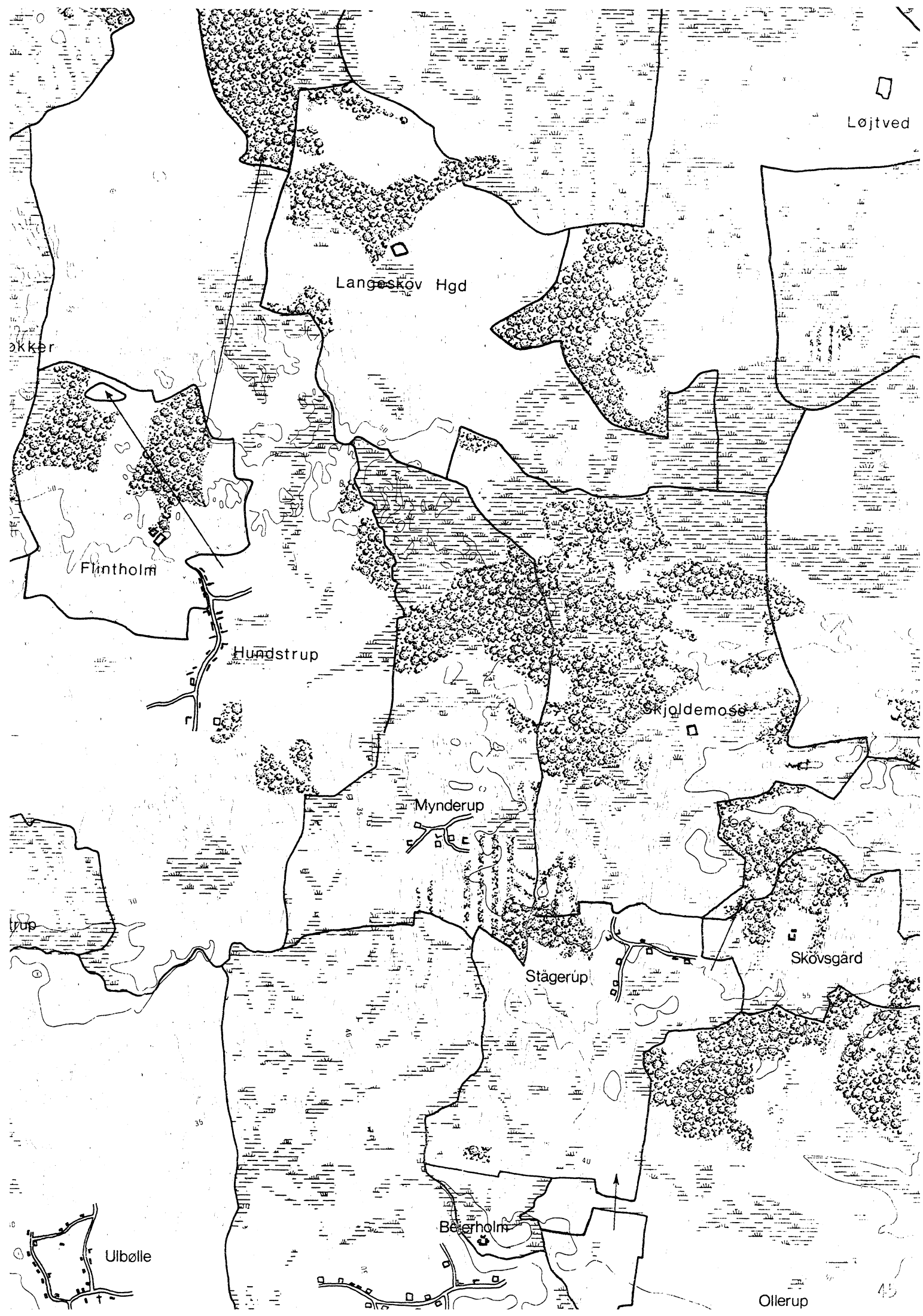

5111

11

Løjtved

Langeskov Hgd

okker

Flintholm

Hundstrup

Skjoldemose

Mynderup

rup

Stågerup

Skovsgård

Ulbølle

Bægholm

Ollerup

45

EGEBJERG

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------------

Navn: Egebjerg	Navnetype: -bjerg.
--------------------------	------------------------------

Bemærkninger:

Egebjerg er nævnt første gang 1394 i formen Eghebier. Forleddet er trænavnet eg. Efterleddet er bjerg, glda. biargh, som har været det almindelige ord for en naturlig, ikke opkastet, større, relativ stejl bakke med fald til alle sider.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
---	--

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby.

Historiske tildragelser:

I Egebjerg fødtes 1860 journalisten H.R. Egebjerg. På en mark i Egebjerg fandtes 1863 en pengesum på 787 mønter fra Erik Mændveds og Christoffer II's tid, nedlagt ca. 1325.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	------------------	----------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 335 ha, heraf opdyrket 1688: 32%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	87	43	60				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	10	10	12	11	9	12	16
Huse:					12		
Huse m/ jord:						15	34
Huse u/ jord:				1		2	34
I alt:	10	10	12	12	21	29	84
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
50	1664	3	6	3	7,3		
64	1688	7	3	1	3,9		
58	1844	5	7		4,6		
75	1903	13	3		2,8		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	75	117	263			
	Børn:	40	76	167			
	I alt:	115	193	430			

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
----------	------------------	----------------------	------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1				11	
1844		2					12	15
1903	16	68						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 335 ha store ejerlav var i 1682 kun opdyrket 32%. Byen havde da alsædebrug i 2 vange og takseredes på grund af den ekstensive udnyttelse ret lavt til 43 tdr.htk. i 1684 mod 60 tdr.htk. i 1844. Ejerlavet rummede endnu omkring 1800 store dele skov og prægedes i øvrigt af store engarealer og uopdyrkelige skrånninger. I 1692 beskrives Egebjergs og Dongshøjrups jord som den sletteste på egnen, skovjord med rødt sand. Egebjerg er udflyttet og udparcelleret fra Kirkeby.

Egebjerg stjerneudskiftedes i 1813 og siden er omkring 7 gårde udflyttet.

I 1469 omtales en selvejergård i Egebjerg, medens der i 1500-tallet omtales 1 kirketjener og 1 præstetjener (til Øster Skerninge præst) i byen. I 1664 ejede Hvidkilde 8 af byens 12 gårde, og i 1781 var Hvidkilde nået op på 9 gårde og 14 huse, medens Rødkilde da havde 2 gårde i byen. Endnu i 1844 var byen stort set i fæste, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Blandt de 12 gårde i 1664 var en kvartgård på 1,4 tdr.htk. I 1688 hedder det, at en gård blev øde i krigens tid og nu er lagt til en anden. Svarende hertil er gårdtallet i 1682 dalet til 11. I 1774 er 2 småboløjensynlig regnet for huse. Overgangen til selveje ledsages af gårdeksponation i normalt omfang, medens hus- og befolkningstallets vækst i det 19. årh. klart overstiger det normale.

Byens gårde var i 1684 meget små, således som det er typisk for skovbygdeområder. Byen synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
----------	------------------	----------------------	------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse**

1) Anlægstype.

Den lille udflytter-rydningsby er centralplaceret i sit ejerlav og har ager/engorientering. Byformen er slynget vejby. Som typisk for skovbygden har Egebjerg alsædebrug og forholdsvis små gårde.

2) Udviklingstype.

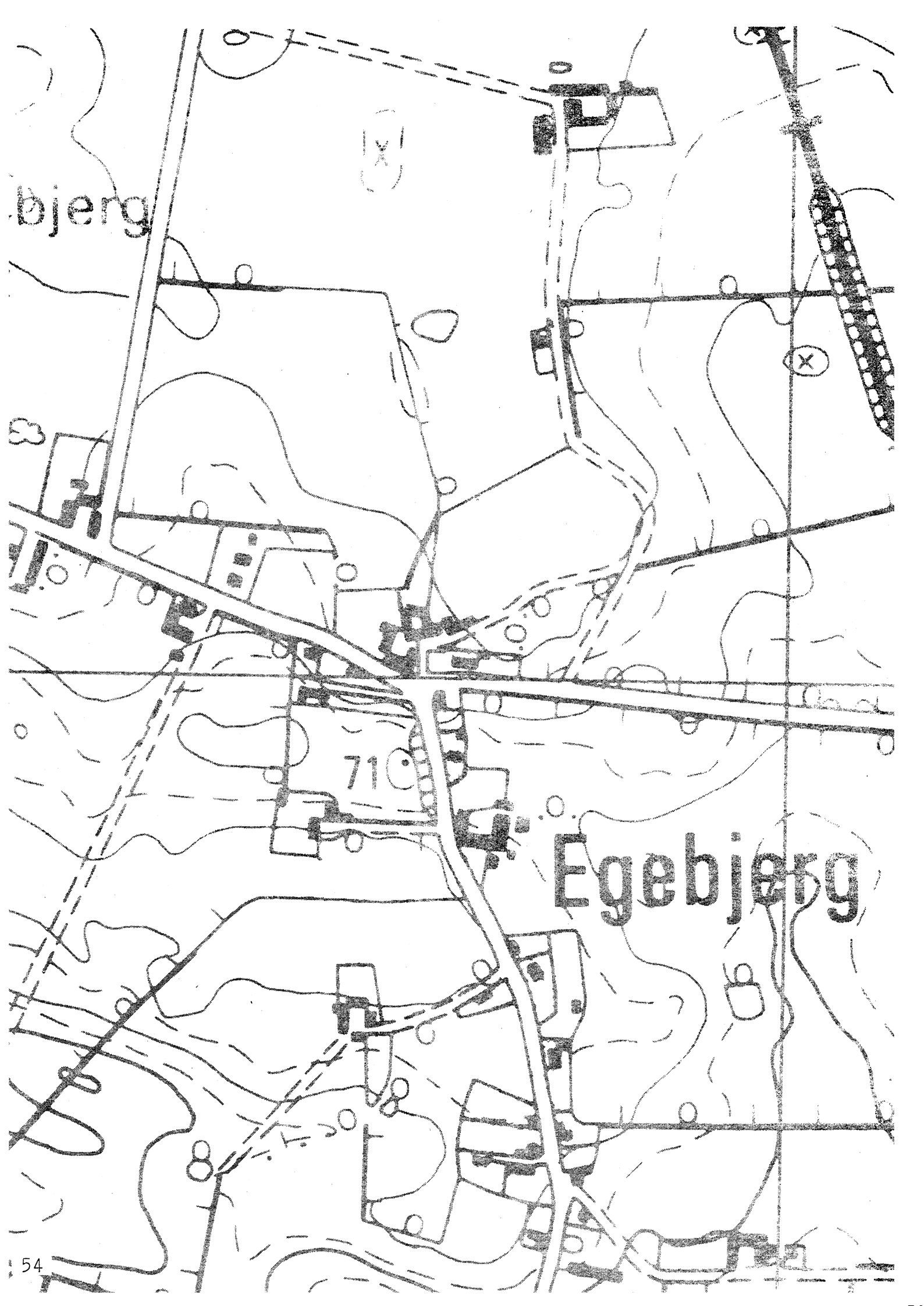
Byen domineredes fra 1600-tallet af Hvidkilde gods, der dog ikke opnåede at blive enebesidder. En sen overgang til selveje ledsagedes af kraftig vækst.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

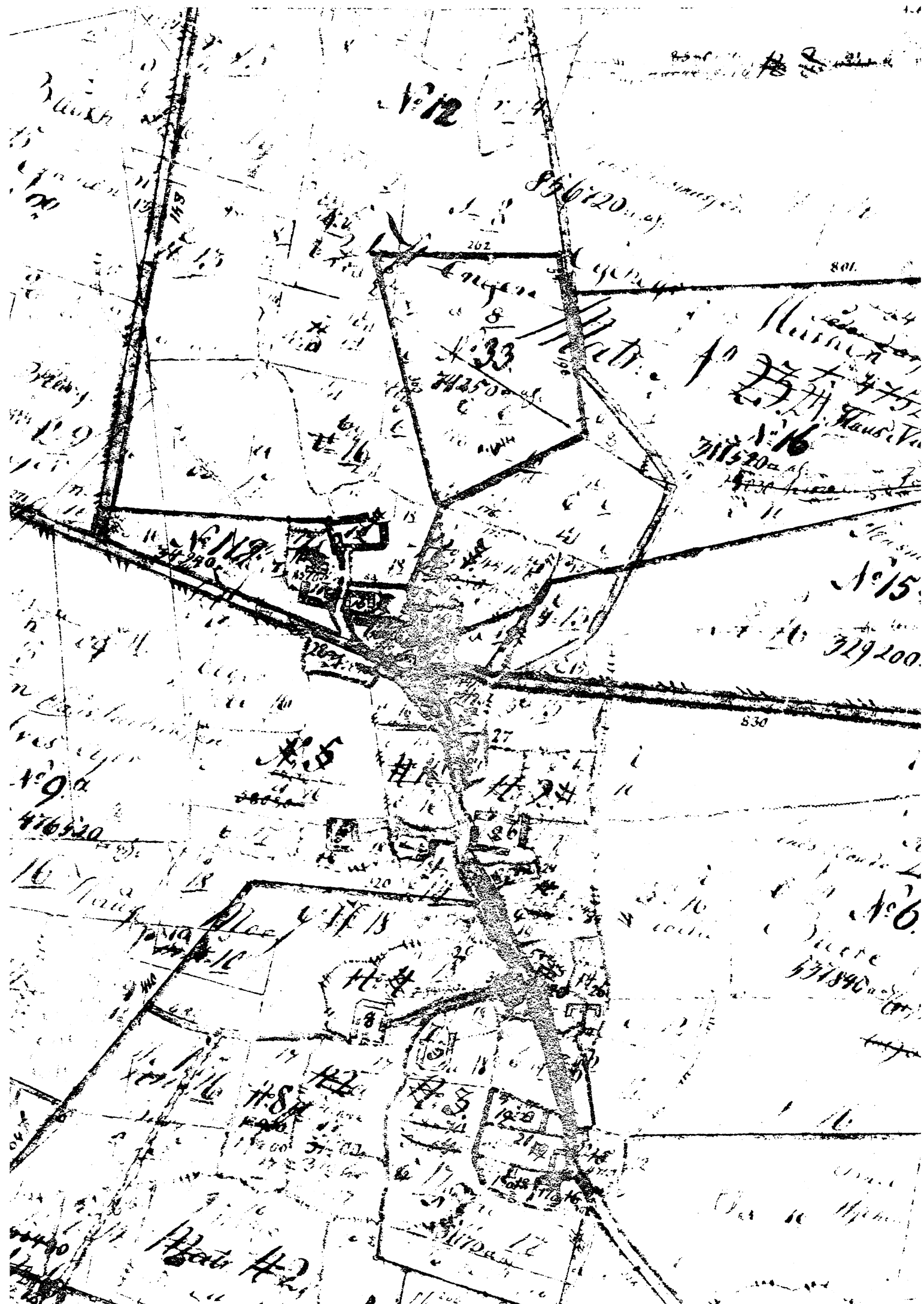
1. Bytomten er opløst.
2. Kulturlandskabet har kun bevaret enkelte hegn.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: 4 frilagte gårdtomter.

bjerg

Egebjerg

710

No. 12

No. 13

No. 14

No. 15
No. 16

No. 17

No. 18

No. 19

No. 20

No. 21

No. 22

No. 23

No. 24

No. 25

No. 26

No. 27

No. 28

No. 29

No. 30

No. 31

No. 32

No. 33

No. 34

No. 35

No. 36

No. 37

No. 38

No. 39

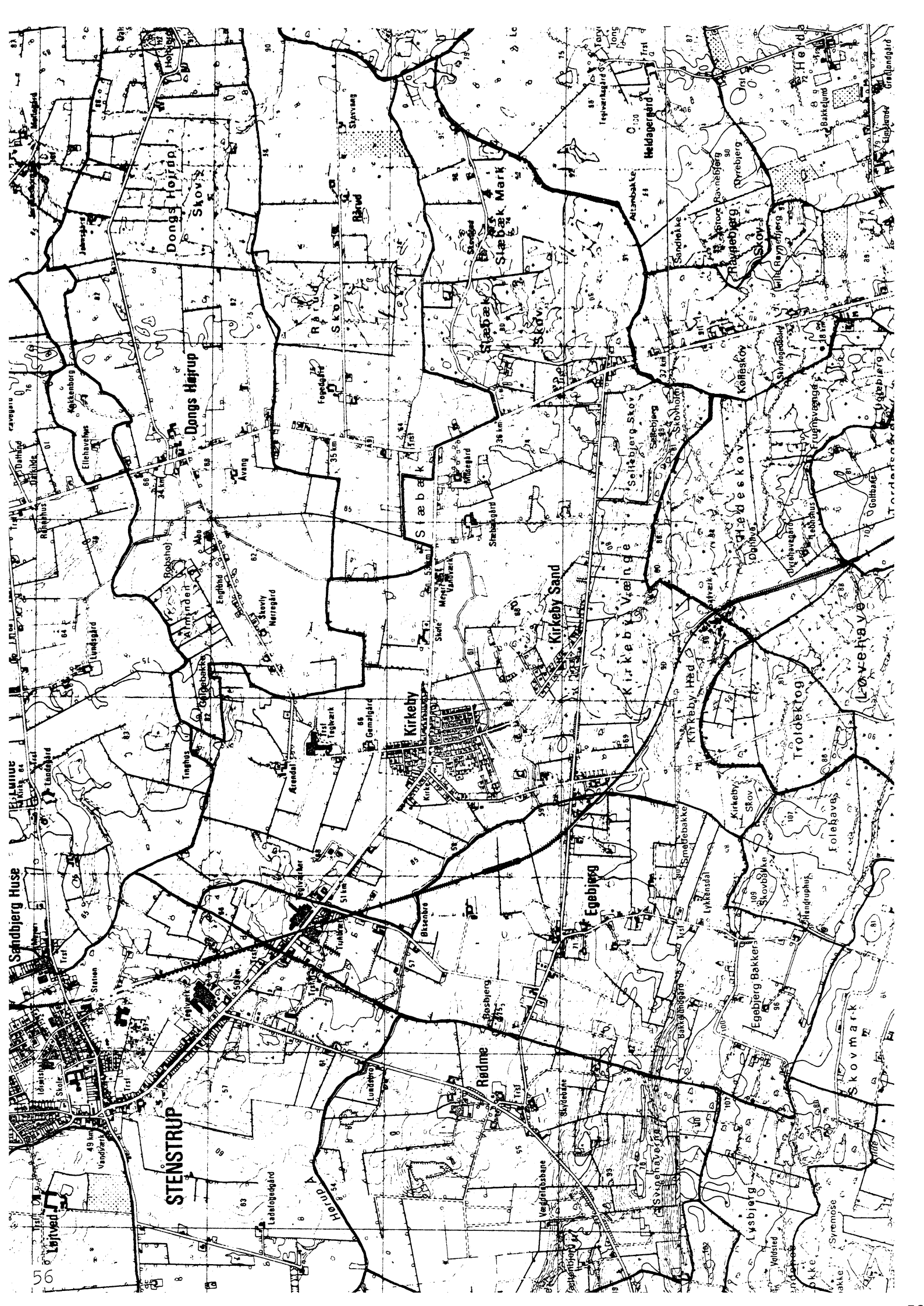
No. 40

No. 41

No. 42

No. 43

Løjtved

Stenstrup

Lunde

Bongs-Højrup

Kirkeby

Støbæk

Rarud

Rødme

Egebjerg

Heldagergård

Skovsgård

Hjelager

DONGS-HØJRUP

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------------

Navn: Dongs Højrup	Navnetype: -torp.
------------------------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Dongs Højrup er nævnt første gang 1394 i formen Høthorp. Landsbyen kaldtes oprindeligt kun Højrup, sammensat af tillægsordet høj eller substantivet høj, som betyder gravhøj, og efterleddet torp, gl'da. thorp som betyder udflytterbebyggelse. Forleddet er navneordet, gl'da. dung som sandsynligvis betyder høj.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
---	--

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby, i dette tilfælde Kirkeby.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
----------	------------------	----------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slyngtet vejby.

Gårdene ligger parvise med en dobbeltgård mod sydøst. Der er flere gadeudvidelser, men gårdene synes ikke at være orienteret mod disse. Enkelte huse i den vestlige og nordøstlige udkant af byen.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1803   figur: Stjerneudskiftning, Strimmeludskiftning flere steder i udkanten af ejerlavet.

d. Udflytning

- ved udskiftningen 5 gårde.
 efter udskiftningen 2 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem   driftssystem: Alsædebrug   rotation: 2
vangeantal:

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: K. Sydfyn og øer/Centralfyn. Israndsbakker vest i ejerlavet. Hedeslette- og senglacialt lerområde mod V.

jordbund: Moræneler med større forekomster af ferskvandstørv og -ler mod vest.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod Rårud og Slæbæk.

- overvejende
 overvejende   med større indhold af
 blandingsøkonomi med ager, eng og skov.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	------------------	----------------------	------------------

RELIKT-VURDERING**a. By-tomten** velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 60% af gårdene er flyttet ud og de fleste gårdtomter er frilagte. De på udskiftningskortet aftegnede huse er også flyttet og deres tomter er også frilagte. Vejforløbet er bevaret, men gadeudvidelserne er forsvundne. Der er kun sket enkelte nybebyggelser i byen.

b. Skelsystem vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Udskiftningshegnene i den østlige del af ejerlavet er bevaret.

c. Ressourceområde større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Større skovarealer bevaret mod øst og vest.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	------------------	----------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 413 ha, heraf opdyrket 1688: 28%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	83	40	58				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	10	10	10	10	10	12	15
Huse:		2	3		9		
Huse m/ jord:						10	15
Huse u/ jord:							5
I alt:	10	12	13	10	19	22	35
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
60	1664		7	3	8,3		
80	1688	7	3		4,0		
75	1844	4	8		4,4		
60	1903	9	6		3,3		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	71	113	120			
	Børn:	41	50	66			
	I alt:	112	163	186			

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------------

	Besiddelsesforhold: Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			3				7	3
1844		1					12	9
1903	15	19						1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 413 ha store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 28%. Byen havde da alsædebrug i 2 vange og takseredes på grund af den ekstensive udnyttelse ret lavt til 40 tdr.htk. i 1684 mod 58 tdr. i 1844. I 1692 beskrives Dongs Højrup og Egebjergs jord som det sletteste på egnen. Skovjord af slemt rødt sand og plaget af onde urter. I 1664 takseredes byens skove endnu for 56 svins olden, men omkring 1800 var skovarealerne ret ubetydelige og bar præg af opdyrkning. Dongs Højrup er udflyttet og udparcelleret af Kirkeby.

Byen stjerneudskiftedes i 1803 og siden er 7 gårde udflyttet.

Med Skjoldemose fulgte i 1475 en stor gård i byen, medens Glorup i 1497 havde 2 gårde. Herforuden fandtes der 3 selvejergårde under kronlenet Nyborg (disse synes i 1664 at tilhøre Ravnholt), ligesom Skt. Knuds Kloster i 1664 havde 3 gårde. I 1781 havde Hvidkilde gods samlet 9 gårde og 6 huse, medens Mullerup havde 1 gård og 1 hus. Endnu i 1844 var byen i fæste, men i 1903 var overgangen til selveje stortset sket.

Antallet af gårde var i 1500-1700-tallet uforandret 10 og steg herefter i normalt omfang i forbindelse med overgangen til selveje, medens hus- og befolkningstallets vækst i det 19. årh. ligger klart under det normale.

Byens gårde var i 1684 forholdsvis små som det er typisk for skovegne. Byen synes aldrig at have været udsat for en egentlig egaliseringsproces.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse: Interesse: Stor interesse: Særlig interesse:

Landsbytypologisk vurdering: Interesse.

1) Anlægstype.

Den middelstore udflytter-rydningsby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er en løst opbygget udgave af den almindelige slynget vejby-type. Byen er præget af sin skovbygdplacering såvel hvad angår de små gårde, den dårlige jord, skoven og alsædebruget.

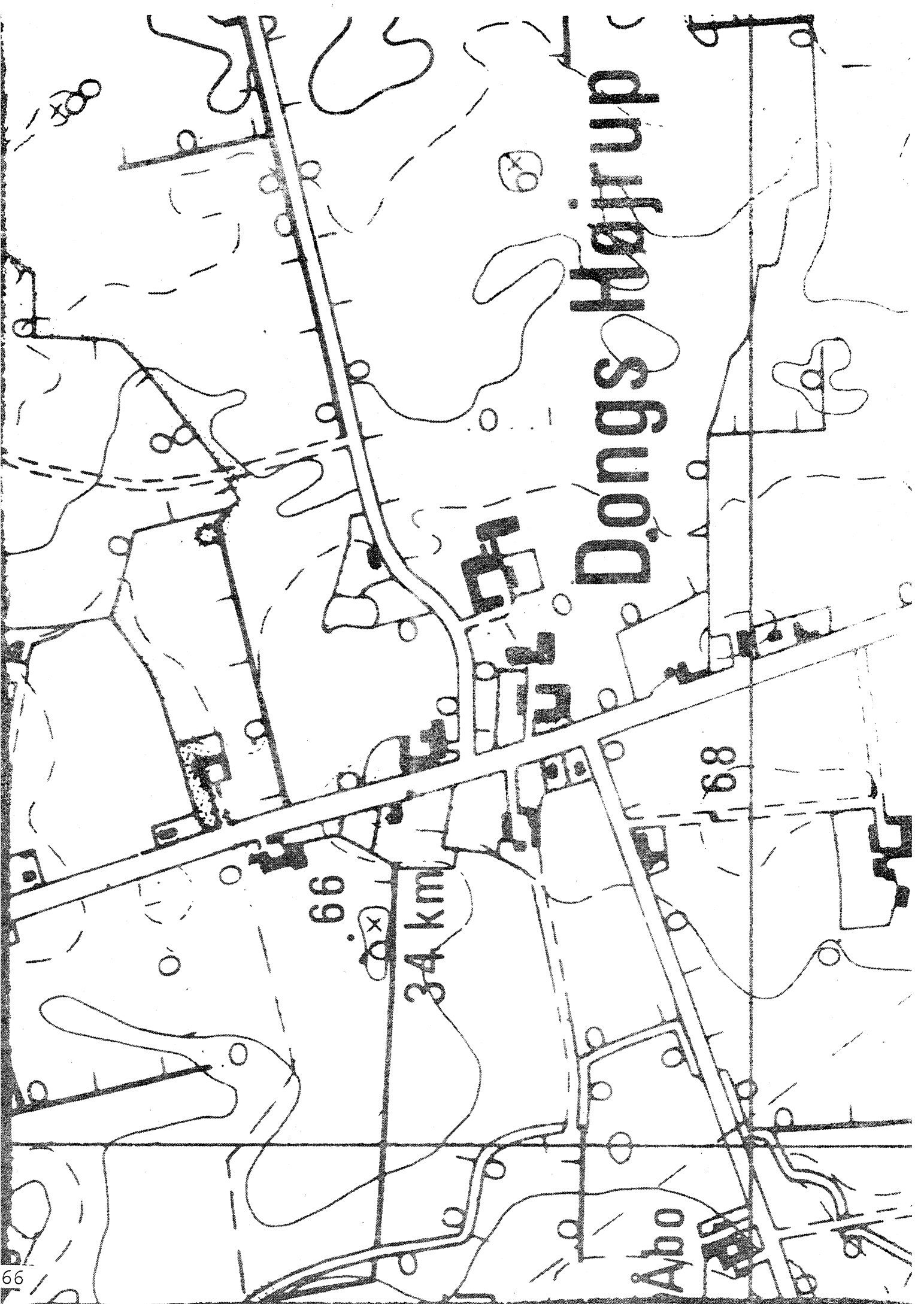
2. Udviklingstype.

Byen synes i senmiddelalderen at have været domineret af selvejer- og kirkegods. I løbet af 1700-tallet samledes størsteparten af byen under Hvidkilde gods. En sen overgang til selveje ledsagedes af begrænset ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn samt større skovarealer.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: 4 frilagte gårdtomter.

Dongs Haijrup

66

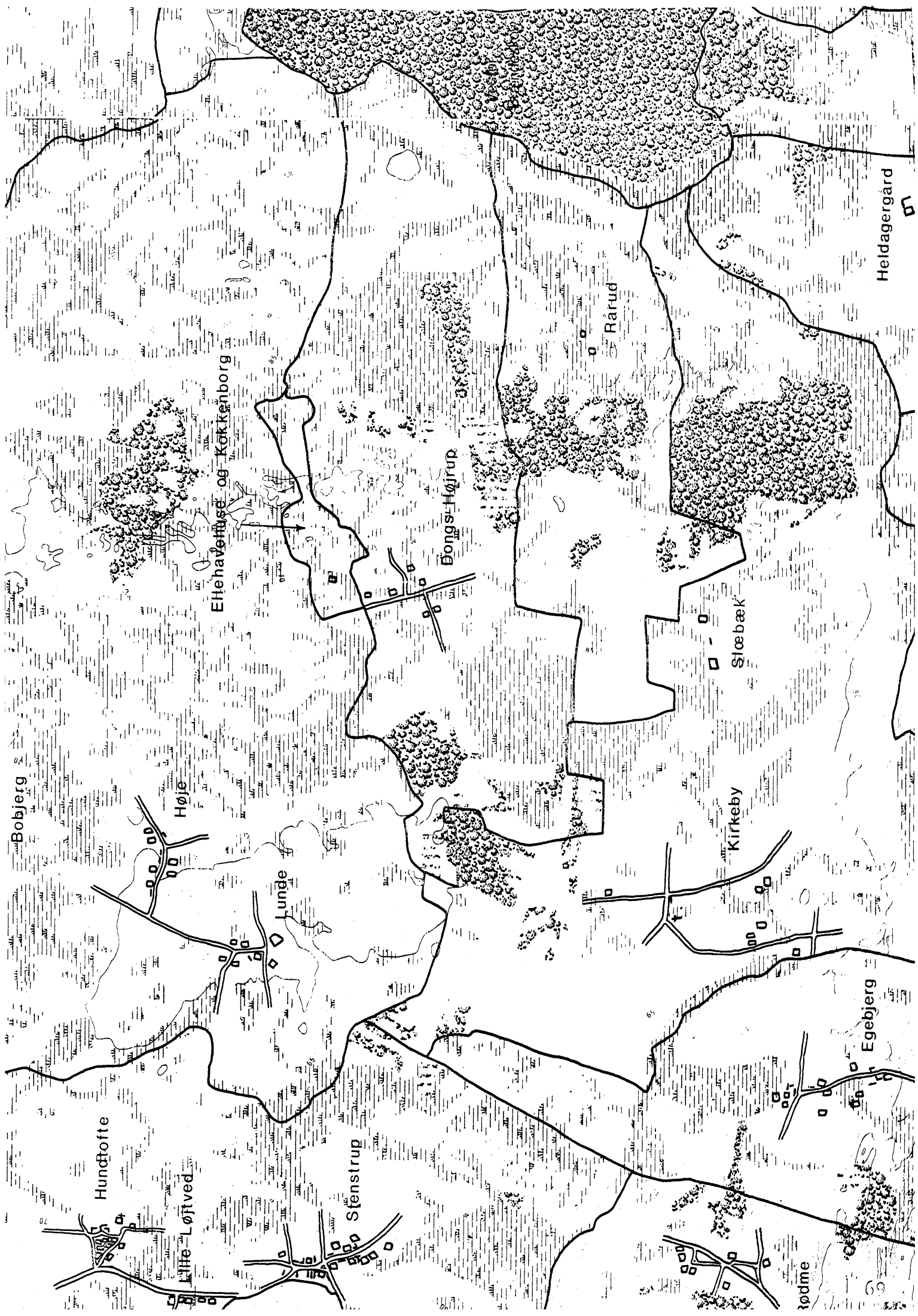
34 km

68

Abo

Bobjerg

Hundtofte

Lille Løjtved

Stenstrup

Lunde

Høje

Ekehavensø og Kækkenborg

Bongs-Højrup

Rarud

Støbæk

Kirkeby

Egebjerg

rodme

Heldagergård

KIRKEBY

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	------------------	----------------------	------------------

Navn: Kirkeby	Navnetype: -by.
-------------------------	---------------------------

Bemærkninger:

Kirkeby er nævnt første gang 1348 i formen Kirkeby. Forleddet er kirke. Efterleddet er by, gl'da. by, som i de fleste navne betyder landsby.

Anlægstype: Adelby m. kirke.	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
--	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning i torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

Kirkeby sogn lagdes 1541 til Skt. Nikolai kirke i Svendborg, men i 1637 blev sognet anneks til Ollerup. I Kirkeby påvises endnu det tidligere tingsted og rettersted for Sunds og Gudme herreder (Tinghuset eller Tingbyggersted).

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egense	Sogn: Kirkeby
----------	------------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byen er meget løst opbygget. Gårdene ligger i tre grupper, hvor det nærmest virker som om det er åen de "samles" om. I den vestligste gruppe er der 4 gårde, hvoraf de to er en dobbeltgård. Syd for disse ligger en enlig gård. Mod øst på den anden side af åen ligger der to gårde. Kirken ligger isoleret langt fra gårdene mod nord.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby   agerorientering   skovoriering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning
 år: 1813   figur: Blokudskiftning. Husudskiftning mod nord ved grænsen (Hvidkilde) mod Egebjerg.

d. Udflytning

ved udskiftningen   Kortet er tegnet efter udskiftningen, så det kan ikke afgøres og de gårde der ligger udenfor byen, har ligget i
 efter udskiftningen   3 gårde.   byen tidligere.

ØKONOMI

a. Vangesystem   driftssystem: Alsædebrug   rotation:

vangeantal: 1   Dyrkningsfællesskab med Slæbæk.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: K. Sydfyn/Centralfyn. Israndsbakker mod S. Hedeslette- og senglacialt lerområde med enkelte tunneldale mod N.

jordbund: Overvejende ferskvandssand og -ler. Moræneler mod syd.

naturlig afgrænsning:

overvejende
 overvejende ager   med større indhold af eng.
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	------------------	----------------------	------------------

RELIKT-VURDERING**a. By-tomten** velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

40% af de 7 gårde som lå i byen ved matrikuleringen er flyttet ud. Den ene er dog kun flyttet over på den anden side af åen. Vejforløbet og åen er begge stærkt regulerede. Nord for byen omkring kirken er der anlagt et stort villakvartér, så byen så at sige er rykket mod nord, hvis der altså ikke har ligget gårde her før matrikuleringen.

b. Skelsystem vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Ejerlavet er stærkt bebygget og gennemskæres af flere større veje. Større skovareal bevaret mod syd.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
----------	------------------	----------------------	------------------

STATISTIK

1 Areal: 721 ha, heraf opdyrket 1688: 26%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1	1903		
	57	44	70				
Bøbyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	7 *	7 *	5 *	8	7 *	14	17
Huse:		1	1		6		
Huse m/ jord:				1		19	38
Huse u/ jord:						1	50
I alt:	7	8	6	9	13	34	105
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
50	1664			4	14,3		
75	1688	1	7		5,5		
64	1844	9	4	1	4,2		
82	1903	15	2		2,9		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	47	85	216			
	Børn:	29	35	173			
	I alt:	76	120	389			

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds	Egebjerg	Kirkeby

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1				4	1
1844	3	6					11	14
1903	17	86						2

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 721 ha store ejerlav (incl. Slæbæk) var i 1688 kun opdyrket 26%. Sognet er udpræget skovgrund med rødt sand og i 1572 hedder det, at der kun fandtes en eneste årlig mark til sognet. I 1682 havde byen stadig alsædebrug i et dyrkningsfællesskab med Slæbæk. De to byer takseredes tilsammen til 77 tdr. htk. i 1684 mod 70 tdr. i 1844. I 1572 havde præstegården ikke mindre end 7 skovsparter, og endnu i 1664 takseredes byens skove for 30 svins olden. Kirken lå oprindeligt isoleret nord for byen og længere mod nord fandtes ting- og rettersted for Sunds og Gudme herreder. Af det oprindelige ejerlav er udskilt udflytterbebyggelserne Egebjerg, Dongs Højrup, Rårud og Slæbæk, samt enestegården Brændeskov, der omkring 1567 blev lagt fra Kirkeby til Gudme sogn.

Kirkeby blokudskiftedes i 1813 og siden er 3 gårde udflyttet.

I 1497 pantsatte Egeskovgård 1 gård i Kirkeby. I 1500-tallet fandtes foruden præstegården 1 kirkegård i byen. 1552 omtales Kirkebygård og -gods, men det er uvidst om det drejer sig om et egentlig gods kompleks. I 1664 ejedes 4 af byens gårde af Hvidkilde, medens denne hovedgård i 1781 havde 3 gårde og 3 huse. Endnu i 1844 var hovedparten af byen i fæste, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Antallet af gårde lå i 1500-1700-tallet på 7, idet der dog i 1664 synes at være tale om sammenlægning. I forbindelse med overgangen til selveje sker en voldsom hus- og befolkningsvækst i det 19. årh. Kirkeby var i færd med at udvikle sig til bymæssig bebyggelse.

Gårdene var i 1684 ret små, således som det ofte er tilfældet i skovbygden. Byen synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
----------	------------------	----------------------	------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

1) Anlægstype.

Den lille kirke-adelby af vikingetidsnavnetypen -by er centralplaceret i sit ejerlav og har eng/bækorientering. Byformen er en løst opbygget slynget vejby-type. Kirken og tingstedet ligger isoleret nord for byen. Byen er såvel hvad angår den løse bytomtudformning, de små gårde, skovarealerne og alsædebruget præget af skovbygdeplaceringen. Af det oprindelige ejerlav er udskilt en række udflytter byer, som delvist bevarede et fællesskab med moderbyen.

2. Udviklingstype.

Byen har muligvis i 1500-tallet huset et væbnergods. Fra 1600-tallet domineredes byen af Hvidkilde. En sen overgang til selveje ledsagedes af kraftig ekspansion, der førte Kirkeby frem til en status som bymæssig bebyggelse.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig ikke særlig typen anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er delvis bevaret, men afgørende præget af nybebyggelse.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del hegn og et større skovareal, men præges af nybebyggelse.
3. Særlige relikter: kirke.
4. Arkæologiske interesser: 2 frilagte gårdtomter.

Gemalgård

Kirkeby

Kirke

59

206,910⁷⁴⁵
Christians

Andersen

11
12
1260

11
12
1260

809,970⁷⁴⁵

126

12

Inclens
No. 1

12

114,680⁷⁴⁵
Kathapras

Andersen

Andersen

12

No. 16

320,550⁷⁴⁵
30 12

Christians

Andersen

Jens Jørgensen

Anders Fjøl
Andersen

No. 7
120,570⁷⁴⁵

12

No. 16
126,500⁷⁴⁵
10 42 126,510⁷⁴⁵

No. 4

202,570⁷⁴⁵

Christians

260,240⁷⁴⁵

Andersen

No. 2
Kathapras

No. 15

15-200⁷⁴⁵
Rasmus Rasmussen

Jens Jørgensen

No. 10
126,500⁷⁴⁵

456

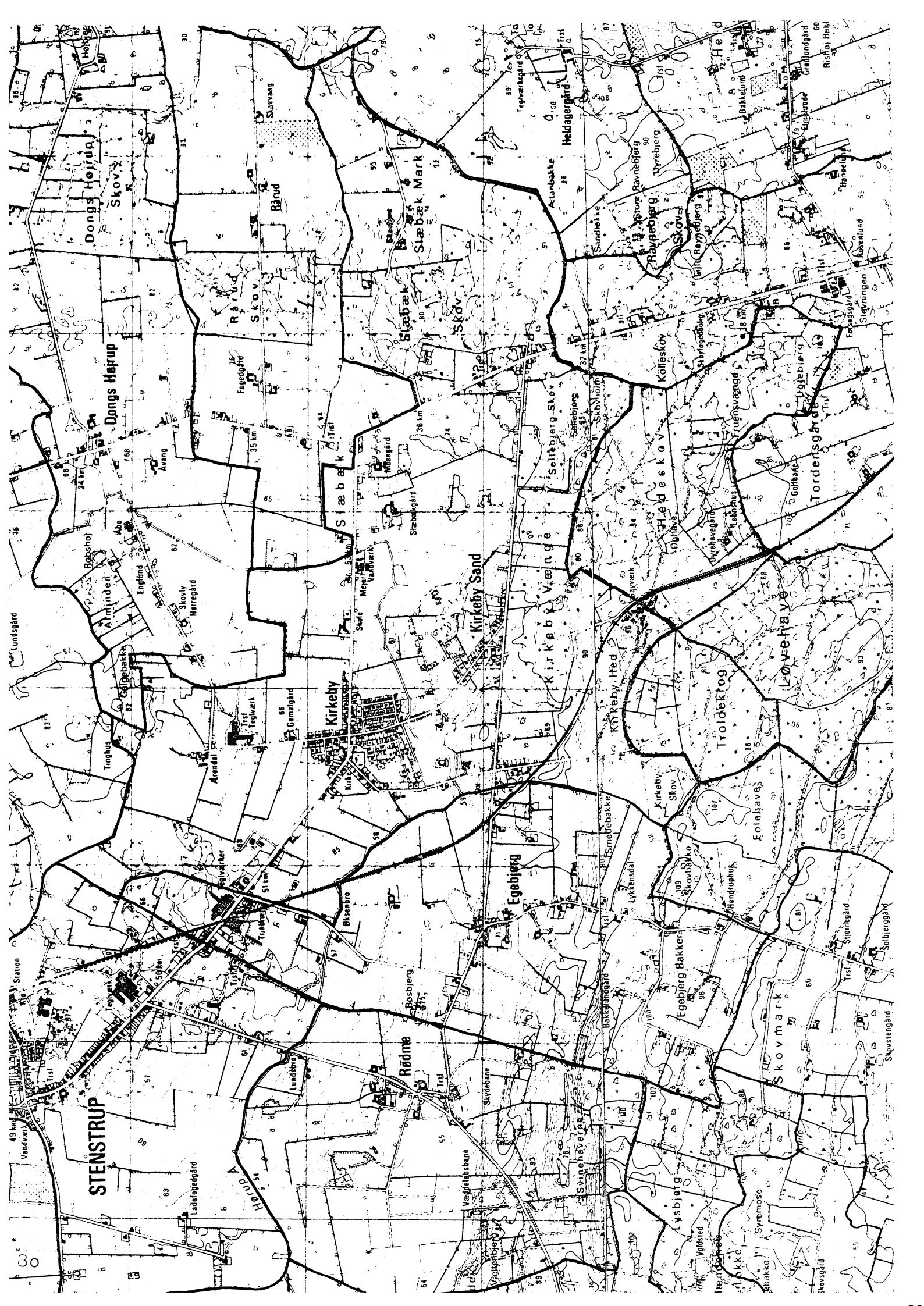
Anders
Andersen
23

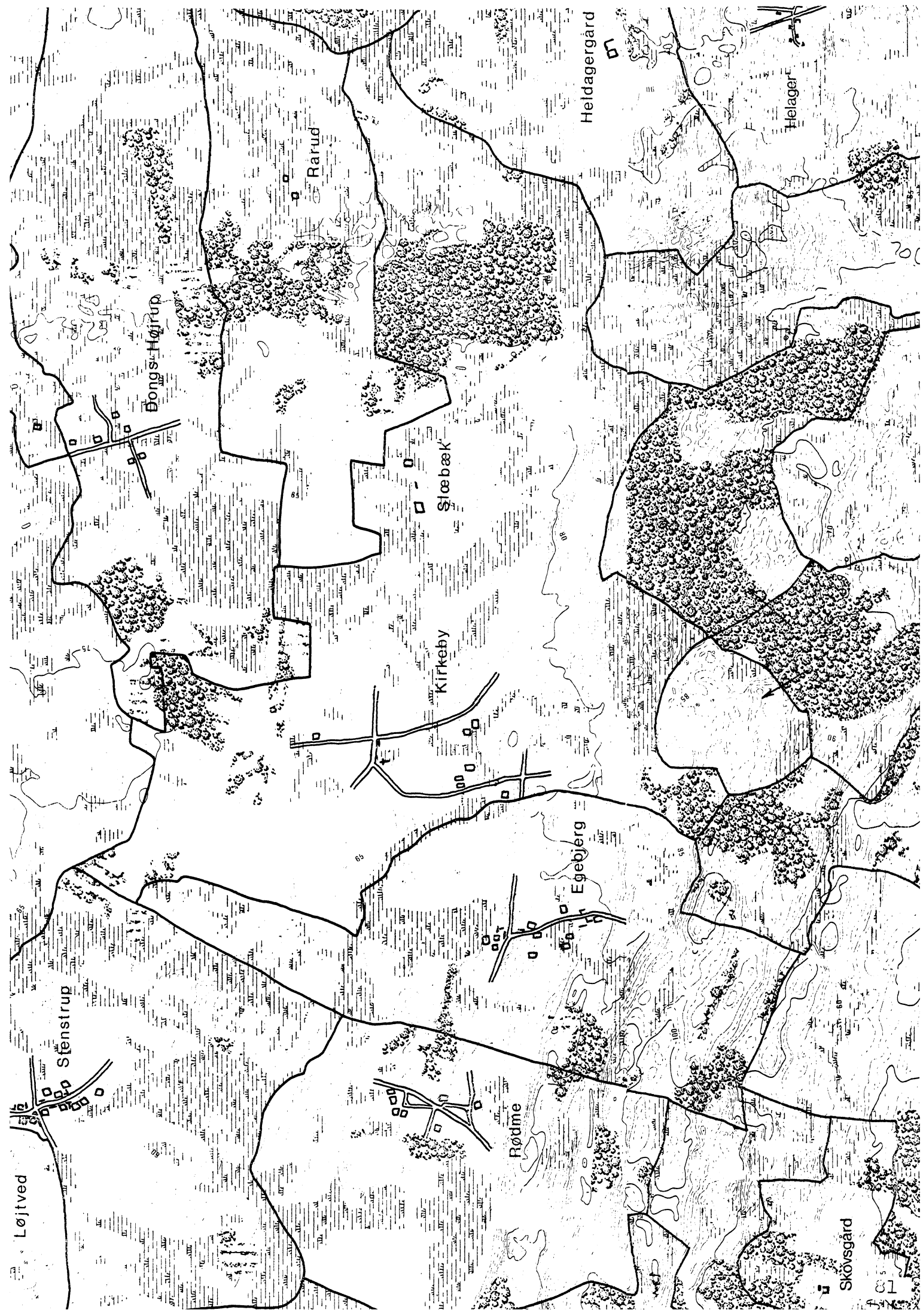

Andersen
No. 16
126,500⁷⁴⁵
10 42 126,510⁷⁴⁵

No. 14

Løjtved

Stenstrup

Bongs Højrup

Rarud

Støbæk

Kirkeby

Rødme

Egebjerg

Skovsgård

Heldagergard

Helager

RÅRUD

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	------------------	----------------------	------------------

Navn: Rårud	Navnetype: -rud.
-----------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Rårud er nævnt første gang 1469 i formen Rderudhe. Forleddet er sandsynligvis mandsnavnet, glða. Rathi. Efterleddet er ud, glða. rutha, i betydningen "rydning af skov".

Anlægstype: Rydningsby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
----------------------------------	--

Bemærkninger:

En rydningsby er en landsby, som er anlagt efter forudgående skovrydning på stedet i middelalderen.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
----------	------------------	----------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten		
☐ velbevaret	☒ opløst	
☐ delvis bevaret	☐ opløst og nybebygget	
<p>80% af gårdene er flyttet/nedlagt. De to flyttede ud ved udskiftningen, en blev nedlagt og en er i nyere tid flyttet få meter væk fra vejen. Der er frilagt 3 gårdtomter. Det gamle vejforløb er forsvundet.</p>		
b. Skelsystem		
☐ vangesystemets hegn	☐ udskiftningshegnene	☒ intet af betydning
c. Ressourceområde		
☐ større engareal	☒ større skovareal	☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald
☐ større overdrevarsareal	☐ størsteparten opdyrket	
<p>Større skovareal "Rårud skov" bevaret. Hovedvej A 9 gennemskærer ejerlavet og der er bygget en del langs denne.</p>		

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds	Egebjerg	Kirkeby

STATISTIK

Areal: 253 ha, heraf opdyrket 1688: 24%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	45	27	30				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	5	5	5	5	5	4	8
Huse:					3		
Huse m/ jord:				1		7	5
Huse u/ jord:							2
I alt:	5	5	5	6	8	11	15
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
40	1664		3	2	9,0		
80	1688	1	4		5,4		
75	1844		4		6,7		
50	1903	4	4		3,5		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	32	48	62			
	Børn:	18	17	22			
	I alt:	50	65	84			

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds	Egebjerg	Kirkeby

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	1		4					
1844							4	7
1903	8	6						1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 253 ha store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 24%, hvilket er i overensstemmelse med byens rydningskarakter. Den østlige del af ejerlavet er typisk skovbygd med uroligt terræn og præget af eng og skov. I 1684 takseredes byen for 27 tdr.htk. og i 1844 tilsvarende for 30 tdr. Rårud er udparcelleret af Kirkeby ejerlav.

En Gammeltofte (omtalt 1682) vidner formentlig om en forgænger for den nuværende bebyggelse.

Rårud blokudskiftedes i 1784 og siden er 3 gårde flyttet ud.

I senmiddelalderen fandtes 2 selvejergårde i byen. I 1664 var hele byen på kronens hånd, idet landsdommerembedet havde 3 gårde. Inden 1781 var byen overgået til Hvidkilde. Den bestod da af 5 uegaliserede gårde samt 3 huse. Endnu i 1844 lå byen samlet under godset, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Byen bestod i 1500-1700-tallet af 5 gårde. Gårdtallet steg i normalt omfang i forbindelse med overgangen til selveje, medens hus- og befolkningsvæksten i det 19. årh. ligger under det normale.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små, som det er typisk for skovbygden. Byen synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

1) Anlægstype.

Den lille udflytter-rydningsby af middelaldernavnetyperen -rud er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindelige forekommende slynget vejby-type. Ejerlavet er præget af skovbygdeplaceringen såvel hvad angår lav opdyrkningsprocent, alsædebrug, skov og eng samt smågårde. En Gammeltofte vidner formentlig om forgængerbebyggelsens placering (Kirkeby eller Rårud).

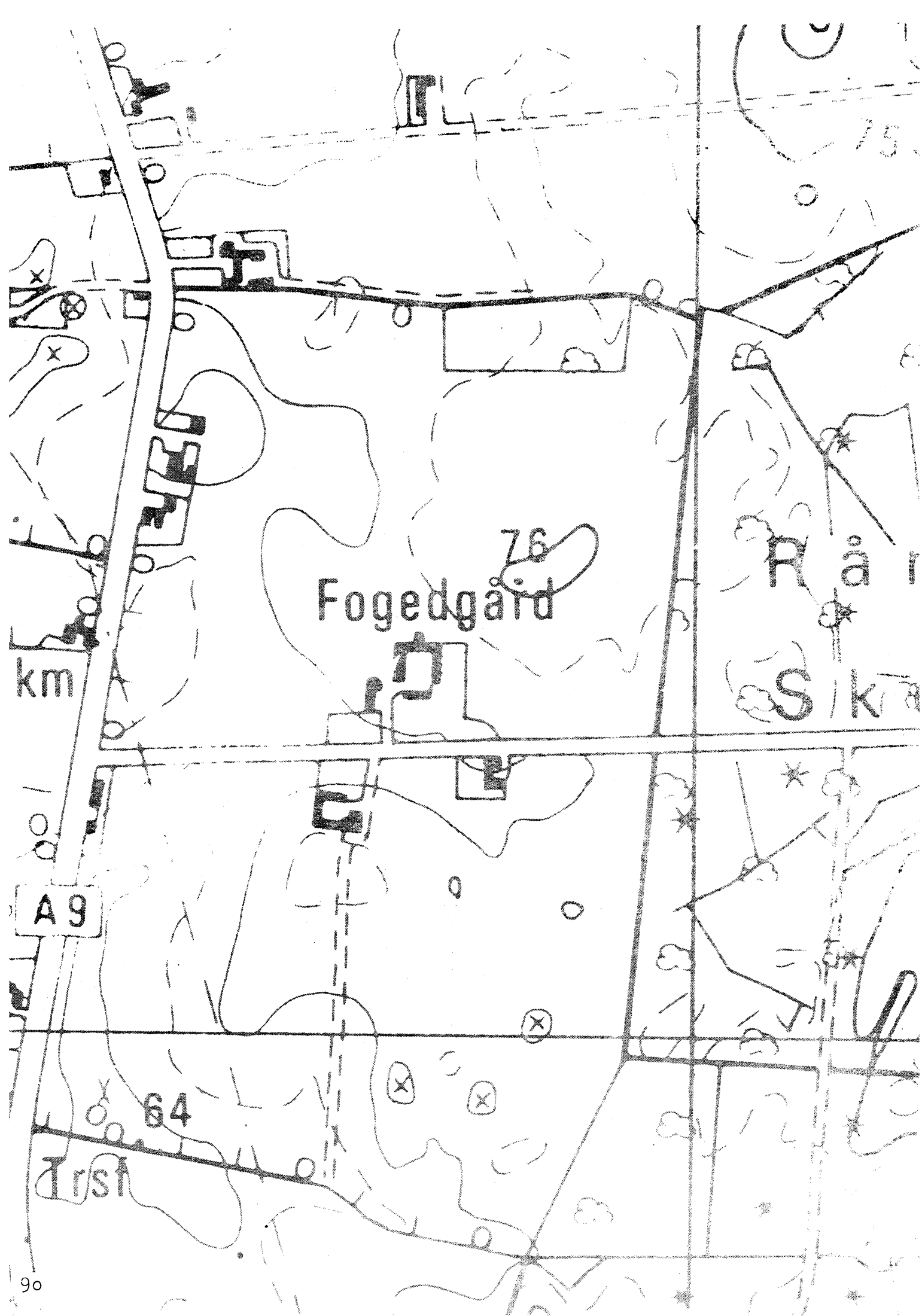
2) Udviklingstype.

Byen domineredes i 1500-1600-tallet af selvejergårde og krongods. Herefter blev Hvidkilde enebesidder. En sen overgang til selveje ledsagedes af moderat ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst.
2. Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning men et større skovareal.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: en Gammeltofte. 4 frilagte gårdtomter.

Fogedgård

76

Råd

Sk

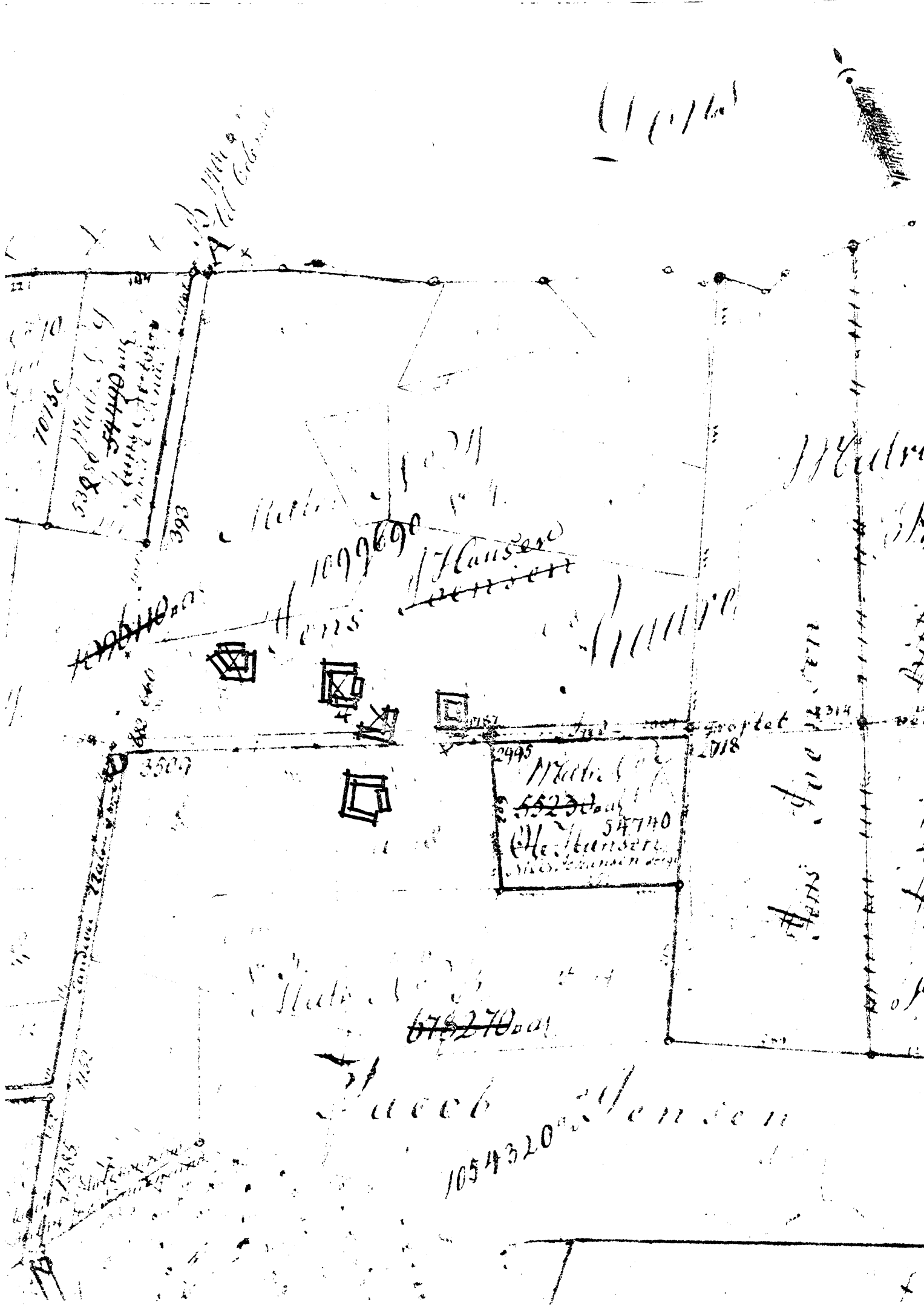
km

A9

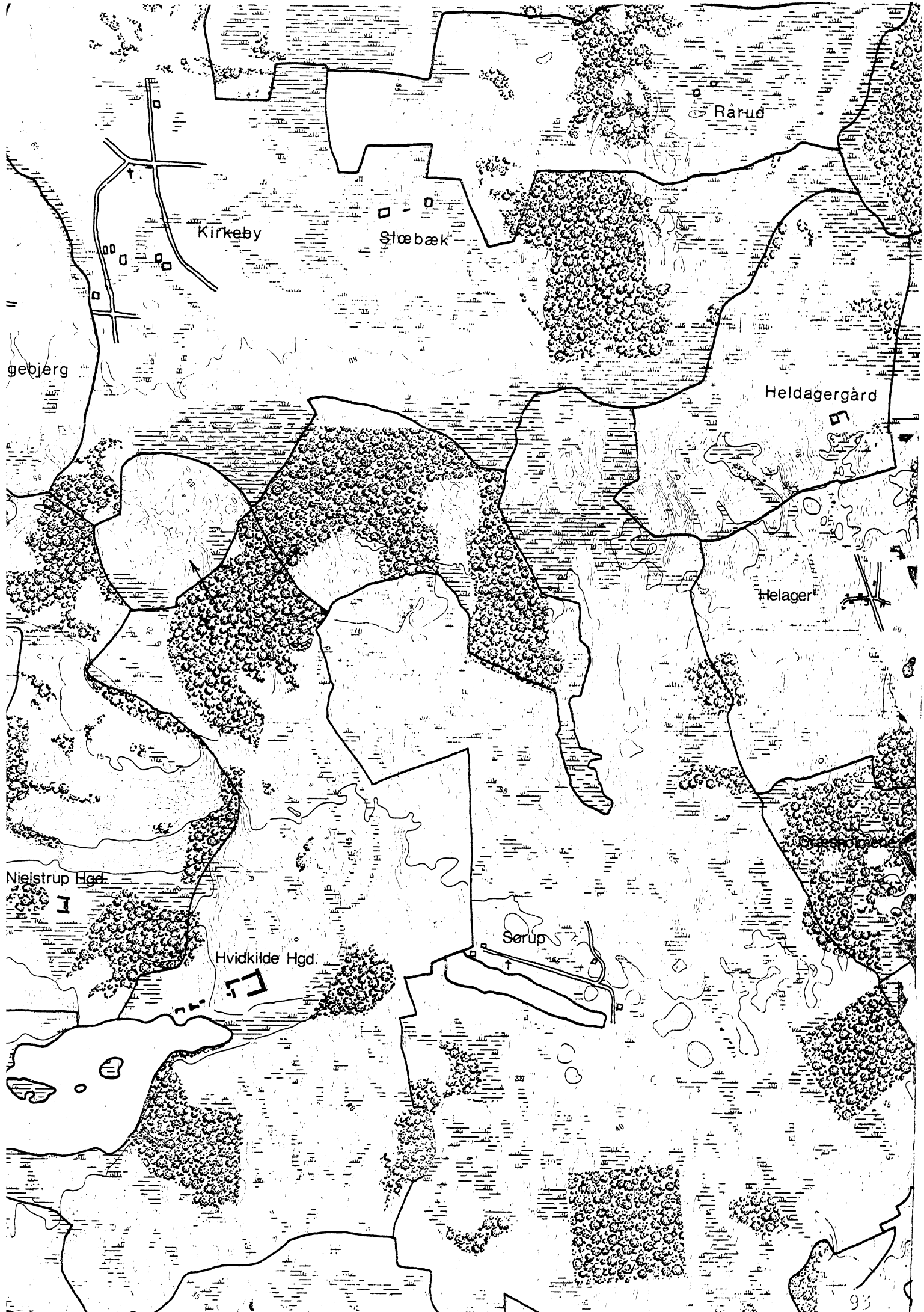
64

Trst

(1/1/16)

gebjerg

Kirkeby

Støbæk

Rarud

Heldagergård

Helager

Nielstrup Hgd.

Hvidkilde Hgd.

Sørup

SLÆBÆK

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------------

Navn: Slæbæk	Navnetype: -bæk.
------------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Slæbæk er nævnt første gang 1374 i forme Slæthebek. Navnets tolkning er usikker, men forleddet kan være navneordet, gl'da. slæthi, som betyder hulning. Efterleddet er navneordet bæk.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
---	--

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby, i dette tilfælde Kirkeby.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
----------	------------------	----------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

De to gårde som ses på kortet, ligger så langt fra hinanden, at definition på en landsby ikke er opfyldt. Kortet er dog tegnet nogle år efter udskiftningen, så der kan godt have ligget flere gårde i byen. Langs bygaden ligger der tidligere to huse, som måske er bygget på tidligere gårdtomter.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering
 Gårdrækken ligger orienteret langs en bæk.

c. Udskiftning

år: 1813   figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning

- ved udskiftningen   2 gårde.
 efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Alsædebrug   rotation:
 vangeantal: 2   Dyrkningsfællesskab med Kirkeby.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: K. Sydfyn/Centralfyn. Enkelte israndsbakker.

jordbund: Ferskvandssand i den vestlige del. Moræneler i den østlige del.

naturlig afgrænsning: Dele af grænsen mod Rårud er ikke naturlig. Grænsen mod Kirkeby ikke markeret.

- overvejende
 overvejende   med større indhold af
 blandingsøkonomi med ager, eng og skov.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
----------	------------------	----------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun 2 af de oprindelig fire eller fem gårde ligger i byen. Bygaden er forsvundet. De to huse som var aftegnet på matrikelkortet er også væk. Der er ellers ikke blevet bygget nyt, der hvor den gamle by har ligget.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Større skovarealer bevaret. Husbebyggelse langs landevejene.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	------------------	----------------------	------------------

STATISTIK

1							
Areal: 721 ha, heraf opdyrket 1688: 26%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844 ¹		1903		
	36	33	70				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844 ¹	1903 ¹
Gårde:	4	4	5	4	4	14	17
Huse:		4	3		8		
Huse m/ jord:						19	38
Huse u/ jord:				2		1	50
I alt:	4	8	8	6	12	34	105
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
60	1664		3	2	7,2		
75	1688		3	1	8,3		
64	1844	9	4	1	4,2		
82	1903	15	2		2,9		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	42	55	86			
	Børn:	18	26	57			
	I alt:	60	81	143			

1. Incl. Kirkeby.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------------

	Besiddelsesforhold:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	Selvejere:		gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			2	2			3	1
1844	1		3	6			11	14
1903	1		17	86				2

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 721 ha store ejerlav (fælles for Kirkeby og Slæbæk) var i 1688 kun opdyrket 26%. Den lave opdyrkningsprocent stemmer overens med ejerlavets skovbygdeplacering og det dominerende indslag af eng og skov. Slæbæk takseredes i 1664 for 60 svins olden. Byen havde alsædebrug i 2 vange i et dyrkningsfællesskab med Kirkeby. Slæbæk er udflyttet og udparcelleret fra Kirkeby.

Byen blokudskiftedes i 1813 og siden er 2 gårde udflyttet.

I 1300-tallet skænkede Marine Tyrkesdatter gods i Slæbæk til Sct. Jørgens Hospital ved Svendborg. I 1664 havde kronen 2 gårde og 2 huse, medens den øvrige del var spredt på diverse ejere. I 1781 havde Hvidkilde 2 gårde a 7 tdr. Overgangen til selveje skete fortrinsvis efter 1844.

Antallet af gårde lå på 4-5 i 1500-1700-tallet. I forbindelse med overgangen til selveje ekspanderede hustallet i normalt omfang.

Gårdene var i 1684 ret store. Byen synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Kirkeby
----------	------------------	----------------------	------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse**

1) Anlægstype.

Den lille udflytter-rydningsby er randplaceret i sit ejerlav og har eng/bækorientering. Byformen er den almindelige forekommende slynget vejby-type. Ejerlavet er stærkt præget af skovbygdeplaceringen, såvel hvad angår lav opdyrkningsprocent, megen skov og alsædebrug. Byen havde dyrkningsfællesskab med moderbyen Kirkeby.

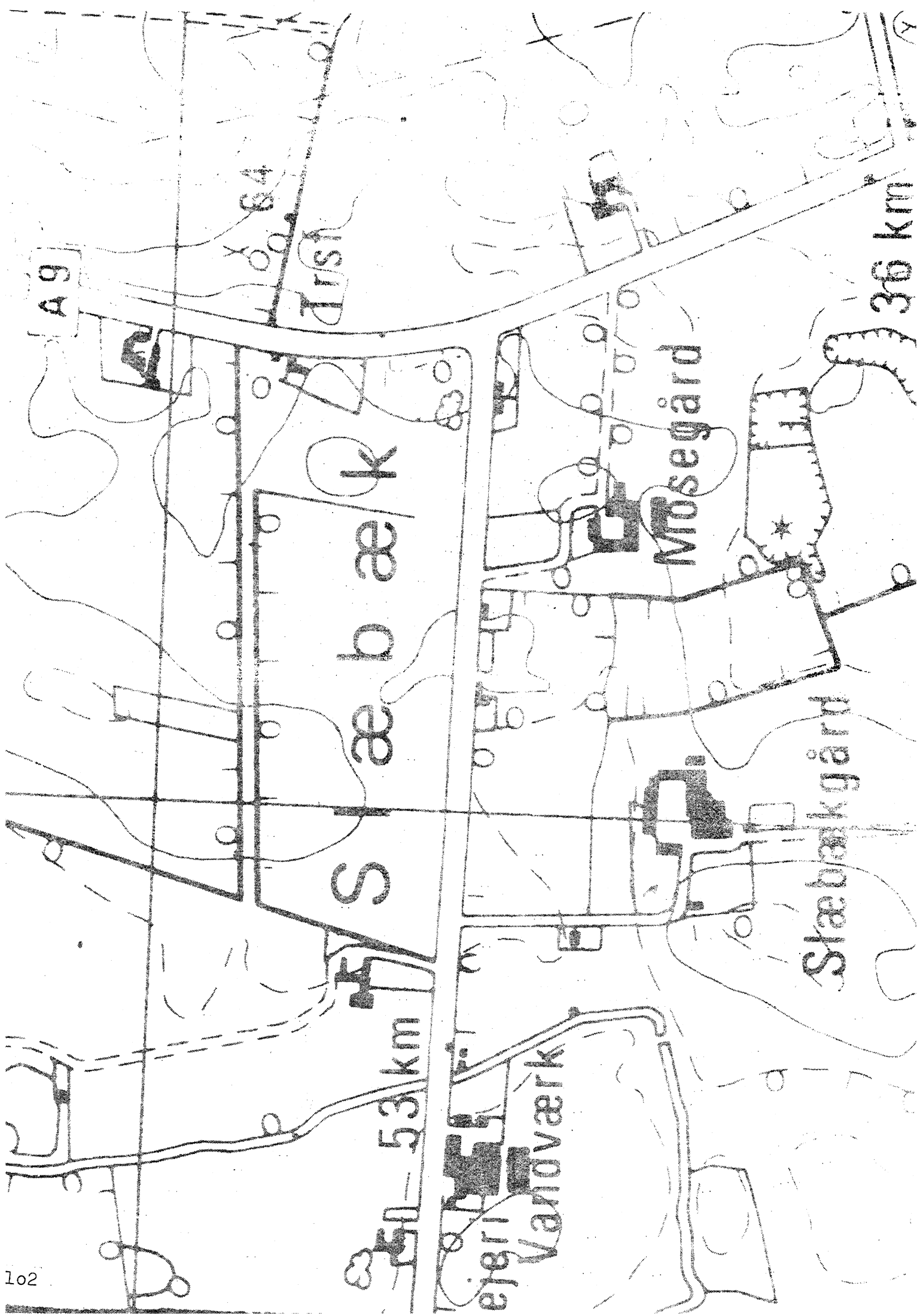
2) Udviklingstype.

Byen forblev delt mellem flere besiddere og egaliseredes aldrig. En forholdsvis sen overgang til selveje ledsagedes af moderat ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig forholdsvis typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst.
2. Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning, men et større skovareal.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: 2 frilagte gårdtomter.

A9

B4

Trist

Stæbæk

53 km

Vandværk

Møsegård

Stæbækgård

36 km

110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

1000
999
998
997
996
995
994
993
992
991
990
989
988
987
986
985
984
983
982
981
980
979
978
977
976
975
974
973
972
971
970
969
968
967
966
965
964
963
962
961
960
959
958
957
956
955
954
953
952
951
950
949
948
947
946
945
944
943
942
941
940
939
938
937
936
935
934
933
932
931
930
929
928
927
926
925
924
923
922
921
920
919
918
917
916
915
914
913
912
911
910
909
908
907
906
905
904
903
902
901
900
899
898
897
896
895
894
893
892
891
890
889
888
887
886
885
884
883
882
881
880
879
878
877
876
875
874
873
872
871
870
869
868
867
866
865
864
863
862
861
860
859
858
857
856
855
854
853
852
851
850
849
848
847
846
845
844
843
842
841
840
839
838
837
836
835
834
833
832
831
830
829
828
827
826
825
824
823
822
821
820
819
818
817
816
815
814
813
812
811
810
809
808
807
806
805
804
803
802
801
800
799
798
797
796
795
794
793
792
791
790
789
788
787
786
785
784
783
782
781
780
779
778
777
776
775
774
773
772
771
770
769
768
767
766
765
764
763
762
761
760
759
758
757
756
755
754
753
752
751
750
749
748
747
746
745
744
743
742
741
740
739
738
737
736
735
734
733
732
731
730
729
728
727
726
725
724
723
722
721
720
719
718
717
716
715
714
713
712
711
710
709
708
707
706
705
704
703
702
701
700
699
698
697
696
695
694
693
692
691
690
689
688
687
686
685
684
683
682
681
680
679
678
677
676
675
674
673
672
671
670
669
668
667
666
665
664
663
662
661
660
659
658
657
656
655
654
653
652
651
650
649
648
647
646
645
644
643
642
641
640
639
638
637
636
635
634
633
632
631
630
629
628
627
626
625
624
623
622
621
620
619
618
617
616
615
614
613
612
611
610
609
608
607
606
605
604
603
602
601
600
599
598
597
596
595
594
593
592
591
590
589
588
587
586
585
584
583
582
581
580
579
578
577
576
575
574
573
572
571
570
569
568
567
566
565
564
563
562
561
560
559
558
557
556
555
554
553
552
551
550
549
548
547
546
545
544
543
542
541
540
539
538
537
536
535
534
533
532
531
530
529
528
527
526
525
524
523
522
521
520
519
518
517
516
515
514
513
512
511
510
509
508
507
506
505
504
503
502
501
500
499
498
497
496
495
494
493
492
491
490
489
488
487
486
485
484
483
482
481
480
479
478
477
476
475
474
473
472
471
470
469
468
467
466
465
464
463
462
461
460
459
458
457
456
455
454
453
452
451
450
449
448
447
446
445
444
443
442
441
440
439
438
437
436
435
434
433
432
431
430
429
428
427
426
425
424
423
422
421
420
419
418
417
416
415
414
413
412
411
410
409
408
407
406
405
404
403
402
401
400
399
398
397
396
395
394
393
392
391
390
389
388
387
386
385
384
383
382
381
380
379
378
377
376
375
374
373
372
371
370
369
368
367
366
365
364
363
362
361
360
359
358
357
356
355
354
353
352
351
350
349
348
347
346
345
344
343
342
341
340
339
338
337
336
335
334
333
332
331
330
329
328
327
326
325
324
323
322
321
320
319
318
317
316
315
314
313
312
311
310
309
308
307
306
305
304
303
302
301
300
299
298
297
296
295
294
293
292
291
290
289
288
287
286
285
284
283
282
281
280
279
278
277
276
275
274
273
272
271
270
269
268
267
266
265
264
263
262
261
260
259
258
257
256
255
254
253
252
251
250
249
248
247
246
245
244
243
242
241
240
239
238
237
236
235
234
233
232
231
230
229
228
227
226
225
224
223
222
221
220
219
218
217
216
215
214
213
212
211
210
209
208
207
206
205
204
203
202
201
200
199
198
197
196
195
194
193
192
191
190
189
188
187
186
185
184
183
182
181
180
179
178
177
176
175
174
173
172
171
170
169
168
167
166
165
164
163
162
161
160
159
158
157
156
155
154
153
152
151
150
149
148
147
146
145
144
143
142
141
140
139
138
137
136
135
134
133
132
131
130
129
128
127
126
125
124
123
122
121
120
119
118
117
116
115
114
113
112
111
110
109
108
107
106
105
104
103
102
101
100
99
98
97
96
95
94
93
92
91
90
89
88
87
86
85
84
83
82
81
80
79
78
77
76
75
74
73
72
71
70
69
68
67
66
65
64
63
62
61
60
59
58
57
56
55
54
53
52
51
50
49
48
47
46
45
44
43
42
41
40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
-1
-2
-3
-4
-5
-6
-7
-8
-9
-10
-11
-12
-13
-14
-15
-16
-17
-18
-19
-20
-21
-22
-23
-24
-25
-26
-27
-28
-29
-30
-31
-32
-33
-34
-35
-36
-37
-38
-39
-40
-41
-42
-43
-44
-45
-46
-47
-48
-49
-50
-51
-52
-53
-54
-55
-56
-57
-58
-59
-60
-61
-62
-63
-64
-65
-66
-67
-68
-69
-70
-71
-72
-73
-74
-75
-76
-77
-78
-79
-80
-81
-82
-83
-84
-85
-86
-87
-88
-89
-90
-91
-92
-93
-94
-95
-96
-97
-98
-99
-100

66
170,570⁰⁰⁰

Glaüs
171,660⁰⁰⁰
Nielsen

№ 6

Peter
Nielsen
168,800⁰⁰⁰

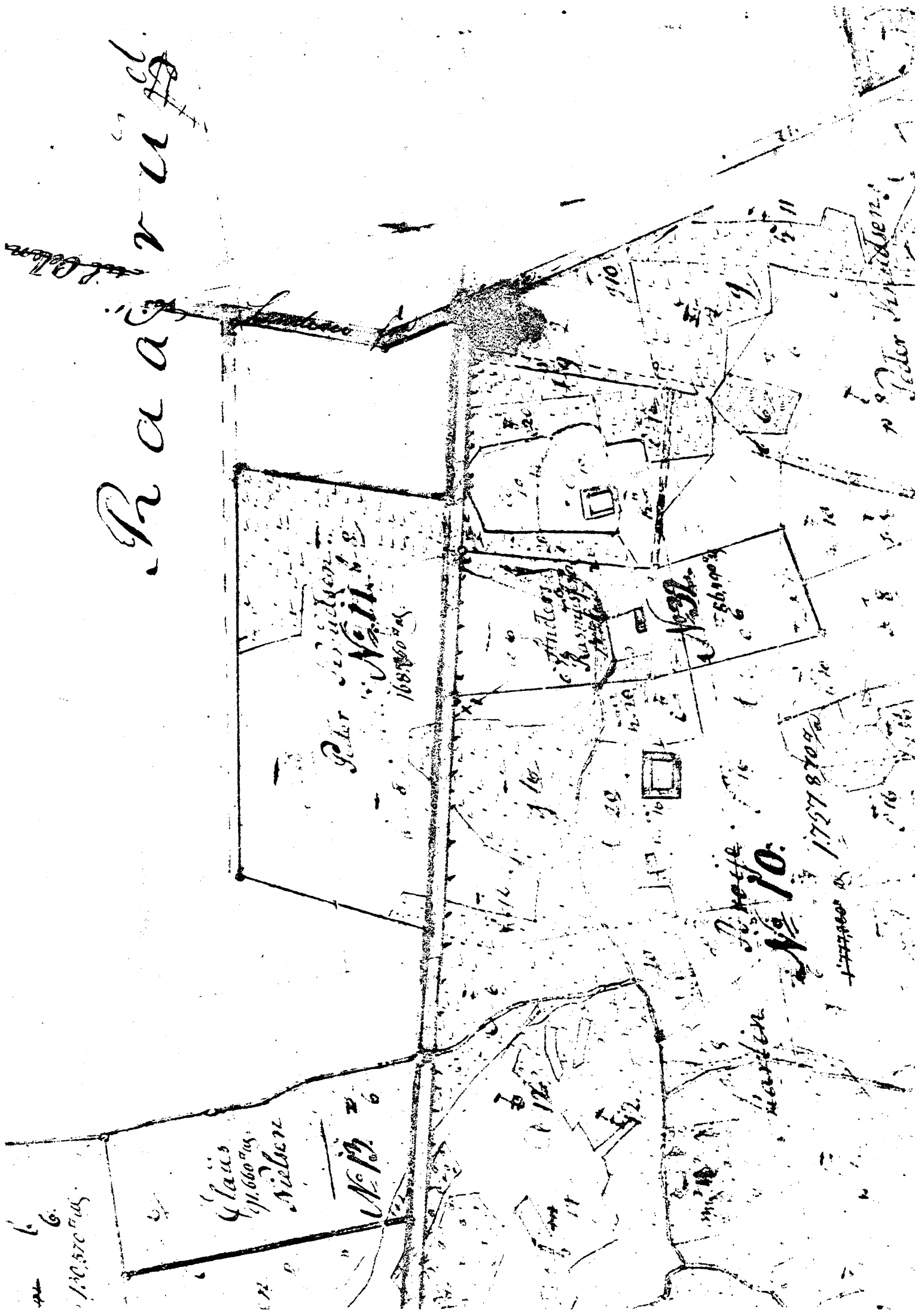
Andreas
Rasmussen

№ 10
156,100⁰⁰⁰

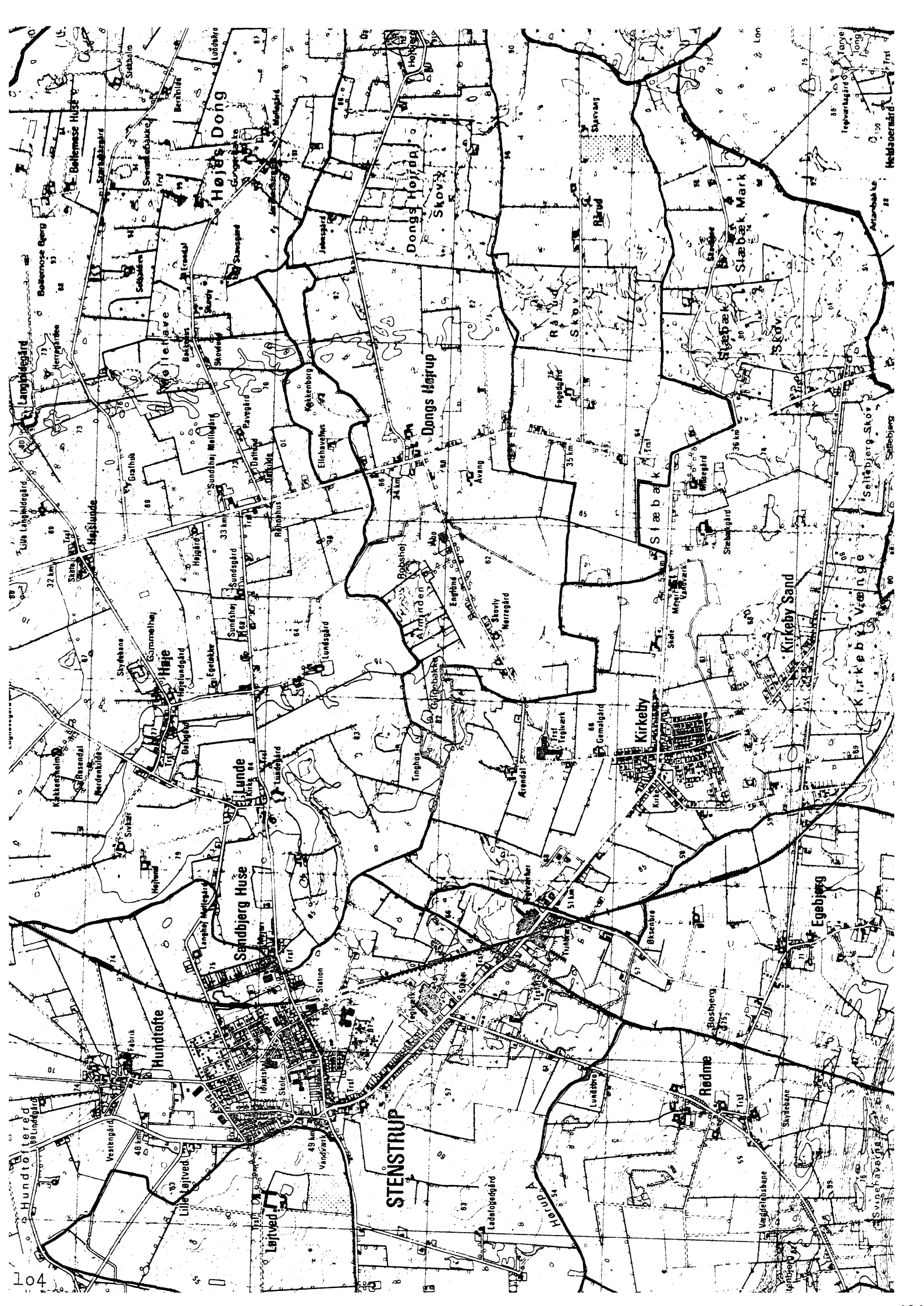
№ 10
175,780⁰⁰⁰

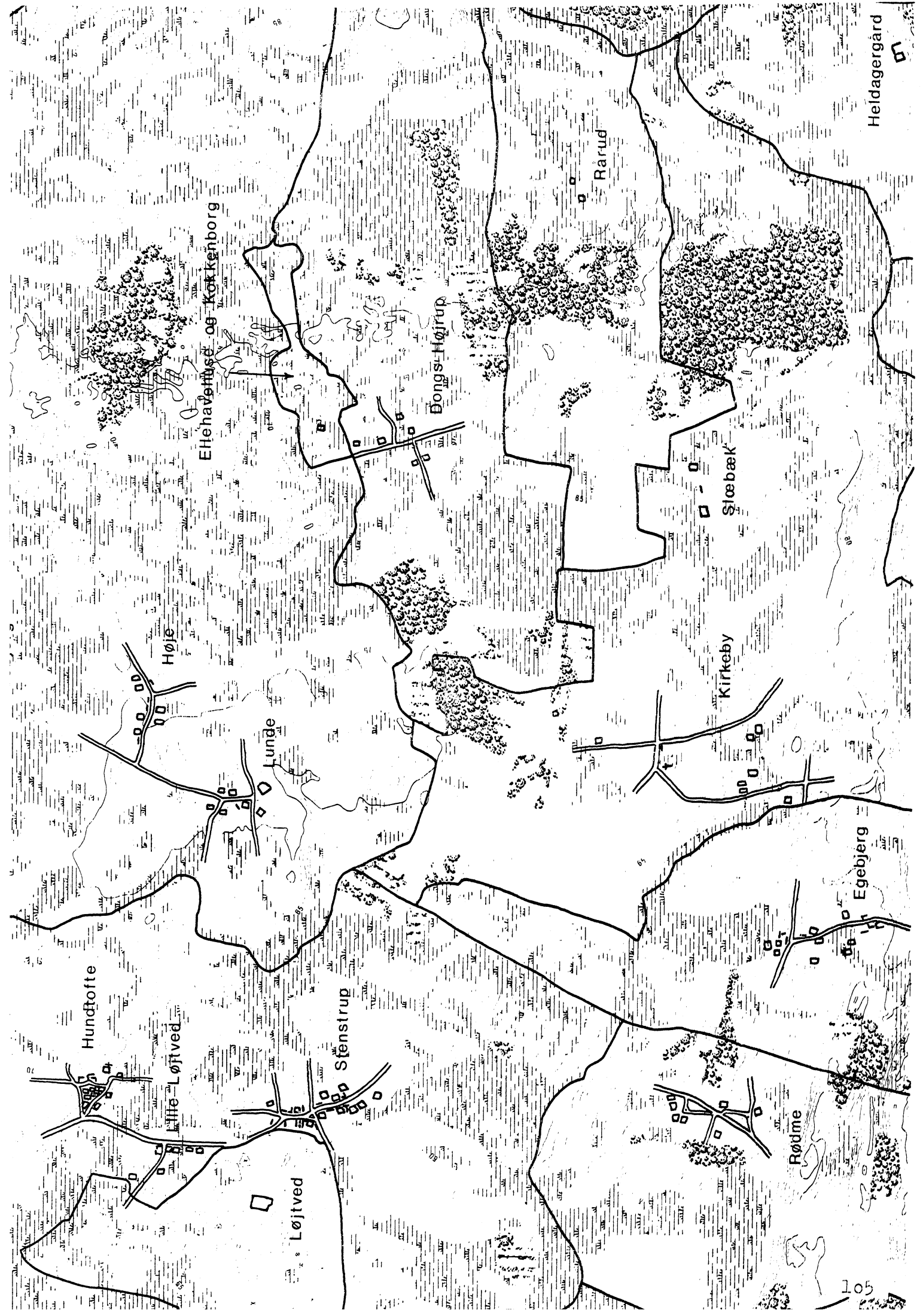
Garden

Peter
Nielsen

Hundtofte

Lille Løjtved

Løjtved

Stenstrup

Lunde

Høje

Ehenavtuse og Kokenborg

Bongs-Højrup

Rarud

Kirkeby

Støbæk

Rødme

Egebjerg

Heldagergard

BOBJERG

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-----------------------

Navn: Bobjerg	Navnetype: -bjerg.
-------------------------	------------------------------

Bemærkninger:

Bobjerg er nævnt første gang 1531 i formen bobierg. Forleddet er enten mandnavnet, glða. Bo eller navneordet bo, som betyder gård, bolig, Navnet kunne tænkes at stå i forbindelse med en kildeomtale om Lunde fra 1500-tallet, hvor der står "Kongens Skoff kaliss Boskoff och Perskoff". Efterleddet er bjerg, glða., biargh, som betyder en naturlig forhøjning, større, relativ stejl bakke.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Det forhold, at sognets ejerlav ikke er skilt ud i særskilte ejerlav og alle byerne først er nævnt ret sent i de skriftlige kilder, gør bestemmelsen af anlægstype og anlæggelsestidspunkt ret usikker.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
----------	------------------	----------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Gårdene ligger forholdsvis samlet omkring bygaden. Sidstnævnte har en større uregelmæssig "fortelignende" udvidelse midt i byen. De tre aftegnede huse ligger spredt mellem gårdene.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby   agerorientering   skovoriering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1796   figur: Stjerneudskiftning.

d. Udflytning

- ved udskiftningen
 efter udskiftningen   4 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 3   Dyrkningsfællesskab med Høje og Lunde.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Bobjerg, Høje og Lunde: Centralfyn/Østfyn. K. Israndsbakker, terranskranter og hatformede bakker mod Ø. Hedeslette, Tunneldale og små forekomster af senglacialt ler mod Ø.

jordbund: Hele sognet: Ferskvandssand i den vestlige del eller moræneler med spredte forekomster af ferskvandsdynd, -tørve, og smeltevandssand.

naturlig afgrænsning: Ejerlavsgrensene er ikke aftegnet.

- overvejende
 overvejende   med større indhold af
 blandingsøkonomi med   ager, eng og skov.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
-----------------	------------------	----------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 70% af gårdene er flyttet ud. Vejforløbet er bevaret, men stærkt reguleret. Gadeudvidelsen er væk og tofteskellene er regulerede. Tre af gårdtomterne er frilagte.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

De fleste udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Større skovareal bevaret mod nordvest.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
----------	------------------	----------------------	----------------

STATISTIK

2							
Areal: 1731 ha, heraf opdyrket 1688: 25%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	2	1903		
	53	35	242				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903 ¹
Gårde:	5	6	6	6	6	11	55
Huse:		2	2		3		
Huse m/ jord:						11	59
Huse u/ jord:				2		1	34
I alt:	5	8	8	8	9	23	148
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
50	1664		3	3	8,8		
67	1688	1	5		5,8		
82	1844	6	5		3,9		
62	1903	39	12	4	3,7		
Folketal: 1							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	243	544	544			
	Børn:	146	292	268			
	I alt:	389	836	812			

1. Hele sognet.

2. Incl. Høje og Lunde.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
-----------------	------------------	----------------------	----------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			5	1			1	1
1844	11	11						1
Hele 1903 sognet.	55	93						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 1731 ha store ejerlav for Høje-Lunde-Bobjerg var i 1688 kun opdyrket 25%, hvilket er i overensstemmelse med sognets skovbygdepræg. Sognet havde trevangsbrug og Bobjerg takseredes i 1684 for 35 tdr.htk. Som typisk for skovbygdeområder er der udparcelleret en række eneste-gårde, således Vandmosehus, der i 1664 var en gård på 6 tdr.htk. Sognets jord blev i 1692 beskrevet som skovjord og rødt sand. Hovednæringen var kvægdrift.

Bobjerg stjerneudskiftedes i 1796 og siden er 4 gårde udflyttet.

5 af byens gårde (hele byen) lå i senmiddelalderen under bispelenet Ørkild. Odensebispen ejede størsteparten af sognet, og der er muligvis oprindelig tale om et adelsgods Langkildegård (ved hvilken et voldsted "Herregården"), der er opkøbt af bispen. Ved reformationen overtoges godset af kronen, der endnu i 1664 besad de 5 gårde, medens en 6. gård tilhørte Marie Lutzow. I 1771 var kronens 5 gårde overgået til Løgtved, medens den 6. gård tilhørte Skjoldemose. Samtlige gårde var da egaliserede på 6-5-0-0 tdr.htk. Overgangen til selveje skete tidligt og ledsagedes af voldsom ekspansion frem til 1844.

Antallet af gårde var fra 1537 til 1774 på 5-6, men antallet fordobles herefter frem til 1844, medens husvæksten havde mere beskedent omfang.

Gårdene var i 1684 af normal størrelse. Byen egaliseredes mellem 1684 og 1771.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds	Egebjerg	Lunde

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

1) Anlægstype.

Den lille adelby af vikingetidnavnetypen -bjerg er centralplaceret i sit ejerlav og har eng/skovorientering. Ejerlavet er et typisk skovbygdeområde. Byformen er den almindelige forekommende slynget vejby-type. De tre landsbyer i sognet Høje, Lunde og Bobjerg havde fælles dyrkningssystem. Der er i sognet udparcelleret en række skovenestegårde, således Vandmose og Langkilde.

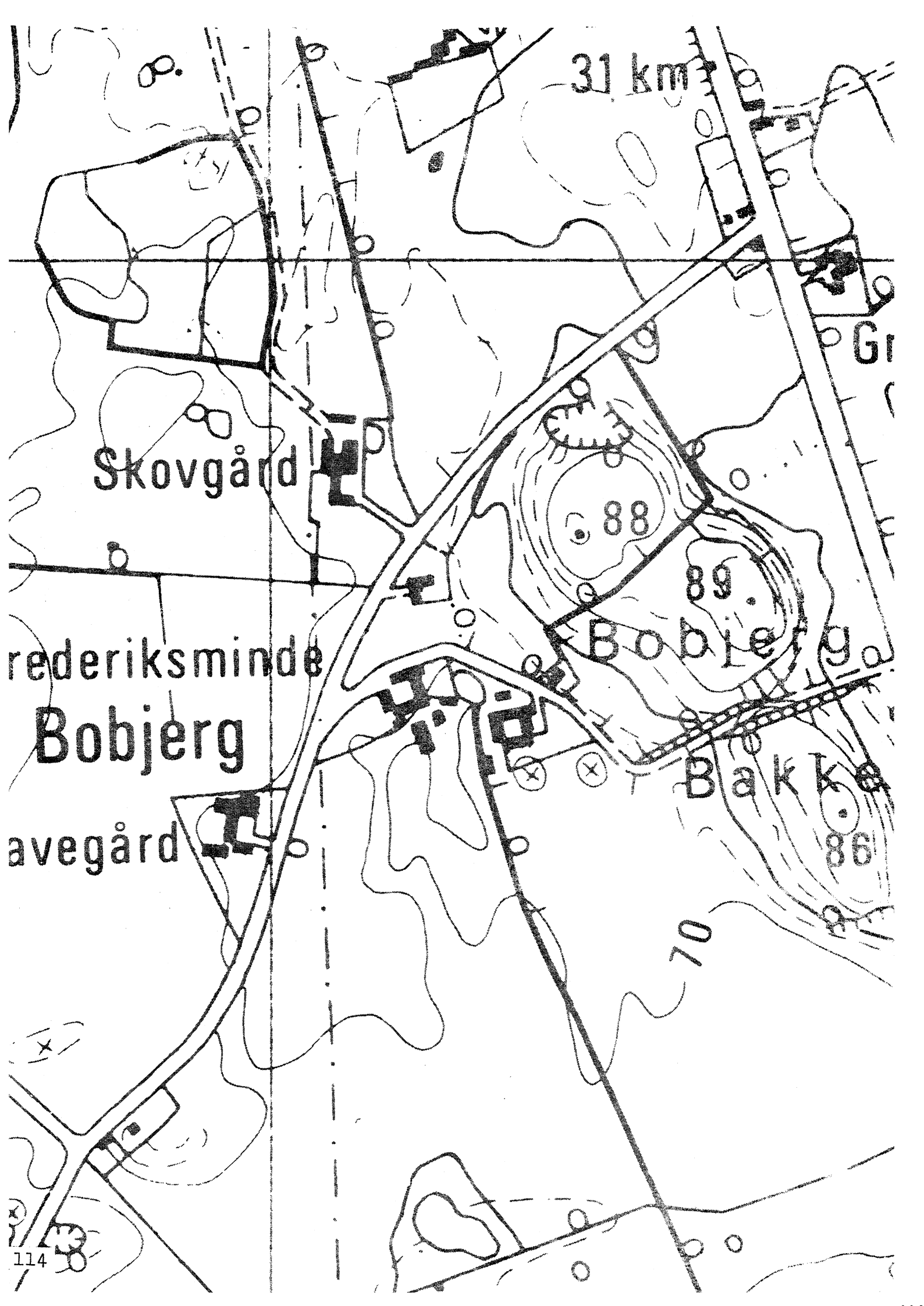
2) Udviklingstype.

Langkilde er måske et middelalderligt væbnergods (med voldsted), der er kommet i Odensebispens besiddelse. Da kronen overtog bispelenet Ørkil ved reformationen medfulgte 5 gårde i Bobjerg. Endnu i 1664 var kronens 5 gårde intakte, men inden 1771 var de overgået til Løjtved og byen var da egaliseret. En tidlig overgang til selveje ledsagedes af voldsom ekspansion frem til 1844.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig forholdsvis typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst.
2. Kulturlandskabet har bevaret de fleste udskiftningshegn samt et større skovareal.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: 3 frilagte gårdtomter.

31 km

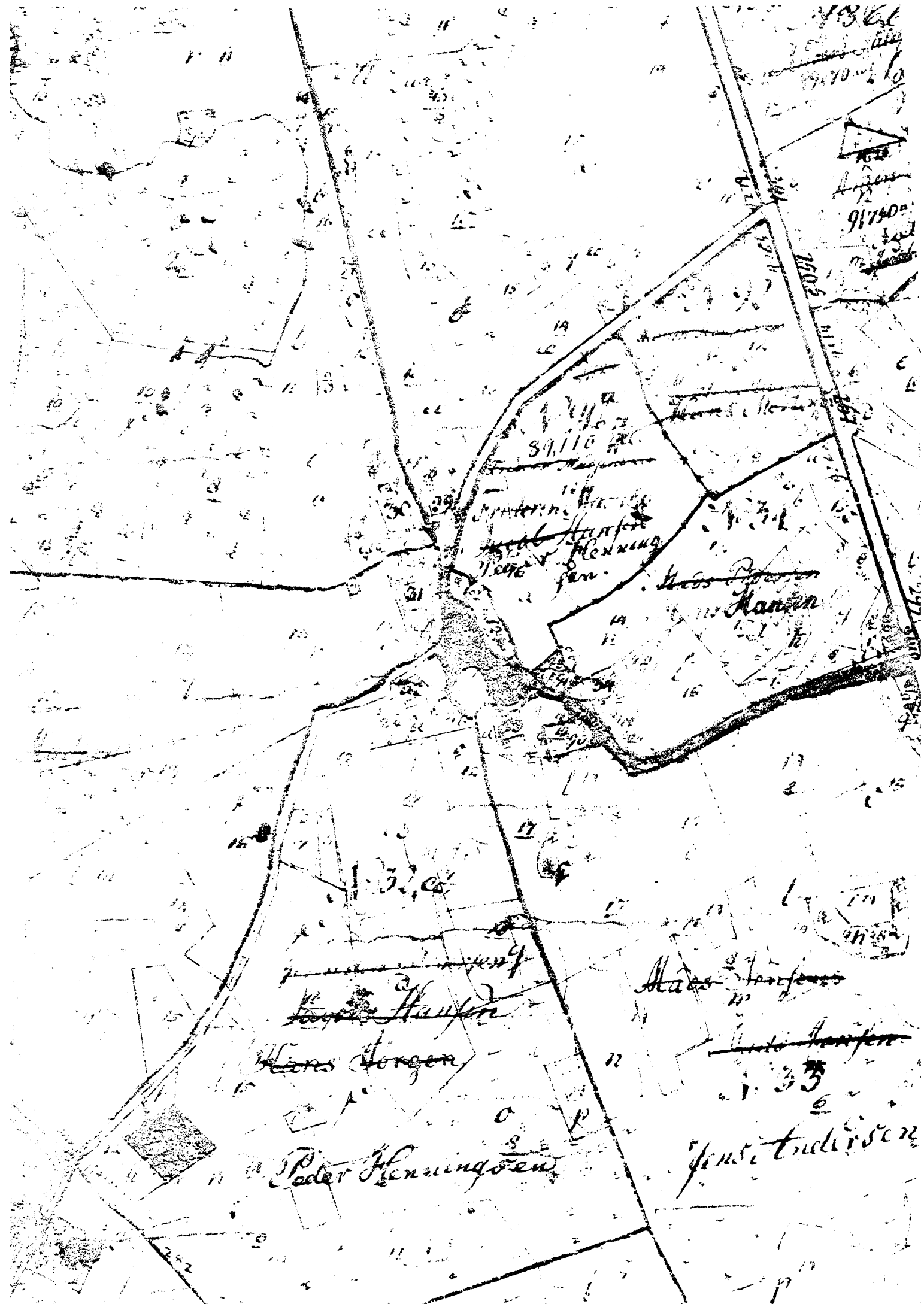
Skovgård

Frederiksminde
Bobjerg

Bobjerg

Bakke

avegård

91750

39,110

Hans & Morten
Mads Jørgensen
Hans
1,333

Hans

Hans Jørgen

Mads Jørgensen

Jens Enderlsen

Peder Henningsen

Jens Enderlsen

Sønderhede

Bukgårdsjorden
Engvang
Bakkelø
Bodde
Trifl

Høje Sønderhede

Risbjerg
Jeppesbanke

Frederiksmunde
Bobbjerg
Engshavegaard

Hundtofte

Høje

Sandbjerg Huse

Lunde

Højsgård
Sundshøj
Egekløkke

Højshøj

Høje Huse

Wøllehave

Høje Huse

Høje Huse

Høje Huse

Høje Huse

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

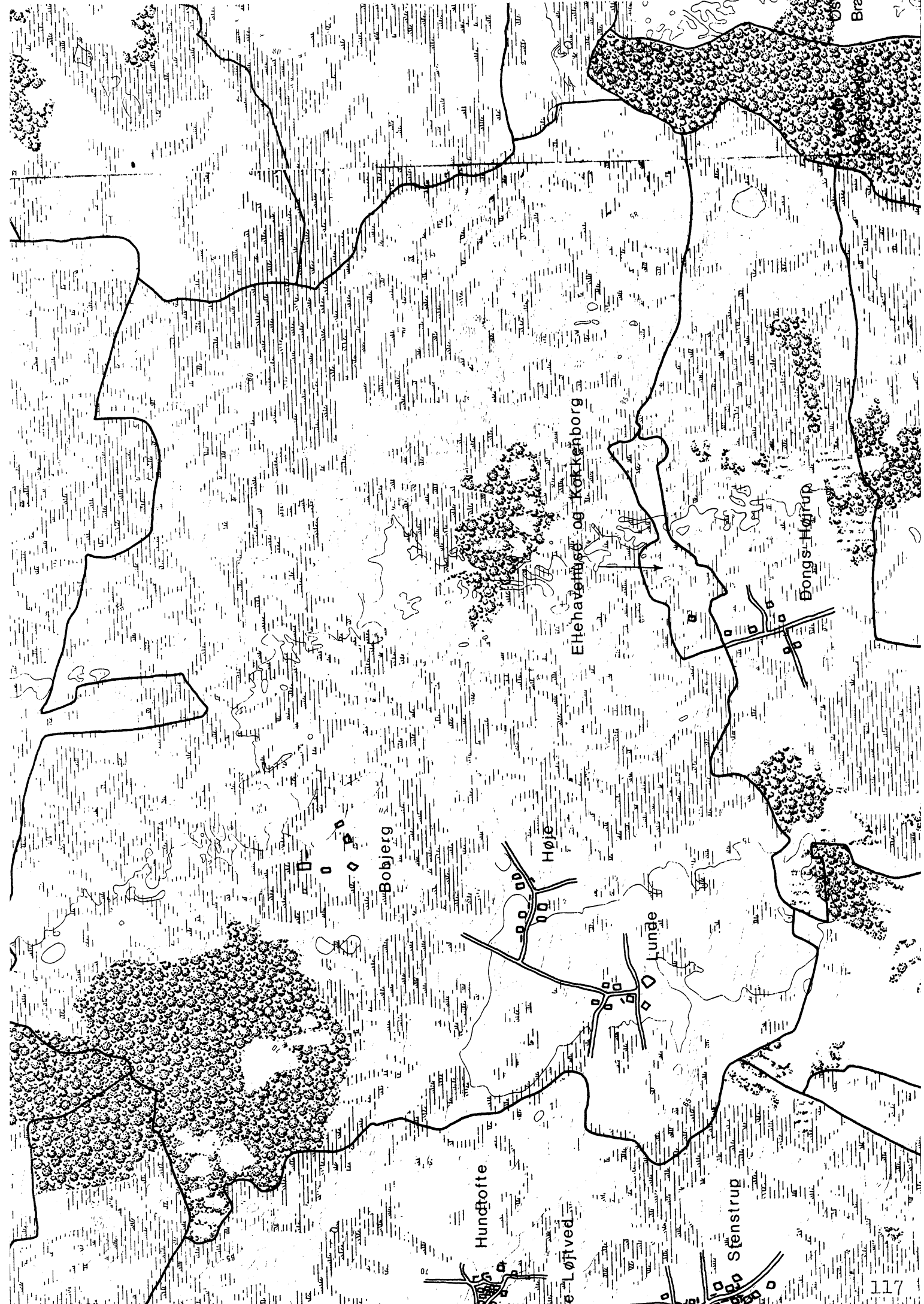
Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Lunde

Bra

Egehøvede og Kerkborg

Bongs-Højrup

Bobjerg

Høje

Lunde

Hundtofte

te-Løtved

Stenstrup

HØJE

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-----------------------

Navn: Høje	Navnetype: høj.
----------------------	---------------------------

Bemærkninger:

Høje er nævnt første gang 1531 i formen Høyæ ssoghn. Navnet er en flertalsform af navneordet, glda. høgh, som betyder gravhøj.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Det forhold, at sognets ejerlav ikke er særskilt ud i særskilte ejerlav, og at alle byerne først er nævnt ret sent i de skriftlige kilder, gør bestemmelsen af anlægstypen og anlæggelsestidspunktet usikker.

Historiske tildragelser:

Høje har været sogneby i 1500-tallet og begyndelsen af 1600-tallet, men kirken lå i Lunde by.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
----------	------------------	----------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Polyganal forteby. (!)

Gårdene ligger langs den øst-vest-gående bygade, som har en fortelig-nende udvidelse midt i byen. I den østlige del af byen er der en hus-koncentration.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering

randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1796   figur: Strimmeludskiftning.

d. Udflytning

ved udskiftningen 5 gårde.

efter udskiftningen 2 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem   driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1

vangeantal: 3+1 vænge. Dyrkningsfællesskab med Bobjerg og Lunde.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Hele sognet: K. Centralfyn/Østfyn. Israndsbakker, terræn-skrænter og hatformede bakker mod Ø. Hedeslette, tunneldale og små forekomster af senglacialt ler mod Ø.

jordbund: Hele sognet: Ferskvandssand i den vestlige del ellers moræne-ler med spredte forekomster af ferskvandsdynd, -tørvt og smelte-naturlig afgrænsning: vandssand.

overvejende

overvejende   med større indhold af

blandingsøkonomi med ager, eng og skov.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
----------	------------------	----------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 50% af gårdene er flyttet ud. Vejforløbet er bevaret, men ikke forten. To af gårdtomterne er frilagte. Der er blevet bygget huse langs bygaden, men ellers er byen ikke blevet udbygget.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Flere større skovarealer er bevaret. Ejerlavet gennemskæres af hovedvej A 9.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
-----------------	------------------	----------------------	----------------

STATISTIK

2							
Areal: 1731 ha, heraf opdyrket 1688: 25%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	2	1903		
	126	74	242				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903 ¹
Gårde:	15	14	15	14	13	33	55
Huse:	1	5	4		13		
Huse m/ jord:						30	59
Huse u/ jord:				2		7	34
I alt:	16	19	19	16	26	70	148
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
53	1664	2	7	6	8,4		
64	1688	6	6	2	5,3		
67	1844	24	9		2,8		
62	1903	39	12	4	3,7		
Folketal: 1							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	243	544	544			
	Børn:	146	292	268			
	I alt:	389	836	812			

1. Hele sognet.

2. Incl. Bobierø og Lunde.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-----------------------

	Besiddelsesforhold: Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			7	2			8	2
1844	32	36					1	1
1903	Hele sognet.		55	93				

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 1731 ha store fælles ejerlav for Høje-Lunde-Bobjerg var i 1688 kun opdyrket 25%, hvilket er i overensstemmelse med sognets skovbygdepræg. I 1692 blev sognets jord beskrevet som skovjord og rødt sand og hovednæringen som kvægdrift. Sognet havde kun 3 vange, der dyrkedes i et trevangsbrug. Høje takseredes i 1684 for 74 tdr.htk. Som typisk for skovegne er der udparcelleret en række skovenestegårde, bl.a. Ellehaven, Kokkenborg (med 1644: 66 svins olden) og som den mest betydelige Langkildegård, der allerede nævnes 1497 og som 1664 havde skov til 36 svins olden. Et voldsted "Herregården" ved Langkilde vidner formentlig om, at denne gård oprindeligt har været et væbnergods. I senmiddelalderen var den og størsteparten af sognet på Odensebispens hænder. Nakkebølles 8 gårde i Høje havde i 1664 skov til 30 svins olden. Høje var i 1500-tallet sogneby, skønt kirken ligger i nabobyen Lunde.

Høje strimmeludskiftedes i 1796 og siden er 7 gårde udflyttet.

Da kronen overtog det tidligere bispelen Ørkild ved reformationen i 1536 lå herunder bl.a. Langkildegård og 16 gårde (heraf 6 egaliserede) i Høje og Lunde. Flere af gårdene var dog rene småbrug. Byen lagdes under Nyborg len, der i 1563 havde 13 gårde (heriblandt 1 selvejergård) og 1 hus i byen. I 1664 havde kronen afhændet halvdelen af byen til Nakkebølle. Efter frasalget af det sidste krongods var byen omkring 1770 delt mellem Løjtved, Rødkilde, Mullerup, Rygård og Hvidkilde. Overgangen til selveje skete tidligt og var næsten afsluttet i 1844.

Antallet af gårde lå i 1500-1700-tallet omkring 15, hvoriblandt der dog var flere rene småbrug. Overgangen til selveje ledsagedes af en fordobling af gårdtallet frem til 1844 ligesom hus- og befolkningsvæksten frem til 1844 var markant.

Gårdene var i 1684 i gennemsnit lidt under normalstørrelse. Byen synes aldrig egaliseret i sin helhed.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
-----------------	------------------	----------------------	----------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

1) Anlægstype.

Den middelstore adelby er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Ejerlavet, der er fælles for sognets 3 landsbyer, er et typisk skovbygdeområde, hvor der i senmiddelalder og nyere tid er udparcelleret en række skovenestegårde, hvoriblandt den mest betydelige, Langkilde, synes at have været herregård i middelalderen. Højes byform er polygonal forteby. Høje var sogneby i 1500-tallet, skønt kirken ligger i Lunde by.

2) Udviklingstype.

Langkilde er, som nævnt, muligvis et middelalderligt væbnergods (med voldsted), der er kommet i Odensebispens besiddelse. Da kronen overtog bispelenet Ørkil ved reformationen medfulgte hele Høje by og Langkildegård. Kronens gods afhændedes i flere etaper og besiddelsesforholdene var i 1700-tallet meget spredt. Overgangen til selveje skete tidligt og ledsagedes af markant ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og forholdsvis typen anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er kun delvis bevaret og forten er forsvundet.
2. kulturlandskabet har bevaret en del hegn og flere større skovarealer.
3. Særlige relikter: voldsted.
4. Arkæologiske interesser: 2 frilagte gårdtomter.

Nordenkilde

Skydebane

Gammelhøj

Høje

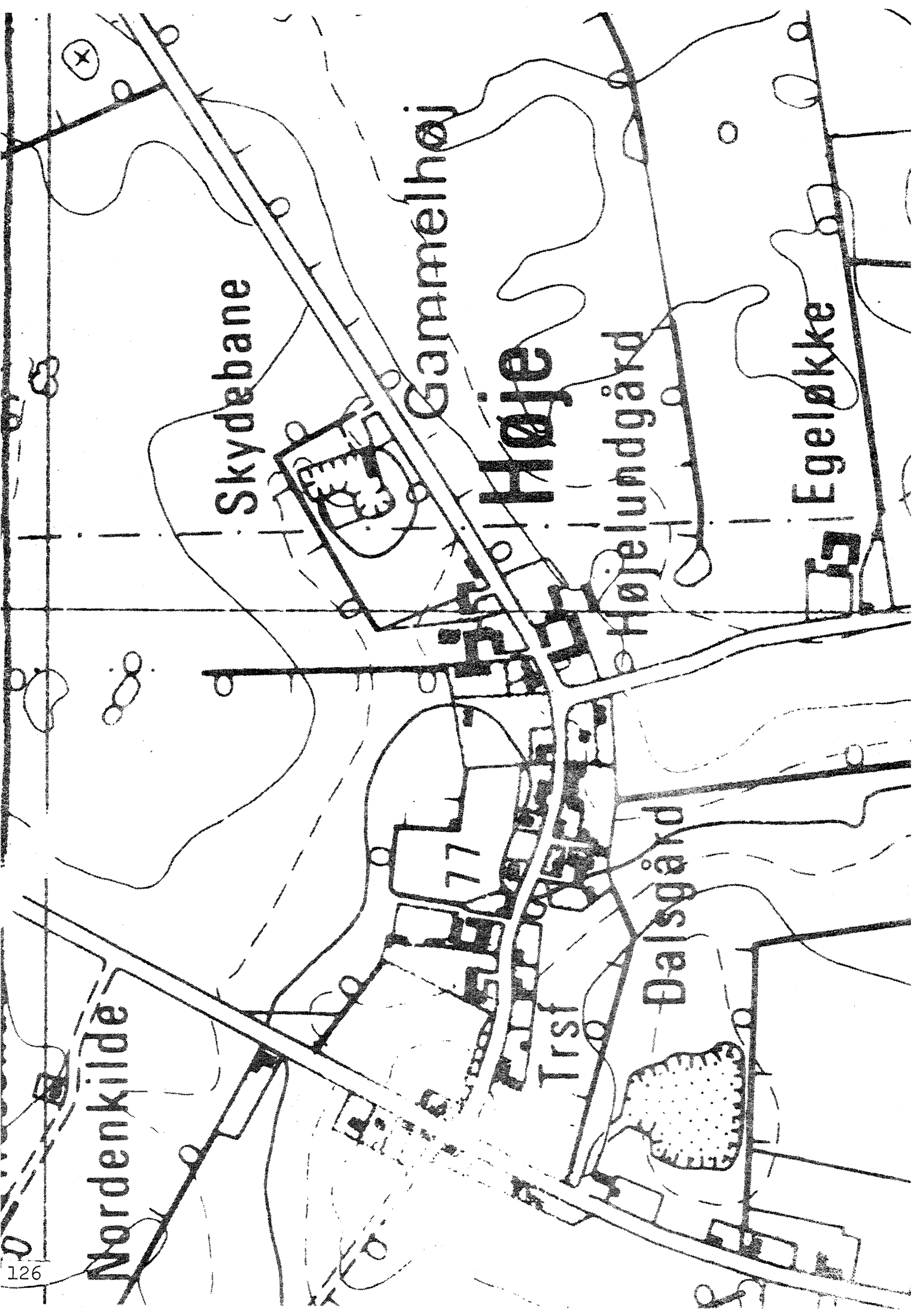
Højelundgård

Egeløkke

Dalsgård

Trst

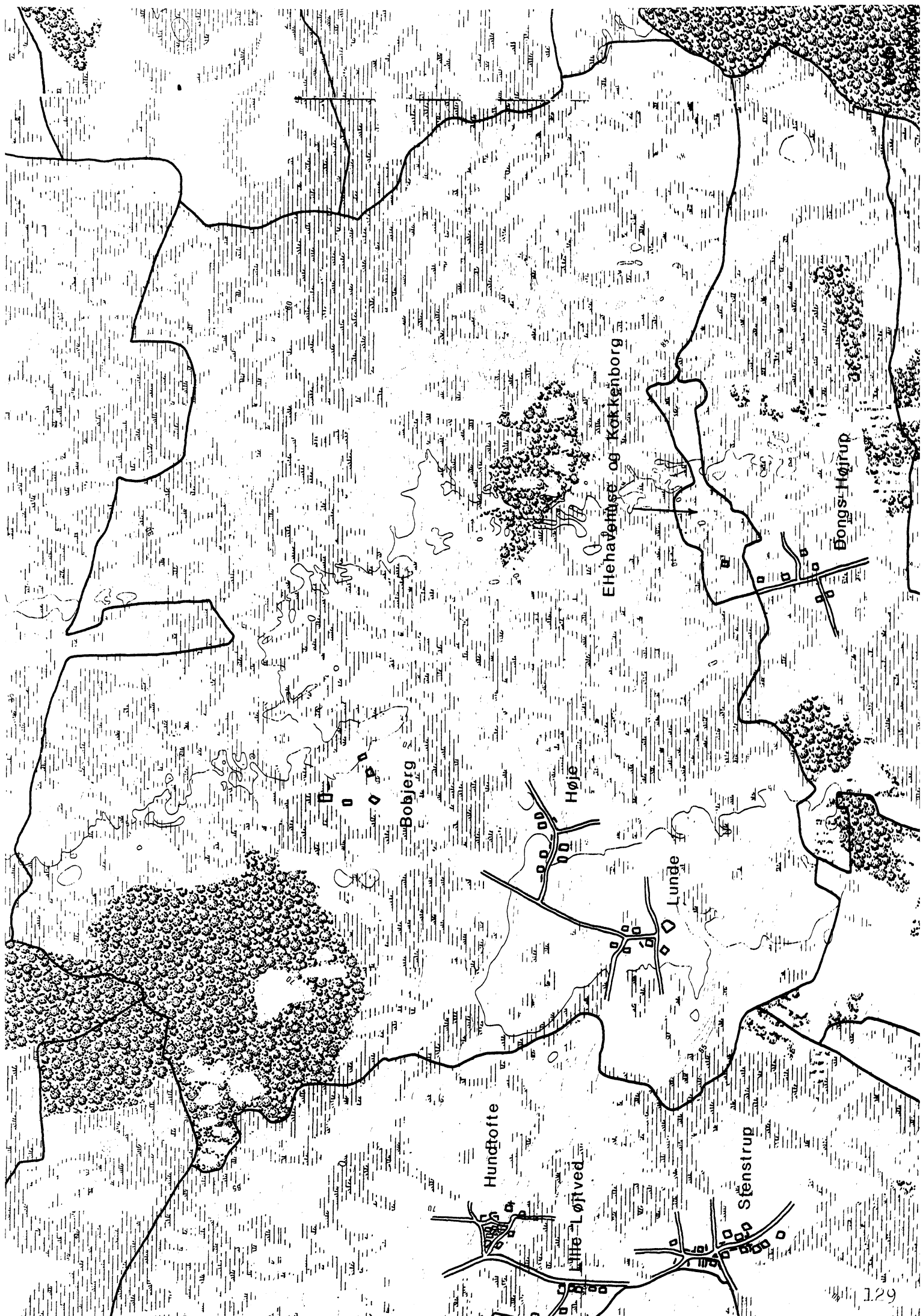
77

Eiehavehuset og Køkenborg

Bongs-Højrup

Bobjerg S

Høje

Lunde

Hundtofte

Lille Løjtved

Stenstrup

LUNDE

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-----------------------

Navn: Lunde	Navnetype: lund.
-----------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Lunde er nævnt første gang 1429 i formen Lundæ. Navnet er dannet af navneordet lund, gl'da. lund, som betyder lille skov. Navnet har oprindeligt været et etstavelsesord, men på et tidspunkt fået tilføjet et e.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Det forhold, at sognets ejerlav ikke er skilt ud i særskilte ejerlav, og at alle byerne først er nævnt ret sent i de skriftlige kilder, gør bestemmelsen af anlægstypen og anlæggelsestidspunktet usikker.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
----------	------------------	----------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

De seks gårde ligger langs bygaden og ved forgreningen til denne. Der er to udvidelser på bygaden. Gårdene 8 og 5a ser ud til at være en del større end de øvrige. Kirken ligger i den sydlige del af byen. Husene ligger mellem gårdene og omkring kirken.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1796   figur: Stjerneudskiftning.

d. Udflytning

- ved udskiftningen 1 gård.
 efter udskiftningen 3 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 3 Dyrkningsfællesskab med Bobjerg og Høje.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Hele sognet: K. Centralfyn/Østfyn. Israndsbakker, terrænskrænter og hatformede bakker mod Ø. Hedeslette, tunneldale og små forekomster af senglacialt ler mod Ø.

jordbund:

Hele sognet: Ferskvandssand i den vestlige del ellers moræner med spredte forekomster af ferskvandsdynd, -tørvt og smeltnaturlig afgrænsning: tevandssand.

Ejerlavsgrensene er ikke aftegnet.

- overvejende
 overvejende   med større indhold af
 blandingsøkonomi med ager, eng og skov.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
----------	------------------	----------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 70% af gårdene er flyttet ud. Gård nr. 8 ser ud til at være delt ved udflytningen. Vejforløbet er bevaret, men reguleret, hvorved udvidelserne er forsvundet. Gård nr. 4's tomt er delvis frilagt, gård nr. 11's tomt er helt frilagt. Der er kun bygget enkelte nye huse i byen.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Flere skovarealer er bevaret. Ejerlavet gennemskæres af hovedvej A 9 og er i øvrigt stærkt bebygget.

EYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds Sunds	Egebjerg Egebjerg	Lunde Lunde

STATISTIK

Sammenfattende vurdering:				
Areal: 1731 ha, heraf opdyrket 1688: 25%.				
Ingen interesse: ☐	Interesse: ☐	Stor interesse: ☐	Særlig interesse: ☐	
Tønder hartkorn 1664	1688	1844 2	1903	
Landsbytypologisk vurdering: 78 Stor interesse. 52 242				
1) Anlægstype.				
Bebyggelsesenheder:				
Den lille kirke-adelby er centralplaceret i sit ejerlav og har ager-1 orientering. Ejerlavet, der er fælles for sognets landsbyer, er typisk skovbygdedområde, hvor der i senmiddelalder og nyere tid er udparcelleret en række skovenestegårde, hvoriblandt den med betydelige, Langkilde, synes at have været herregård i middelalderen. 1572, 1610, 1664, 1688, 1774, 1844, 1903				
Lundes byform er den almindelige forekommende slyngede vejby-type. Husearknavne på Tårup og Gammeltofte vidner om henholdsvis en nedlagt udflytterbebyggelse og Lundes vikingetidige forgænger. 3 7				
Huse m/ jord: 2) Udviklingstype. 18 59				
Huse u/ jord: Huset er, som nævnt, muligvis et middelalderligt væbnergods (m34 voldsted), der er kommet i Odensebispens besiddelse. Da kronen over tog bispelenet Ørkil ved reformationen medfulgte størsteparten af Lunde by, der dog atter afhændedes inden 1664. Besiddelsesforholdene var i 1700-tallet meget spredte og byen egaliseredes aldrig. Overgangen til herregårde skete tidligt og ledsagedes af kraftig ekspansion.				
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:				
Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.				
33 1664	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit 13,0
67 1688	Interesse.	3	3	8,7
55 1844	6	3	2	4,7
62 1903	39	12	4	3,7
1. Bytomten er delvis opløst og præget af reguleringer.				
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn og flere skovarealer.				
3. Særlige relikter: kirke.				
Folketal: Arkæologiske interesser: En Gammeltofte, tomten af Tårup, i fri-lagt gårdtomt.				
	1787	1845	1901	
Voksne:	243	544	544	
Børn:	146	292	268	
I alt:	389	836	812	

1. Hele sognet.

2. Incl. Høje og Bobjerg.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds	Egebjerg	Lunde

	Besiddelsesforhold:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	Selvejere:							
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1	2			5	1
1844	10	16					1	3
1903 Hele sognet.	55	93						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 1731 ha store fælles ejerlav for Lunde-Høje-Bobjerg var i 1688 kun opdyrket 25%, hvilket er i overensstemmelse med sognets skovbygdepræg. I 1692 blev sognets jord beskrevet som skovjord og rødt sand og hovednæringen som kvægdrift. Byens skove takseredes i 1664 for 264 svins olden. Sognet havde kun 3 vange, der var fælles for de 3 landsbyer, og dyrkedes i et trevangsbrug. Lunde takseredes i 1684 til 52 tdr. htk. Som typisk for skovegne er der udparcelleret en række skovenestegårde bl.a. Ellehaven, Kokkenborg og som den mest betydelige Langkilddegård, der allerede nævnes 1497. Et voldsted "Herregården" ved Langkilddegård vidner formentlig om, at denne gård oprindeligt har været et væbnergods. I senmiddelalderen var den og størsteparten af sognet på Odensebispens hænder. Syd for Lunde mindes marknavne på Tårup agre (1682) om en nedlagt middelalder-udflytterby. En Gammeltofte (1682) vidner om den vikingetidige forgænger bebyggelses placering.

Lunde stjerneudskiftedes i 1796 og siden er 4 gårde udflyttet.

Da kronen overtog det tidligere bispelen Ørkild ved reformationen i 1536 lå herunder bl.a. Langkilddegård og 16 gårde i Høje-Lunde. Godset lagdes under Nyborg len, der i 1563 havde 4 tidligere bispegårde i Lunde under sig. En femte gård tilhørte i 1497 Glorup. I 1664 havde kronen afhændet sin del af byen bortset fra annexpræstegården. ØrbækLunde var nu dominerende besidder med 4 gårde og 1 hus. Omkring 1770 var byen delt mellem Løjtved, Skjoldemose og Boltinggård. Overgangen til selveje skete tidligt og var næsten afsluttet i 1844.

Antallet af gårde lå i 1500-1600-tallet omkring 6 men steg herefter til det dobbelte frem til 1844, ligesom hus- og befolkningsvæksten var markant i det tidsrum.

Gårdene var i 1684 meget store i gennemsnit 8,7 tdr.htk. Byen synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Lunde
----------	------------------	----------------------	----------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.**

1) Anlægstype.

Den lille kirke-adelby er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Ejerlavet, der er fælles for sognets 3 landsbyer, er et typisk skovbygdeområde, hvor der i senmiddelalder og nyere tid er udparcelleret en række skovenestegårde, hvoriblandt den med betydelige, Langkilde, synes at have været herregård i middelalderen. Lundes byform er den almindelige forekommende slyngede vejby-type. Marknavne på Tårup og Gammeltofte vidner om henholdsvis en nedlagt udflytterbebyggelse og Lundes vikingetidige forgænger.

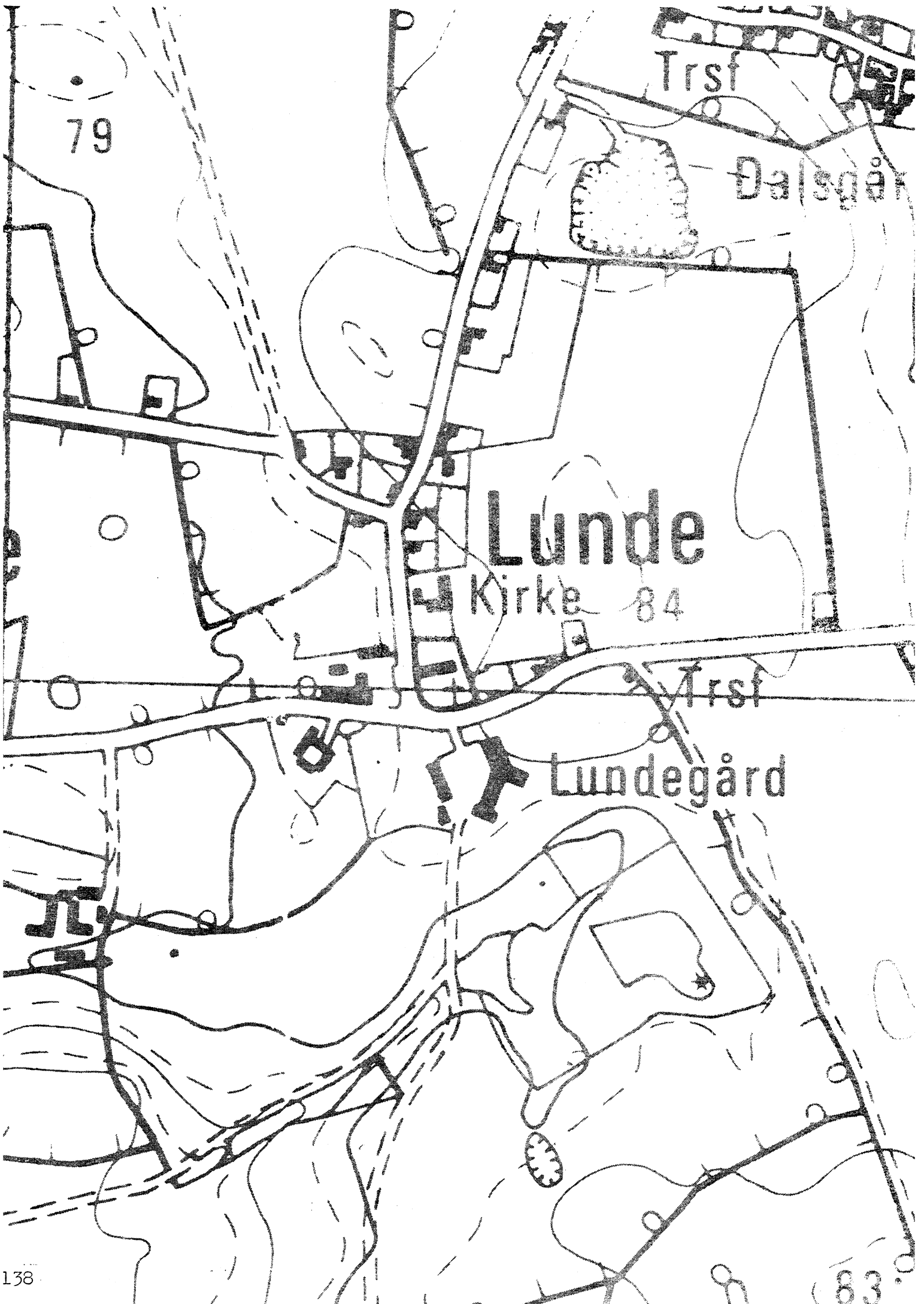
2) Udviklingstype.

Langkilde er, som nævnt, muligvis et middelalderligt væbnergods (med voldsted), der er kommet i Odensebispens besiddelse. Da kronen overtog bispelenet Ørkil ved reformationen medfulgte størsteparten af Lunde by, der dog atter afhændedes inden 1664. Besiddelsesforholdene var i 1700-tallet meget spredte og byen egaliseredes aldrig. Overgangen til selveje skete tidligt og ledsagedes af kraftig ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er delvis opløst og præget af reguleringer.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn og flere skovarealer.
3. Særlige relikter: kirke.
4. Arkæologiske interesser: En Gammeltofte, tomten af Tårup, 1 fri-lagt gårdtomt.

79

Trsf

Dalsgård

Lunde

Kirke 84

Trsf

Lundegård

№ 30
11990
1513

№ 7a

Peder Thorsén

№ 15
Senjer

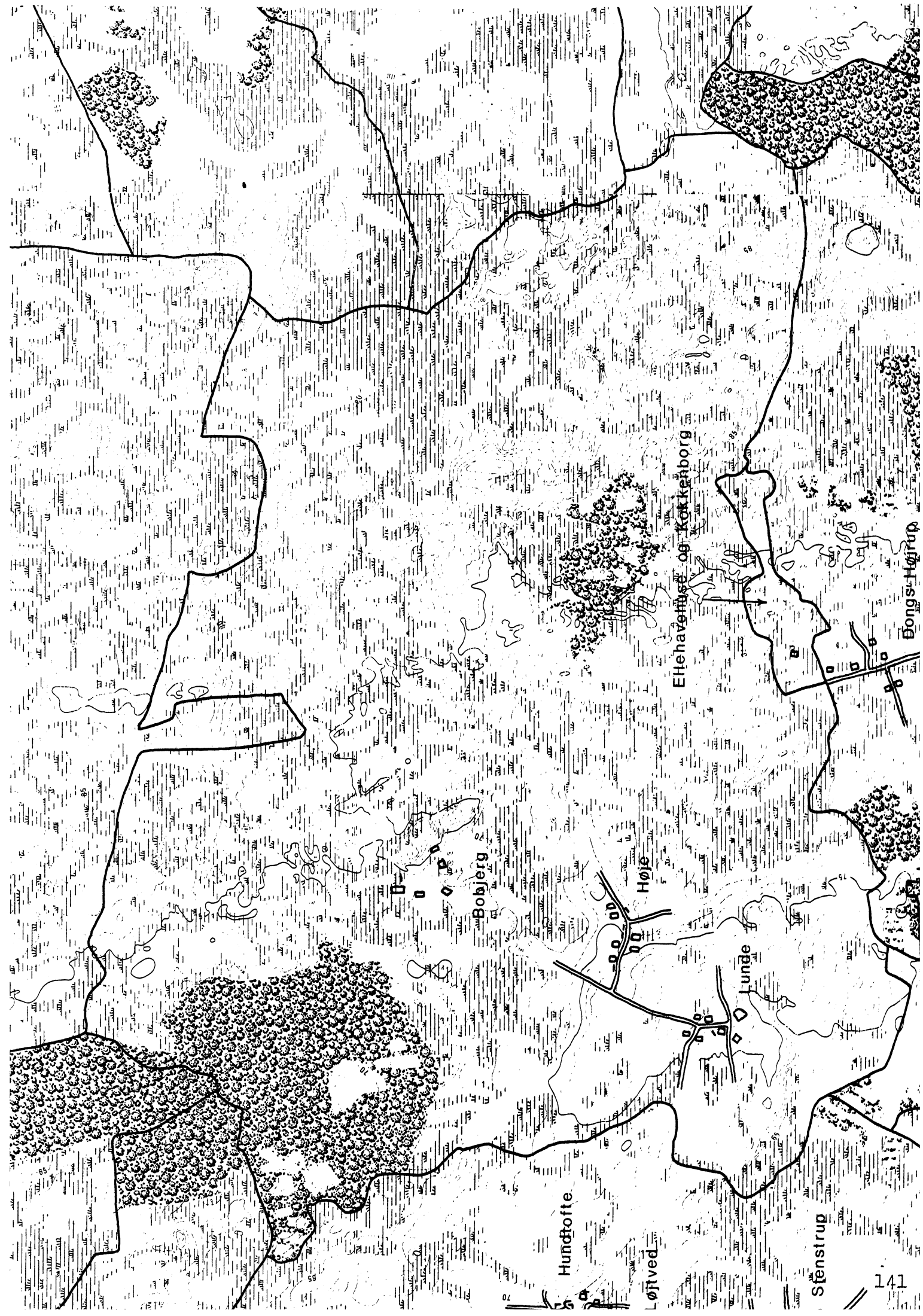
№ 5a
Lunde Gårds Gamle Lokker

№ 11
Lunde Gårds

1140 3103

139

Hundtofte

Løjtved

Stenstrup

Lunde

Høje

Bobjerg

Ekehavtuse og Kokenborg

Bongs-Højrup

OLLERUP

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ollerup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------------

Navn: Ollerup	Navnetype: -torp.
-------------------------	-----------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Ollerup er nævnt første gang 1372 i formen Vidorp. Forleddet er sandsynligvis mandsnavnet glda. Ulvi, en anden mulighed er en form af dyrenavnet ulv. Efterleddet er torp, glda. thorp., som betyder udflytterbebyggelse.</p>
--

Anlægstype: Adelby m. kirke.	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
--	--

<p>Bemærkninger:</p> <p>En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.</p>

<p>Historiske tildragelser:</p> <p>Ollerup folkehøjskole oprettedes 1868 i Vester Skerninge, men flyttedes 1882 til Ollerup. Den kaldes nu Den frie Lærerhøjskole. Ollerup gymnastikhøjskole oprettedes i 1920 af N. Bukh. Ollerup Håndværkerskole oprettedes 1891 som en selvstændig håndværkerafdeling under Ollerup Højskole. J.S. Brandt var præst i Ollerup-Kirkeby 1838-98.</p>
--

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ollerup
----------	------------------	----------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Gårdene ligger langs bygaden til tider med forholdsvis stor afstand. Det viste kort er dog tegnet efter de 12 gårde er flyttet ud, så de kan udemærket have ligget i de store mellemrum. Der er en del huse i byen specielt midt i, men de er sandsynligvis først kommet til ved udflytningen. Kirken ligger mod vest i udkanten af byen.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby   agerorientering   skovoriering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

Byen er orienteret langs Ollerup Sø og i en koblingsplacering ved udmundingen af Syltemade å i søen.

c. Udskiftning

år: 1797   figur: Blokudskiftning. Store områder med "husudskiftning" i randen af ejerlavet.

d. Udflytning

ved udskiftningen   12 gårde.
 efter udskiftningen   4 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem   driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1

vangeantal: 3   Vangelag med Øster Skerninge.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: K/G. Sydfyn og øer. En del tunneldale mod S. Israndsbakker mod N.

jordbund: Moræner med spredte forekomster af ferskvandstørv, smeltevandssand og -grus.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod Stågerup, Skovsgård og Nielstrup.

overvejende
 overvejende ager   med større indhold af eng og skov.
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ollerup
-----------------	------------------	----------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 70% af gårdene er flyttet ud. Byen er blevet fuldstændig bebygget med huse. I forbindelse med det store nybyggeri er der anlagt enkelte nye veje. Vejforløbet er bevaret, men en del af det indgår i landevejen Faaborg-Svendborg og derfor stærkt trafikeret.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Enkelte udskiftningshegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Skovarealet "Kohaven" er bevaret. Ejerlavet er i øvrigt præget af de mange udflyttergårde og husbyggeri.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ollerup
-----------------	------------------	----------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 719 ha, heraf opdyrket 1688: 49%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	171	127	121				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	24	13	24 ²	25 ¹	23	25	23
Huse:		3	14		24		
Huse m/ jord:				12		50	55
Huse u/ jord:				3		5	34
I alt:	24	16	38	40	47	80	112
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
39	1664	5	8	10	7,4		
56	1688	13	9	3	5,0		
68	1844	17	8		3,9		
65	1903	14	9		4,2		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	193	321	522			
	Børn:	95	165	210			
	I alt:	288	486	732			

1. Excl. Ollerup Møllegård 5 tdr.htk.
2. Incl. Ollerup Mølle (Ågård Mølle).

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds	Egebjerg	Ollerup

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			4	3			20	11
1844	14	24			11	31		
1903	23	85				4		

Udviklingsbeskrivelse:

Af det omkring 1800 719 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 49%. Da Nielstrup udvidede sine jorder med 10 tdr.htk. på landsbyens bekostning i den mellemliggende periode er opdyrkningsprocenten i virkeligheden noget for høj. I overensstemmelse hermed takseredes byen i 1684 til 132 tdr.htk. mod 121 tdr. i 1844. Byen havde i 1688 trevangsbrug med en markstruktur præget af skovrydningen. I 1572 havde præstegården fri brændsel og fri olden til 13 svin på bøgeskoven, og når egeskoven bar til så mange svin som gården selv kunne tillægge. I 668 er oldenretighederne imidlertid tabt eftersom skovene er forhuggede. Endnu omkring 1800 var der dog betydelige skove i ejerlavets nordlige del, der har skovbygdepræg. Omkring 1800 var der et stort drejels væveri i Ollerup by. Af det oprindelige ejerlav er udparcelleret udflytterbyen Stågerup, hvoraf senere igen er udparcelleret den middelalderlige hovedgård Bejerholm og Skovsgård. Af Ollerup er endvidere udparcelleret Hemdrup og Nielstrup. Nielstrup omtales allerede som hovedgård i 1372 og havde da bl.a. Orte Mølle og Agårds Mølle i sognet. I 1664 lå Hemdrup gård under Nielstrups hovedgårdstakst. Nielstrup er gentagne gange udvidet på Ollerups bekostning. Omkring 1536 blev halvdelen af præstegårdens jord lagt under Nielstrup. Før 1690 blev der igen taget jord fra bønderne og inden 1768 lagdes yderligere 10 tdr.htk. under hovedgårdstaksten. En Gammeltofte (nævnt 1778) vidner om den vikingetidige forgængerbebyggelse for Ollerup.

Ollerup blokudskiftedes i 1797 og der flyttedes straks 12 gårde ud og siden yderligere 4.

1372 omtales Nielstrup hovedgård med 2 møller og øvrigt gods i Ollerup sogn. I 1610 synes den indensogns hovedgård at have ejet ca. 10 gårde at dømmes efter de manglende skattefri enheder i skattemandtallet fra dette år, men i 1664 var godset totalt splittet. Kronen havde da beskedne 4 gårde (heriblandt præstegården og 1 kirkegård) og de dominerende besiddere var Findstrupgård (Holsteenshus) med 9 gårde incl. Agård Mølle - formentlig det tidligere Nielstrup gods - samt Skjoldemose i nabosognet med 8 gårde og 6 huse. I 1749 kom Nielstrup under baroniet Lehn (Hvidkilde) og i 1781 havde godset i alt 12 gårde og 16 huse i Ollerup, medens Skjoldemose fortsat havde 8 egaliserede gårde a 6-2-3-1 tdr.htk.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
----------	---------	----------	-------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664								
1844								
1903								

Udviklingsbeskrivelse:

I 1799 solgte Skjoldemose sine 8 gårde i byen til fæsterne selv. Endnu i 1844 var Nielstrups gods intakt, men inden 1903 var overgangen til selveje stort set afsluttet. Antallet af gårde lå i 1500-1600-tallet på 24-26, men faldt som følge af hovedgårdsekspansion til 23 i 1774. Gårdtallet er stort set stabilt i det 19. årh., medens hus- og befolkningsvæksten ligger klart over det normale. Ollerup var i færd med at udvikle sig til bymæssig bebyggelse og stationsby.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små. Byen synes kun at have været udsat for lodsejervise egaliseringer.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ollerup
----------	------------------	----------------------	------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

1) Anlægstype.

Den store kirke-adelby af vikingetids-middelaldernavnetyper -torp er randplaceret ned til Ollerup SØ ved udløbet af Syltemade Å. Byformen er den almindelige forekommende slyngvejby-type. Ejerlavets nordlige del er skovbygdepræget, omend skoven var i markant tilbagegang i 1500-1600-tallet. Af det oprindelige ejerlav er udparcelleret torpene Stågerup, Hemdrup og Nielstrup. Sidstnævnte var hovedgård allerede i 1300-tallet, den udvidedes flere gange på Ollerups bekostning og inddrog inden 1664 Hemdrupgård under hovedgårdstaksten. En Gammeltofte vidner om forgængerbebyggelsen for den nuværende Ollerup.

2) Udviklingstype.

Allerede i 1300-tallet gjorde Nielstrup sig gældende som besidder, men den synes aldrig at have besiddet mere end ca. halvdelen af byen. I 1600-1700-tallet var hovedgården Skjoldemose ligeledes betydende og gennemførte en egalisering af sine gårde. Ved udskiftningen udflyttedes halvdelen af byens gårde. Overgangen til selveje skete i flere tempi og ledsagedes af betydelig ekspansion, der forvandlede den halvt opløste landsby til en bymæssig bebyggelse.

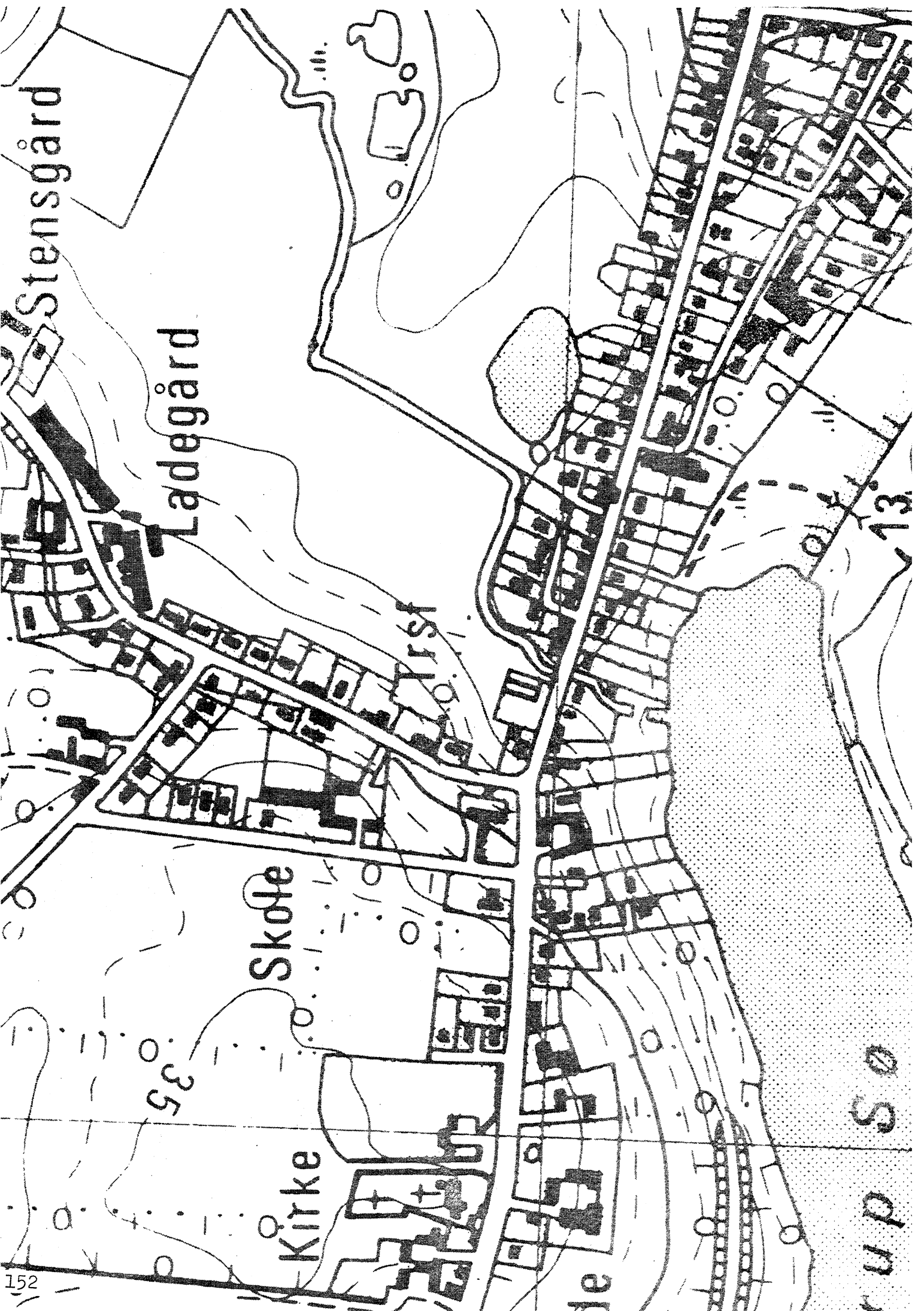
Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst og nybebygget.
2. Kulturlandskabet har kun bevaret enkelte udskiftningshegn samt et enkelt skovareal.
3. Særlige relikter: kirke.
4. Arkæologiske interesser: en Gammeltofte.

Stensgård

Ladegård

Skole

Kirke

35

cup Sø

10/14/019
James D. [unclear]
6/15 1915

1915002
Chariton (Jensen)

1915002
Larsen, [unclear]
Larsen, [unclear]
Larsen, [unclear]

10/23/019

1915002

1915002

1915002

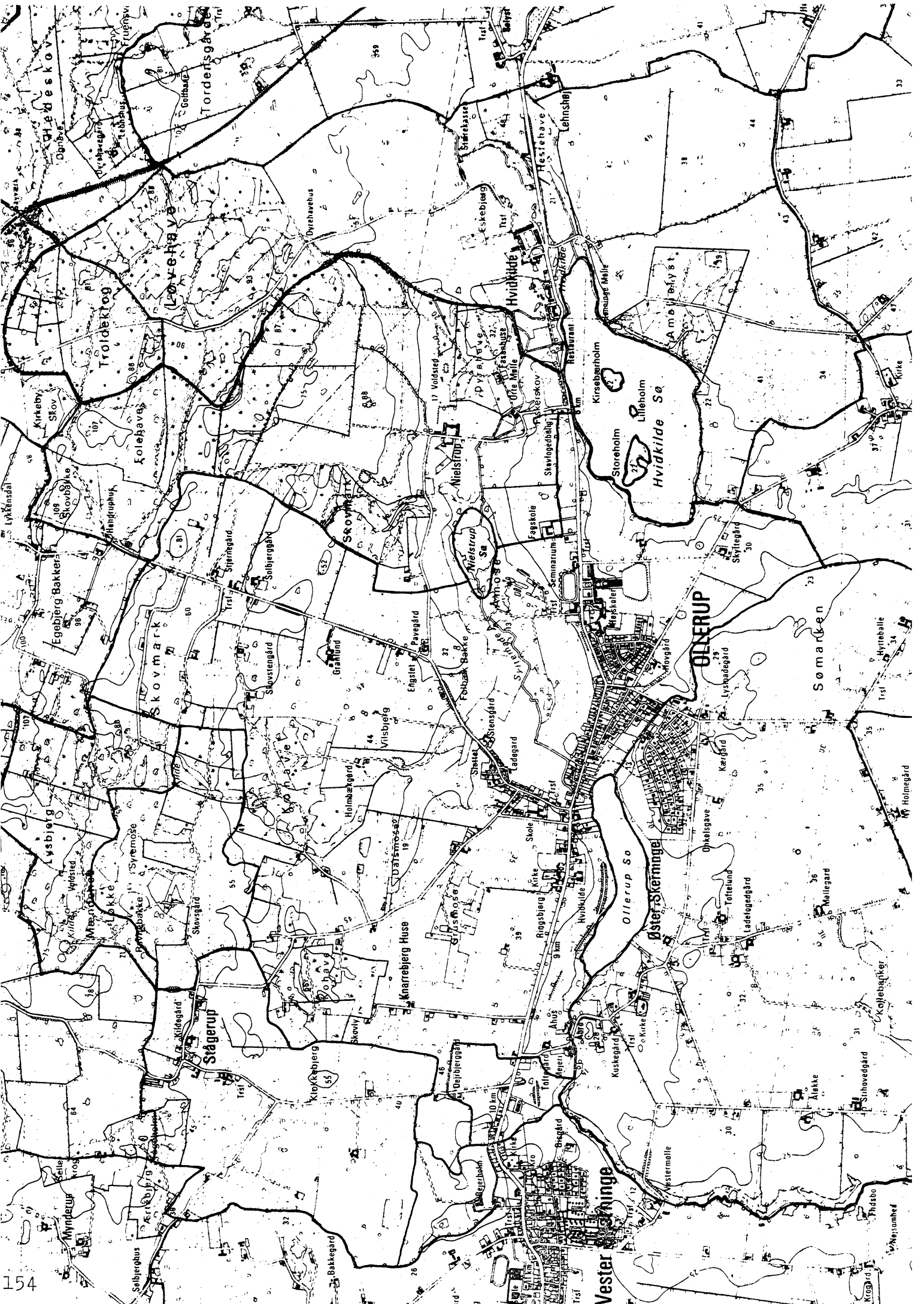
1915002

1915002

1915002

Out

19

STÅGERUP

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ollerup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------------

Navn: Stågerup	Navnetype: -torp.
--------------------------	-----------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Stågerup er nævnt første gang 1469 i formen Stubbedorpe. Navnet glde. form er Stubbathorp, hvis første led er navneordet, glde. stubbi, som betyder samling af stubbe, eller en form af navneordet stub. Det kan dog også være et oprindeligt Appellativ stubbathorp, som betyder "nybygge, som er blevet anlagt på en ryddet plads, hvor stubbene står tilbage". Efterleddet er torp, glde. thorp, som betyder udflytterbebyggelse.</p>

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
---	--

<p>Bemærkninger:</p> <p>En udflytterbebyggelse er en landsby, som er anlagt ved udflytning fra en adelby, som i dette tilfælde er Ollerup.</p>

<p>Historiske tildragelser:</p>
--

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ollerup
----------	------------------	----------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 40% af gårdene er flyttet ud. Tomterne fra de tre tidligere udflyttede gårde og et enkelt hus er frilagte. Vejsystemet er bevaret, men tofteskellene er væk eller stærkt regulerede.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Enkelte udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ollerup
----------	------------------	----------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 201 ha, heraf opdyrket 1688: 46%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	83	38 ¹	41				
Bebyggelsesenheder:							
		1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:		10 ¹	11	10 ¹	9	9	12
Huse:		2	6		5		
Huse m/ jord:						9	9
Huse u/ jord:				1			3
I alt:		12	17	11	14	18	24
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
36	1664	2	5	4	7,5		
90	1688	7	3		3,8		
89	1844	4	5		4,1		
67	1903	10	2		2,5		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	57	73	112			
	Børn:	39	37	57			
	I alt:	96	110	169			

1. Excl. Skovsgård (8 tdr.htk. i 1684).

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds	Egebjerg	Ollerup

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664							11	6
1844	2	2					7	7
1903	12	11						1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 201 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 46%. Byen havde da trevangsbrug i 4 vange og takseredes til 38 tdr.htk. og tilsvarende til 41 tdr.htk. i 1844. I forhold hertil er 1664 taksationen meget høj, hvilket dels skyldes at Skovsgård er regnet som en del af Stågerup i 1664, men som en udparcelleret del i 1684. Muligvis har Skjoldemose tillige gjort indhug i ejerlavet i den mellemliggende periode. Stågerup er placeret i udkanten af et skovbygdområde og byens skove takseredes i 1664 til 30 svins olden. Af det oprindelige ejerlave er senere udparcelleret Skovsgård samt den middelalderlige hovedgård Bejerholm (nævnt fra 1300-tallet). Et voldsted i skoven Mændenes Løkke er muligvis en forgænger for Skjoldemose. En Gammeltofte nævnt 1682, vidner om en vikingetidige forgænger for det nuværende Stågerup.

Byen blokudskiftedes i 1798 og siden er 4 gårde flyttet ud.

Glorup havde i 1497 en gård i Stågerup, men i øvrigt synes byen at have været domineret af krongods. I 1538 afhændede kronen 2 gårde i Stågerup til Skjoldemose, og herefter havde kronen 7 selvejergårde i Stågerup i 1563. I 1664 ejede Skjoldemose hele byen på nær en enkelt gård til Ravnholt. I 1778 var denne situation stort set uændret, bortset fra at Skjoldemoses gårdtal var nedsat til 8 i forbindelse med en egaliseringsring. Endnu i 1844 var fæstegodset stort set intakt, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Antallet af gårde var i 1600-tallet 10 (excl. Skovsgård). I 1700-tallet nedsattes det til 9 i forbindelse med en egaliseringsring. Overgangen til selveje ledsagedes af ekspansion i normalt omfang, medens hus- og befolkningssekspansionen i det 19. årh. havde begrænset omfang.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små og byen havde et egaliseret præg. Den egaliseredes endnu en gang inden 1778.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ollerup
-----------------	------------------	----------------------	------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

1) Anlægstype.

Den middelstore udflytterby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er randplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Den lidt ejendommelige placering skyldes formentlig indhug i ejerlavet fra nabohovedgården Skjoldemose. Af det oprindelige ejerlav er udskilt enestegårdene Skovsgård og Bejerhol (hovedgård i middelalderen). En Gammeltofte vidner om den vikingetidige forgængerbebyggelse for Stågerup. Byformen er den almindelige forekommende slynget vejby-type.

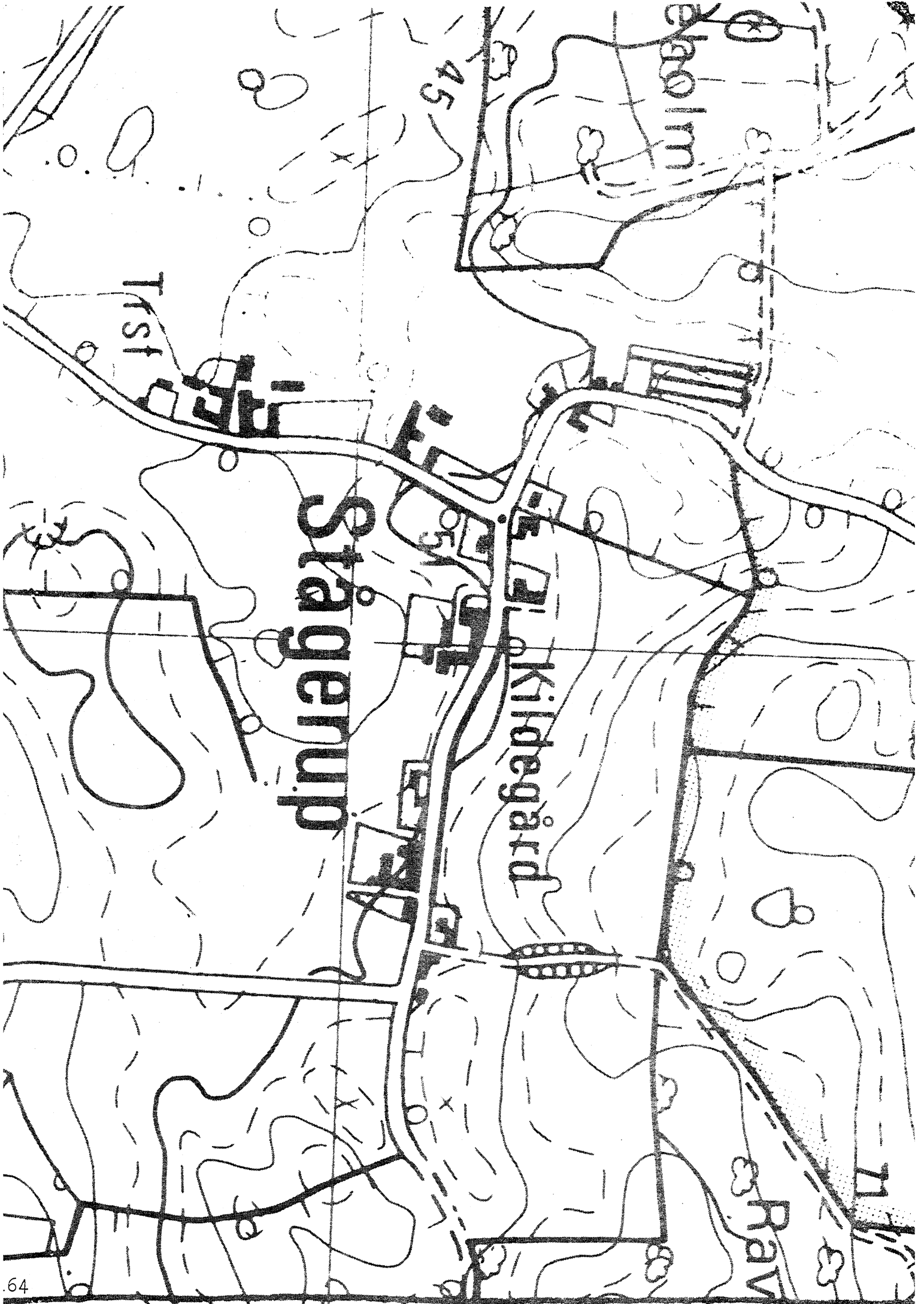
2) Udviklingstype.

Byen domineredes i senmiddelalderen af krongods, herunder selvejer-gårde. I 1600-tallet samledes byen (stort set) under nabohovedgården Skjoldemose, der foretog 1-2 egaliseringer. Overgangen til selveje skete forholdsvis sent og ledsagedes af moderat ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

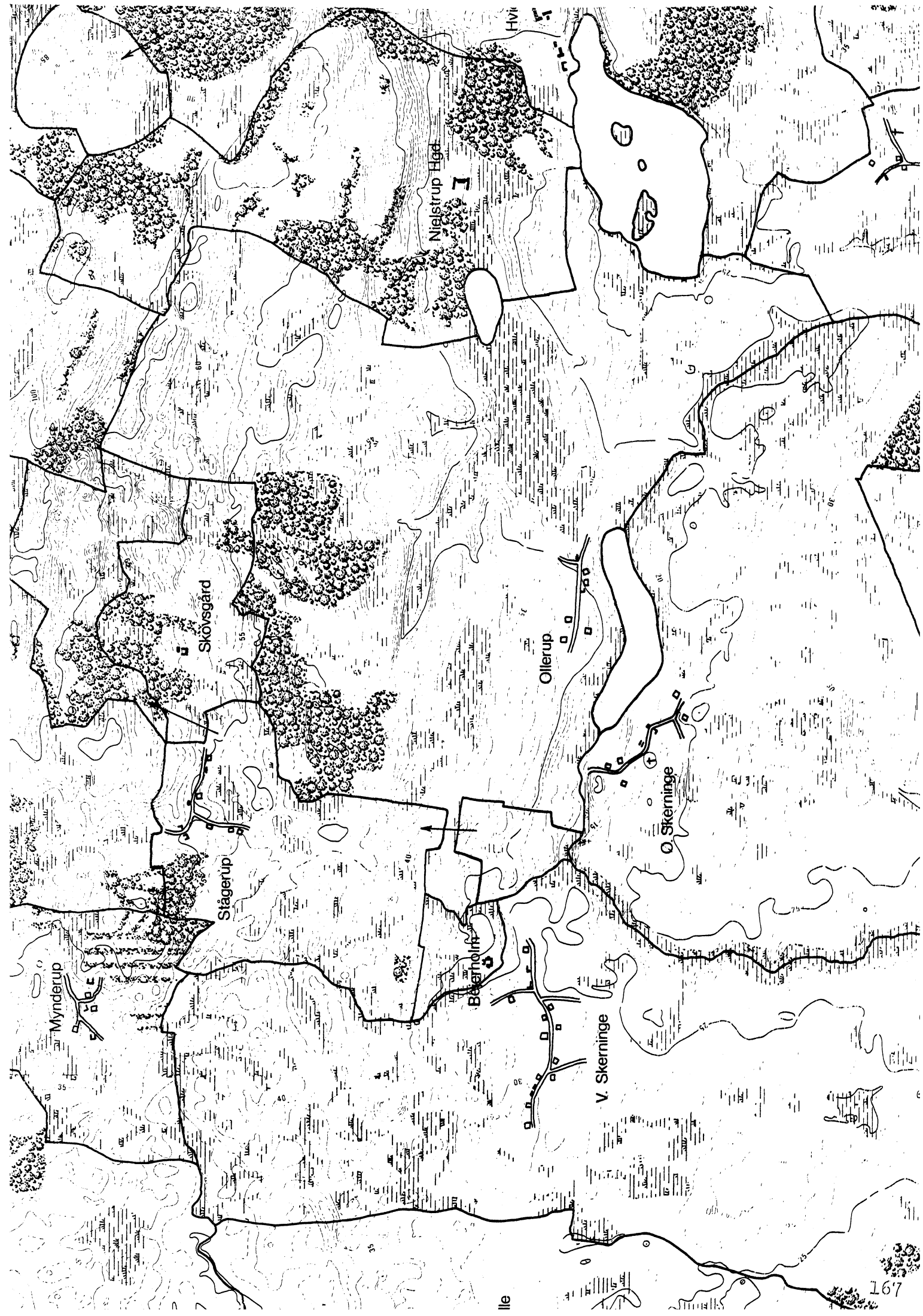
Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er delvist bevaret, men tofteskellene er væk og bytomtens løse præg forstærket.
2. Kulturlandskabet har kun bevaret enkelte udskiftningshegn.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: En Gammeltofte, 3 frilagte gårdtomter.

HUNDTOFTE

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

Navn: Hundtofte	Navnetype: -toft.
---------------------------	-----------------------------

<p>Bemærkninger: Hundtofte er nævnt første gang 1420 i formen Honetoffte. Der er flere muligheder for forleddets oprindelse men den mest sandsynlige er en form af navneordet, gl. hun, hvis betydning ikke er helt afklaret, men grundbetydningen er højderyg, ås. Efterleddet er toft, gl. toft, som betyder, "det af fællesskabet undtagne areal til bebyggelse m.m."</p>

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
------------------------------	--

<p>Bemærkninger: Det kan ikke umiddelbart afgøres, hvorvidt Hundtofte er en adelby eller en torp, fordi oprettelsen af Løjtved hovedgård har ændret det oprindelige ejerlav. Hertil kommer, at ejerlavsgrænserne til de øvrige byer ikke er aftegnet på kortet. En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.</p>

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
----------	------------------	----------------------	--------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Vejkyngby.

Gårdene ligger uregelmæssigt i en klynge mellem bygaderne. Ved den østlige vej er der en fortelignende gadeudvidelse. Husene ligger spredt mellem gårdene. I den nordøstlige udkant af byen er der et gadekær.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby   agerorientering   skovoriering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1789   figur: Stjerneudskiftning.

d. Udflytning

- ved udskiftningen 3 gårde.
 efter udskiftningen 3 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1
 vangeantal: 3 Dyrkningsfællesskab med Lille Løjtved.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: K. Snarup/Centralfyn. Terrænskrænter, topbakker, israndsbakker, planteaubakker mod N. Senglacialt ler mod S med små hedesletter.

jordbund: Moræneler, ferskvandstørv, -ler og -sand.

naturlig afgrænsning: Grænsen mod Løjtved hovedgård er ikke naturlig.

- overvejende
 overvejende   med større indhold af
 blandingsøkonomi med ager og eng.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	------------------	----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 50% af gårdene er flyttet ud. De mindre veje inde i klyngen er bevaret. Den vestligste bygade med forten er væk. Der er kun bygget nye huse i byen. I den sydøstlige del er der bygget en fabrik. Udskiftningshegnene der går op til byen, er bevaret mod nord.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del u-hegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Flere vådområder bevaret.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	------------------	----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: Stenstrup, Hundtofte og Lille Løjtved: 1347 ha, heraf opdyrket 1688: 30%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844 ¹		1903		
	157	61	191				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903 ¹
Gårde:	11	3	14	14	12	12	39
Huse:			5		8		
Huse m/ jord:						30	129
Huse u/ jord:				5		8	112
I alt:	11	3	19	19	20	50	280
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
29	1664	1	3	10	11,2		
93	1688	9	5		4,4		
83	1844	9	3		4,1		
56	1903	28	10	1	3,5		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	93	259	422			
	Børn:	39	150	263			
	I alt:	132	409	685			

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds	Egebjerg	Stenstrup

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					14	5		
1844	12	38						
Incl. L. Løjtved og 1903	38	229			1	12		

Stenstrup

Udviklingsbeskrivelse:

Hundtofte opmålt ved udskiftningen under ét med Lille Løjtved og Stenstrup. Det samlede ejerlav var 1347 ha stort, heraf var i 1688 kun opdyrket 30%, hvilket er i overensstemmelse med ejerlavets skovbygdepræg og store indhold af eng og skov. Hundtofte havde i 1688 trevangsbrug i et dyrkningsfællesskab med Lille Løjtved, og Løjtvedgårds gårde i de to byer egaliseredes da også under ét inden 1771. Ejerlavets skove synes tidligt forsvundne. I 1664 takseredes Hundtoftes skove kun for 2 svins olden. Hovedgården Løjtved har gjort betydelige indhug i ejerlavet. Hundtofte takseredes i 1684 til 61 tdr.htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende højt.

Hundtofte stjerneudskiftedes i 1789 og siden er 6 gårde udflyttet.

I 1400-tallet havde Løgismose 1 gård i Hundtofte, der formentlig har hørt med til Skjoldemose, der havde fælles ejer med Løgismose. Kronen havde i senmiddelalderen en enkelt selvejergård i byen. Omkring 1630 erhvervede Løjtved 1 gårde i byen. I 1664 var byen delt mellem de to indensognes hovedgårde Skjoldemose og Løjtved. I 1770'erne var disse gårdes andel imidlertid tilsammen kun 4 gårde, medens Boltinggård havde de resterende 8 gårde. Overgangen til selveje skete tidligt og var allerede afsluttet i 1844.

Antallet af gårde steg fra 11 i 1572 til 14 i 1664 (i 1610 skattemandtallet mangler de skattefrie gårde til de indensogns hovedgårde), heraf var flere dog rene småbrug. Inden 1774 sank gårdtallet igen til 12. Overgangen til selveje ledsagedes af en særdeles kraftig hus- og befolkningsvækst.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små. Byen synes egaliseret mellem 1664 og 1684. I 1766 var Boltinggårds 8 gårde egaliseret på $5-3-1-1\frac{1}{8}$ tdr.htk., medens Løjtveds 3 gårde var egaliseret på $5-2-1-2\frac{3}{7}$ tdr.htk. Byen må således opfattes som 2 gange egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	------------------	----------------------	--------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.**

1) Anlægstype.

Den middelstore adelby af den vikingetidige navnetype -tofte er - som følge af hovedgården Løjtveds udparcellering - randplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er vejklyngeby. Ejerlavet opmålt ved udskiftningen under et med Stenstrup og Lille Løjtved. Med sidstnævnte by havde Hundtofte dyrkningsfællesskab og en del af de to byers gårde egaliseredes under ét i 1700-tallet. Ejerlavet er præget af skovbygd-terræn.

2) Udviklingstype.

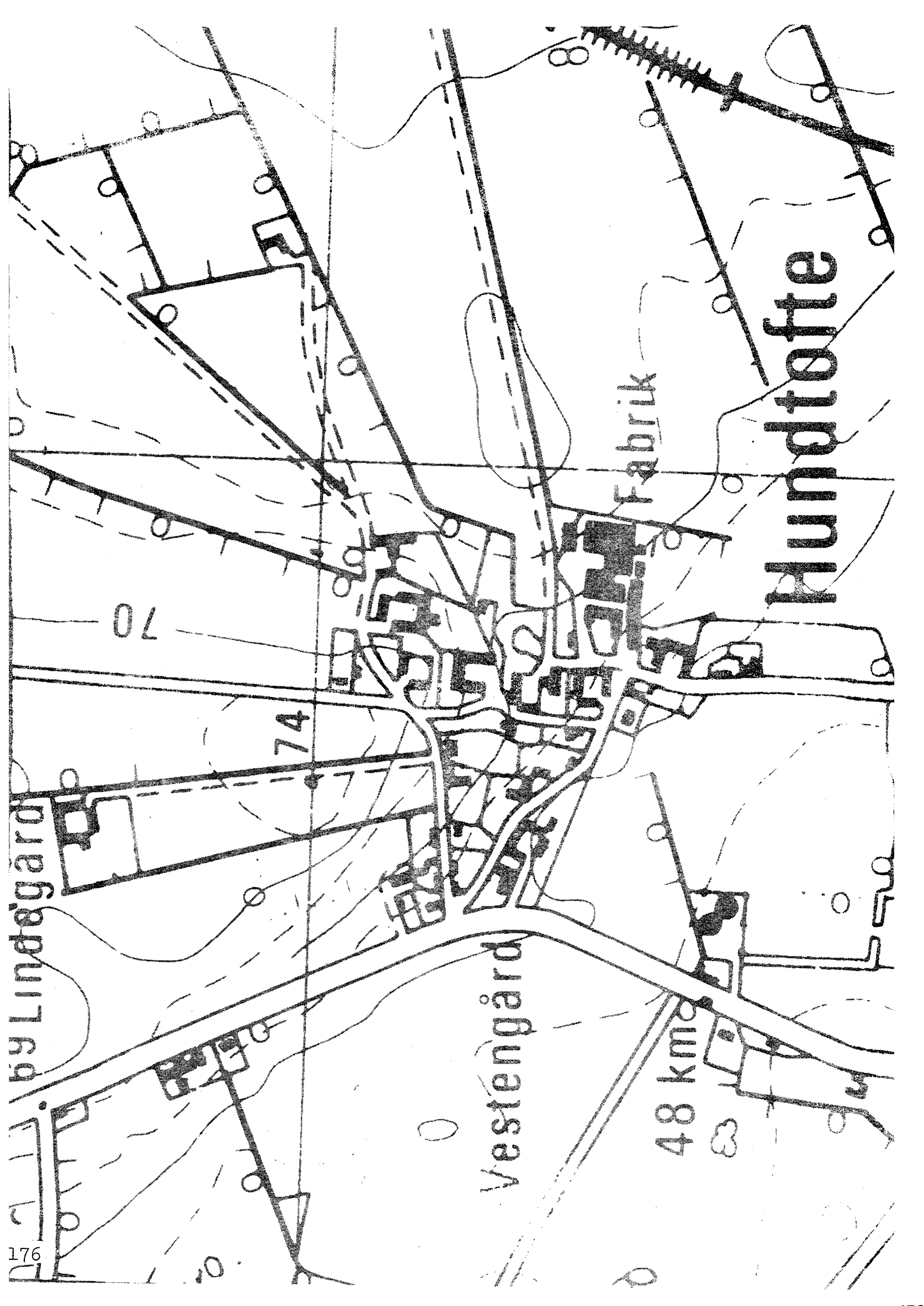
Byen samledes i 1600-tallet under de indensogns hovedgårde Skjolde-mose og Løjtved. I 1700-tallet spillede Boltinggård tillige en betydelig rolle. Byen synes egaliseret mellem 1664 og 1684 og endnu én gang i 1700-tallet. Overgangen til selveje skete tidligt og fulgtes af betydelig ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er delvis bevaret, men præget af fabriks-anlæg.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn samt flere vådområder.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: 4 frilagte gårdtomter.

Hundtofte

Fabrik

Vestengård

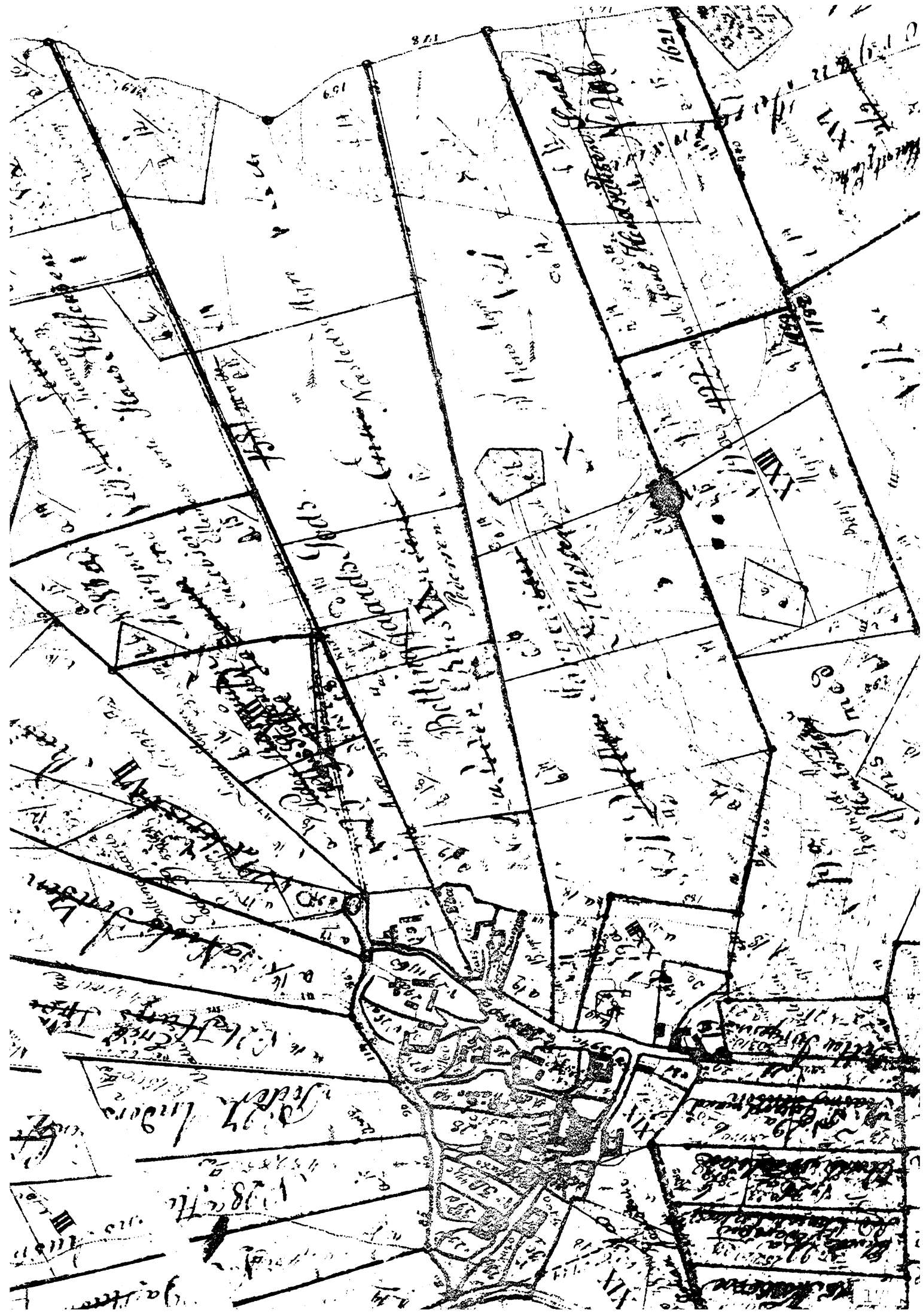
by Lindgård

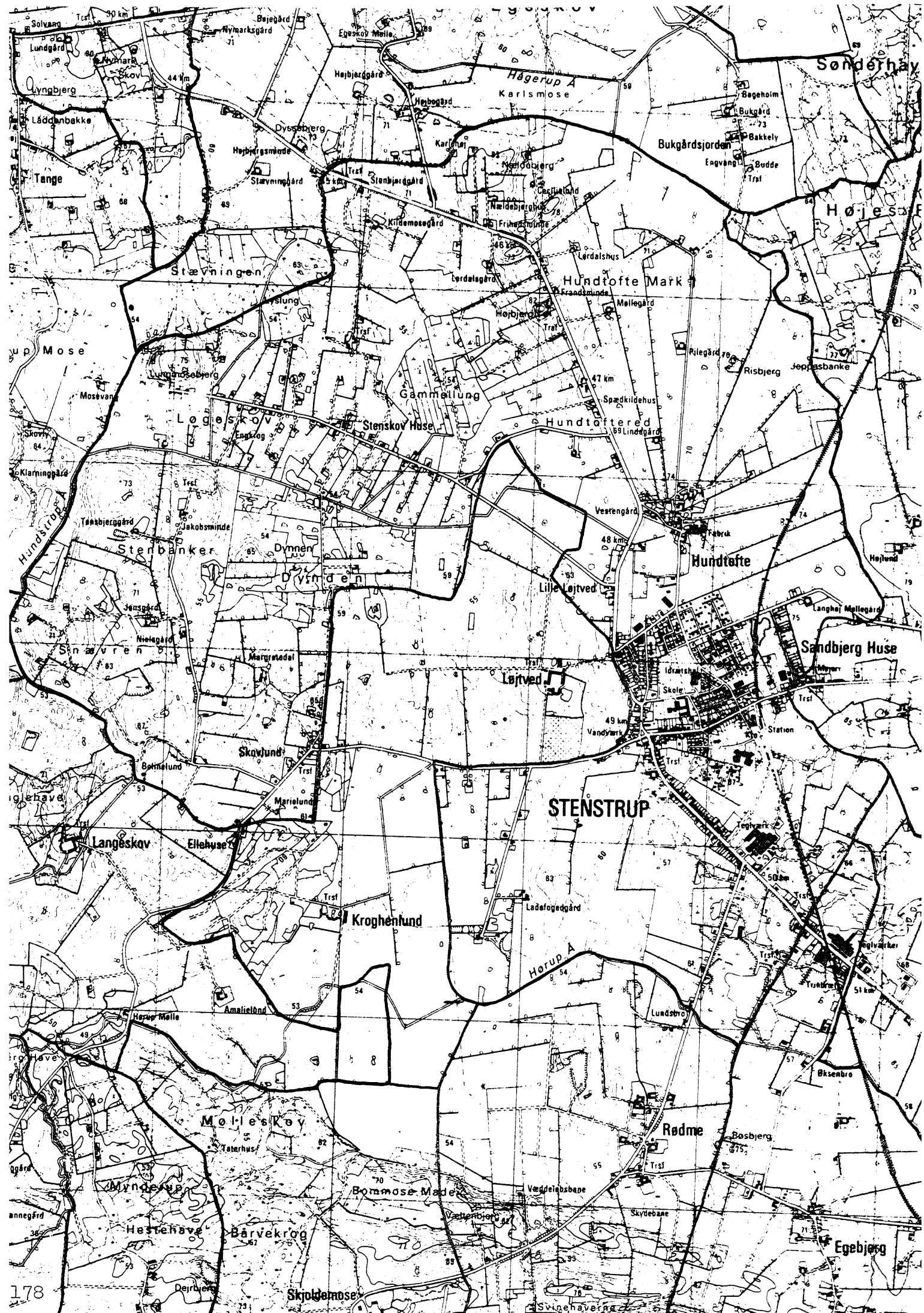
48 km

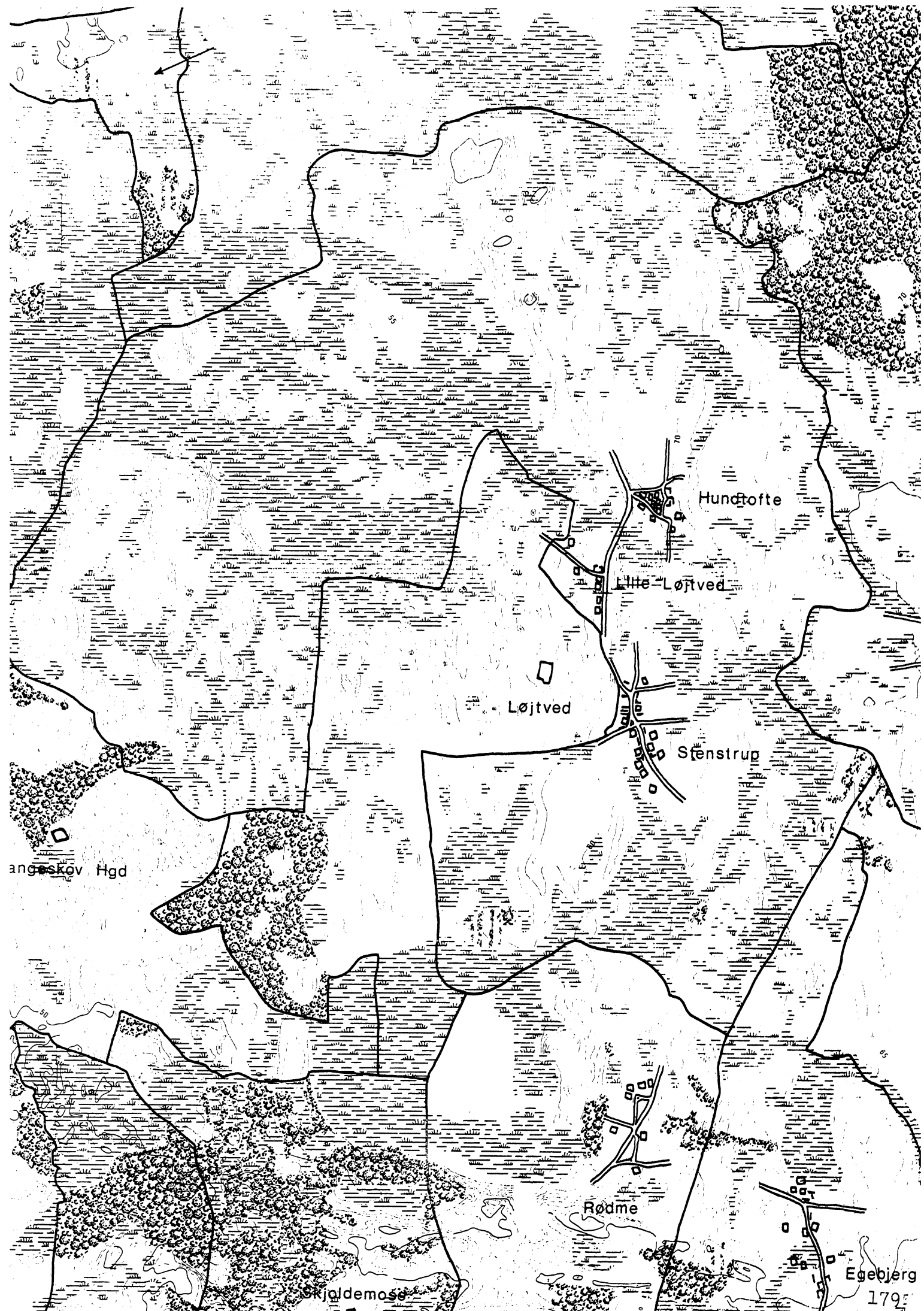
70

74

0

Hundtofte

Lille Løjtved

Løjtved

Stenstrup

Angaskov Hgd

Rødme

Skjaldemose

Egebjerg

179

LILLE LØJTVED

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

Navn: Lille Løjtved	Navnetype: -tved.
-------------------------------	-----------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Lille Løjtved er nævnt første gang 1420 i formen Lilla Løgetweth. Løjtved er dannet af en form af plantenavnet, glða. løk, som betyder løg. Efterleddet er tved, glða. thwet, som betyder rydning, fældet skov.</p>
--

Anlægstype: Rydningsby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder
----------------------------------	---

<p>Bemærkninger:</p> <p>En rydningsby er en landsby, som er anlagt i middelalderen, efter forudgående skovrydning på stedet.</p>

<p>Historiske tildragelser:</p>
--

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
----------	------------------	----------------------	--------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Småby.

Byen er ret løst opbygget med stor afstand mellem gårdene. Den ene gård ligger nærmest uden for selve byen mod nordvest. Der er aftegnet enkelte huse i byen.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1789   figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning

- ved udskiftningen 3 gårde.
 efter udskiftningen 2 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1
vangeantal: 3   Dyrkningsfællesskab med Hundtofte,
Stenstrup og Lille Løjtved.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: K. Snarup/Centralfyn. Senglaciale ler mod S.

jordbund: Moræneler, ferskvandstørv, -ler og -sand.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod Løjtved hovedgård.

- overvejende
 overvejende   med større indhold af
 blandingsøkonomi med ager og eng.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
----------	------------------	----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

<p>a. By-tomten</p> <p>☐ velbevaret   ☒ opløst</p> <p>☐ delvis bevaret   ☐ opløst og nybebygget</p> <p>Der ligger kun en enkelt gård og et par huse tilbage i byen. Vejforløbet er bevaret men reguleret.</p>
<p>b. Skelsystem</p> <p>☐ vangesystemets hegn   ☒ udskiftningshegnene   ☐ intet af betydning</p> <p>En del udskiftningshegn bevaret.</p>
<p>c. Ressourceområde</p> <p>☒ større engareal   ☐ større skovareal   ☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald</p> <p>☐ større overdrevarsareal   ☐ størsteparten opdyrket</p> <p>Flere vådområder er bevaret.</p>

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	------------------	----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: Lille Løjtved, Stenstrup og Hundtofte: 1347 ha, heraf opdyrket 1688: 30%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1	1903		
	48	20	191				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903 ¹
Gårde:	4	0	5	5	5	7	39
Huse:			1		3		
Huse m/ jord:						22	129
Huse u/ jord:							112
I alt:	4	0	6	5	8	29	280
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
60	1664		3	2	9,6		
100	1688	5			4,0		
100	1844	7			1,9		
56	1903	28	10	1	3,5		
Folketal:							
		1787	1845	2	1901		
	Voksne:	29	27	20			
	Børn:	18	21	12			
	I alt:	47	48	32			

1. Incl. Stenstrup og Hundtofte. 2. Befolkningstallet synes for lavt, hvilket kan skyldes fejl i folketællingens opfattelse af, hvilke gårde og huse, der egentlig hører til Lille Løjtved.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

	Besiddelsesforhold: Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					5	1		
1844	7	16				6		
Incl. Sten- 1903 strup og Hundtofte.	38	229			1	12		

Udviklingsbeskrivelse:

Løjtved opmålt under et med Hundtofte og Stenstrup ved udskiftningen. Af det 1347 ha store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 30%, hvilket er i overensstemmelse med ejerlavets skovbygdepræg. Lille Løjtved (i modsætning til hovedgården Løjtved) takseredes i 1684 til 20 tdr.htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 (48 tdr.) påfaldende højt. Lille Løjtved er som udflytter-rydningsby udparcelleret fra Hundtofte. De to byer havde i 1682 dyrkningsfællesskab (trevangsbrug) og hovedgården Løjtveds gårde i de to byer egaliseredes under ét i 1700-tallet. Af det oprindelige ejerlav er Løjtved hovedgård udparcelleret. Den omtales allerede som hovedgård i 1372.

Inden 1690 udvidedes hovedgården med gården Langtved.

Lille Løjtved blokudskiftedes i 1789 og siden er 5 gårde udflyttet.

Under Skjoldemose (Løgismose) godser lå i 1400-tallet 1 gård i Lille Løjtved. Inden 1610 var byen samlet under Løjtved hovedgård. Omkring 1770 var Løjtveds andel dog reduceret til 3 gårde, medens Boltinggård ejede de resterende 2 gårde. Løjtved påbegyndte allerede bortsalget af fæstegods i 1795 og inden 1844 var samtlige gårde i selveje.

Antallet af gårde var i 1500-1700-tallet 4-5. I forbindelse med den tidlige overgang til selveje udløses en voldsom bebyggelsesvækst.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små, som det er typisk for skovbygdegne. Byen synes egaliseret første gang mellem 1664 og 1684. I 1700-tallet fulgte en ny egalisering. Løjtveds 3 gårde var i 1771 egaliseret på 5-2-1-2- $\frac{3}{7}$ tdr.htk., medens Boltinggårds 2 gårde ligeledes var på 5 tdr.htk. Byen må således opfattes som egaliseret 2 gange.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	------------------	----------------------	--------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.**

1) Anlægstype.

Den lille udflytter-rydningsby af middelaldernavnetypen -tved er - som følge af hovedgården Løjtveds udparcellering - randplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er som typisk for skovbygden en løst opbygget småby.

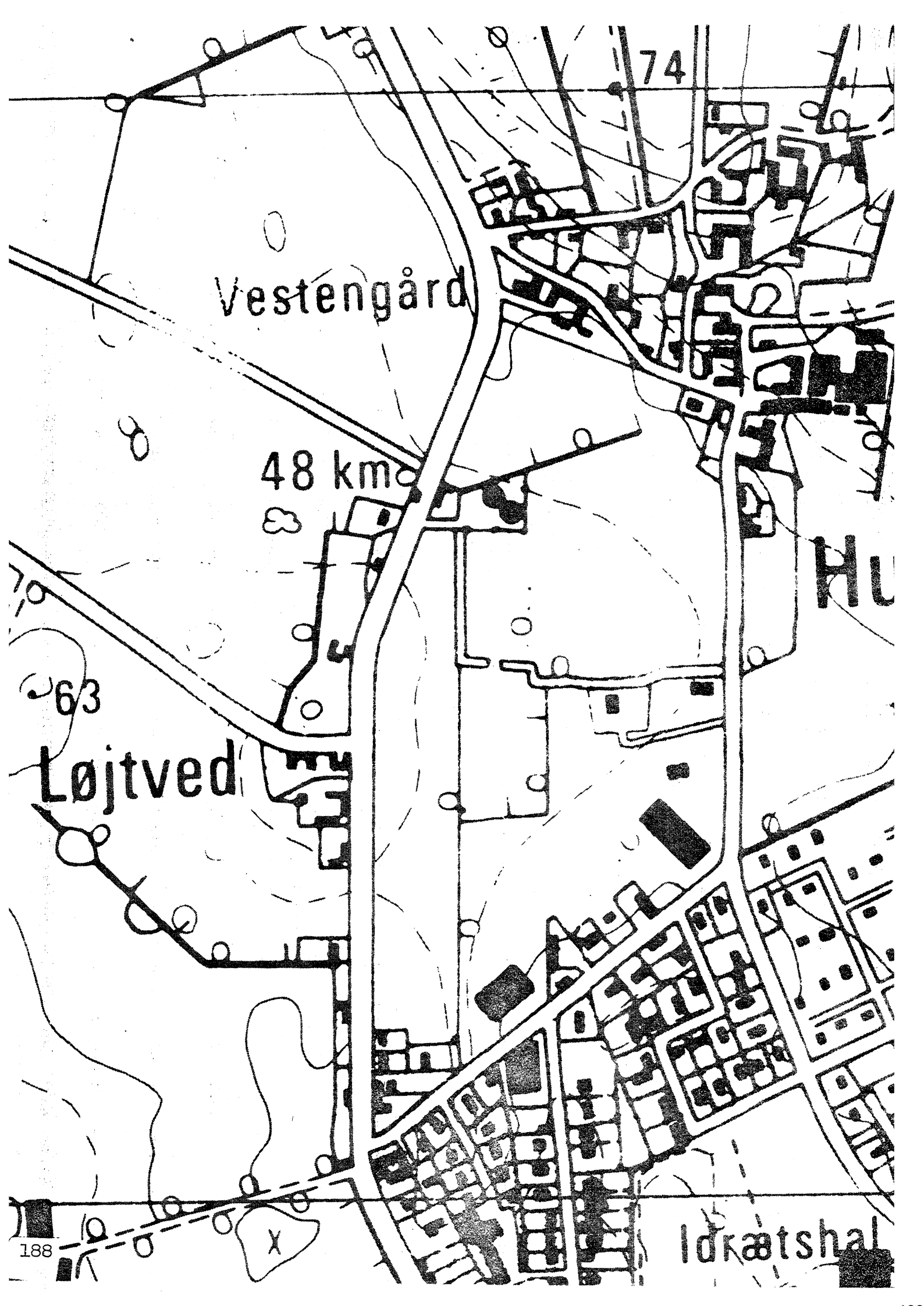
2) Udviklingstype.

Byen samledes inden 1610 under nabohovedgården Løjtved, der er udvidet på byens bekostning i flere omgange. Byen egaliseredes 2 gange. Overgangen til selveje skete tidligt og ledsagedes af kraftigt bebyggelsesvækst.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn samt flere vådområder.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: 3 frilagte gårdtomter.

Vestengård

48 km

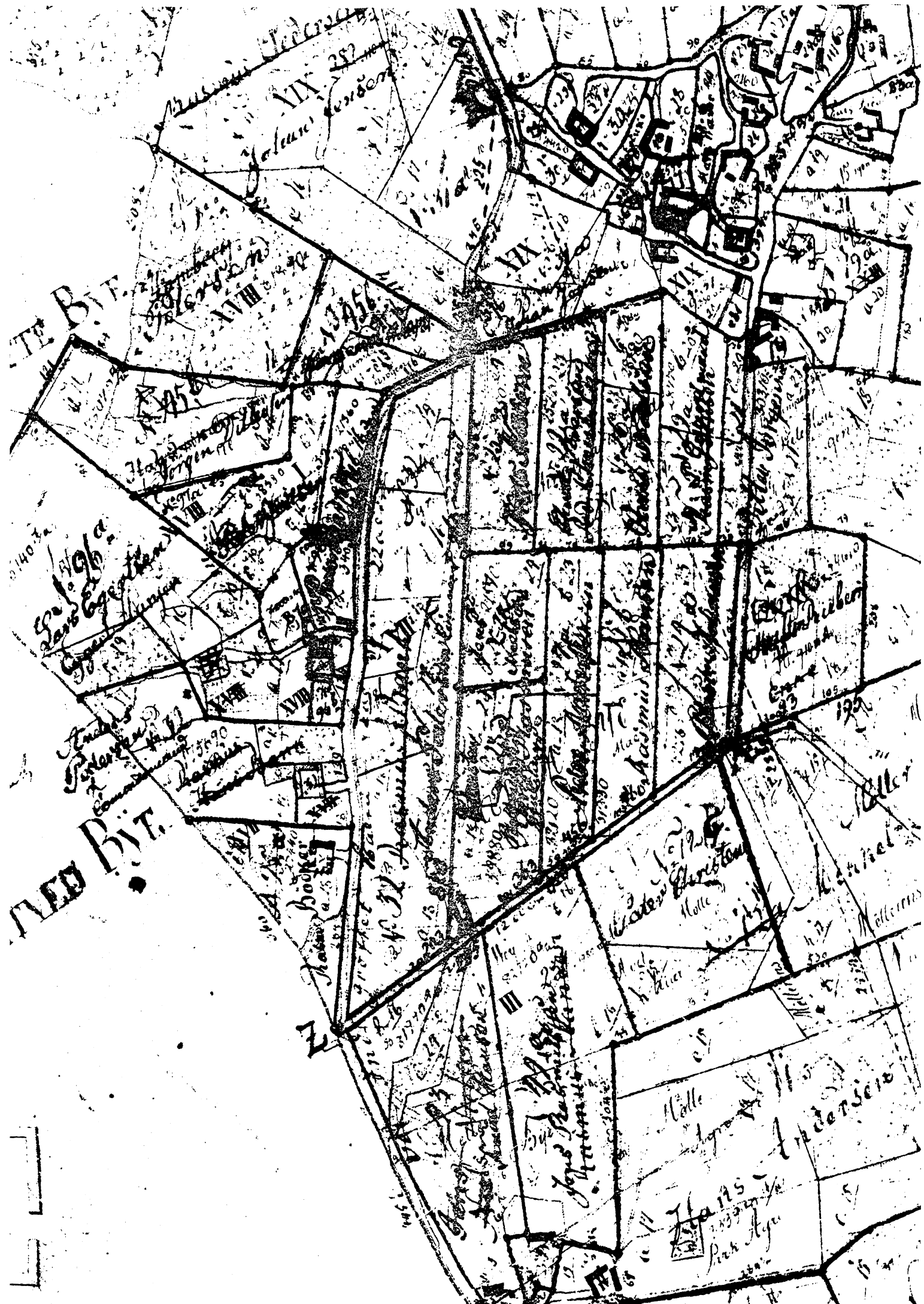
74

63

Løjtved

HU

Idkrætshal

THE BITE

THE BITE

Sp. 19/6
Sons Egerton
Sons Munier

Johann
bocker

1243
1244
1245
1246
1247
1248
1249
1250
1251
1252
1253
1254
1255
1256
1257
1258
1259
1260
1261
1262
1263
1264
1265
1266
1267
1268
1269
1270
1271
1272
1273
1274
1275
1276
1277
1278
1279
1280
1281
1282
1283
1284
1285
1286
1287
1288
1289
1290
1291
1292
1293
1294
1295
1296
1297
1298
1299
1300

Johs
Prabm
Hansen

Warden
Christen

Hans
Pach
Jagu

Hansen

Hansen

Hansen

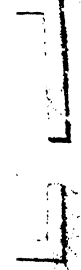
Hansen

Hansen

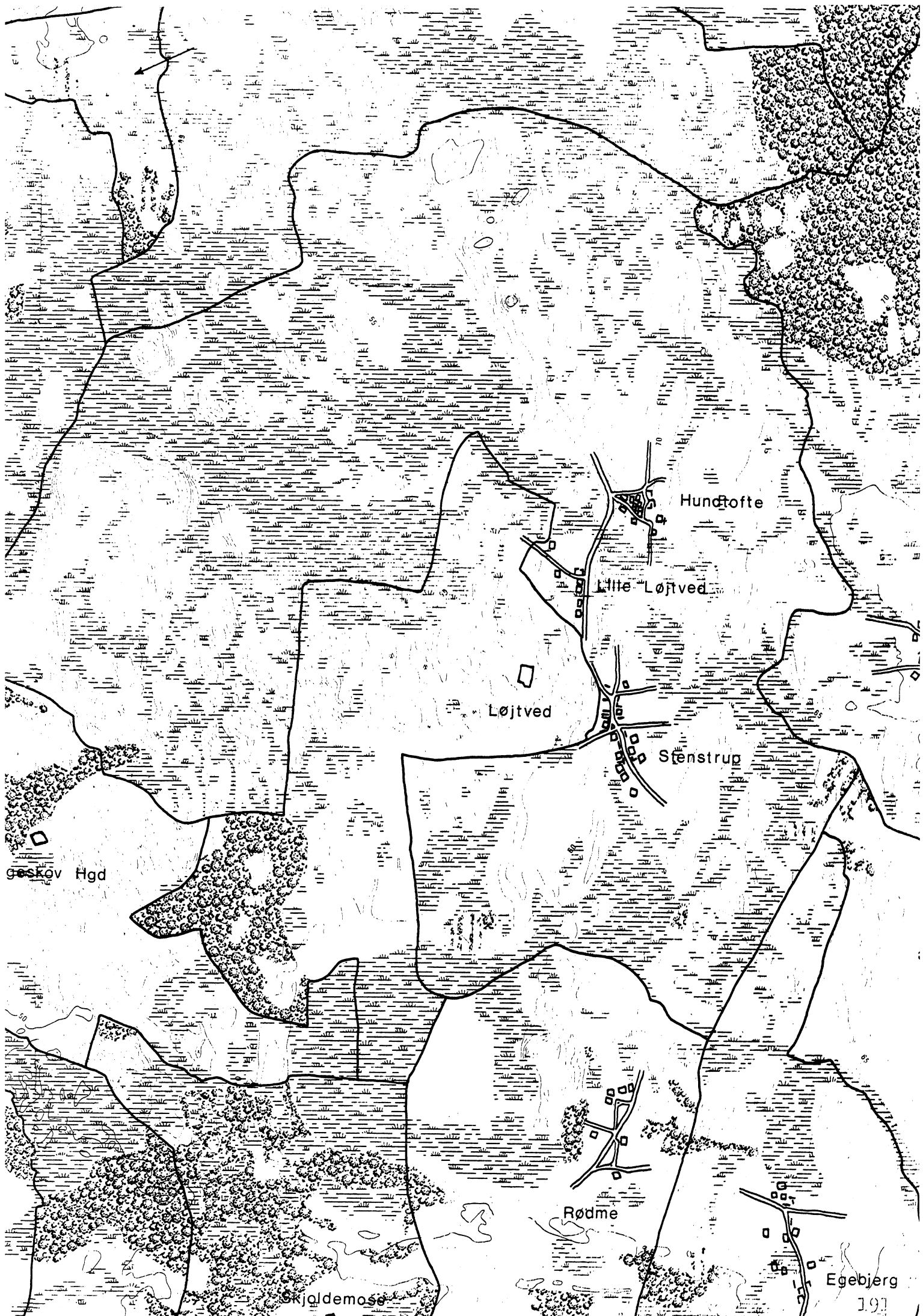
Hansen

Hansen

Hansen

Hundtofte

Lille Løjtved

Løjtved

Stenstrup

Gøskov Hgd

Rødme

Egebjerg

Skjoldmose

RØDME

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

Navn: Rødme	Navnetype: -rud.
-----------------------	----------------------------

Bemærkninger:

Rødme er nævnt første gang 1470 i formen Rwdomme. Navnet er en form af navneordet, glda. ruth, som betyder rydning, fældet skov.

Anlægstype: Rydningsby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
----------------------------------	--

Bemærkninger:

En rydningsby er en landsby, som er anlagt i middelalderen, efter forudgående skovrydning på stedet.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
----------	------------------	----------------------	--------------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Slynget vejby.

Gårdene ligger ret langt fra hinanden og ofte en smule væk fra bygaden. Bygaden går nord-syd.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering

c. Udskiftning

år: 1798   figur: Stjerneudskiftning.

d. Udflytning

ved udskiftningen
 efter udskiftningen   1 gård flyttet mod øst.

ØKONOMI

a. Vangesystem   driftssystem: Alsædebrug   rotation:

vangeantal: 3+1 vænge. Vangelag med Stenstrup og Egebjerg.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: K. Snarup/Centralfyn K. Israndsbakker mod S. Hedeslette og senglaciært ler mod N og en enkelt plateaubakke.

jordbund: Ferskvandssand og -ler mod N. Moræneler med ferskvandstør og -dynd mod S.

naturlig afgrænsning: Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod nord.

overvejende
 overvejende   med større indhold af
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

RELIKT-VURDERING**a. By-tomten** velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun en gård er flyttet en smule mod øst ellers ligger gårdene på deres oprindelige pladser. Dens tomt er tillige frilagt. Vejforløbet er bevaret, emn gennemskøret af en ny vejforlægning der opdeler byen.

b. Skelsystem vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del u-hegn bevaret.

c. Ressourceområde større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sunds	Egebjerg	Stenstrup

STATISTIK

Areal: 280 ha, heraf opdyrket 1688: 25%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	58	31	38				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	7	6	7	7	7	8	8
Huse:			2		4		
Huse m/ jord:				2		10	18
Huse u/ jord:				1			1
I alt:	7	6	9	10	11	18	27
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.			Gennemsnit
100	1664		7				8,3
100	1688	5	2				4,4
63	1844	4	4				4,0
63	1903	5	3				3,5
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	57	81	130			
	Børn:	19	42	70			
	I alt:	76	123	200			

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	------------------	----------------------	--------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					7	2		
1844	8	5				5		
1903	8	13				6		

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 280 ha store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 25%. Den lille rydningsbys ejerlav er da også præget af eng og skov og i 1664 takseredes byens skove for 48 svins olden. Som typisk for skovbygden har Rødme alsædebrug. Byen takseredes i 1684 til 31 tdr.htk. og i 1844 til 38 tdr.htk. I det oprindelige ejerlav har nabohovedgården Skjoldemose gjort indhug.

Byen stjerneudskiftedes i 1798 og siden er 1 gård flyttet ud.

Med Skjoldemose fulgte i 1475 en enkelt gård i Rødme. De øvrige 6 gårde lå i senmiddelalderen under bispelenet Ørkild og kom ved reformationen til kronen. Efter 1610 kom de 6 gårde i Skjoldemoses besiddelse og byen egaliseredes inden 1664. Omkring 1770 havde Løjtved overtaget 4 af byens gårde, medens Skjoldemose da kun havde en enkelt. Overgangen til selveje skete tidligt og var for gårdenes vedkommende allerede afsluttet i 1844, medens der stadig var et betydeligt antal fæstehuse til Skjoldemose i 1903.

Antallet af gårde var i 1500-1700-tallet 7 (i 1610 mangler den skattefri gård til den indensogns hovedgård Skjoldemose). Inden 1844 steg gårdtallet beskedent til 8, medens hus- og befolkningstallet ekspanderer i normalt omfang fra 1787 til 1901.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små, således som det er typisk for skovbygden. Byen egaliseredes mellem 1613 og 1664.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	------------------	----------------------	--------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse: Interesse: Stor interesse: Særlig interesse:

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse

1) Anlægstype.

Den lille rydningsby er randplaceret i sit ejerlav og har ager/skovorientering. Byformen er den almindelige forekommende slynget vejbytype. Som typisk for skovbygden er gårdene ret små og byen havde alsædebrug. Nabohovedgården Skjoldemose synes at have gjort mindre indhug i ejerlavet.

2) Udviklingstype.

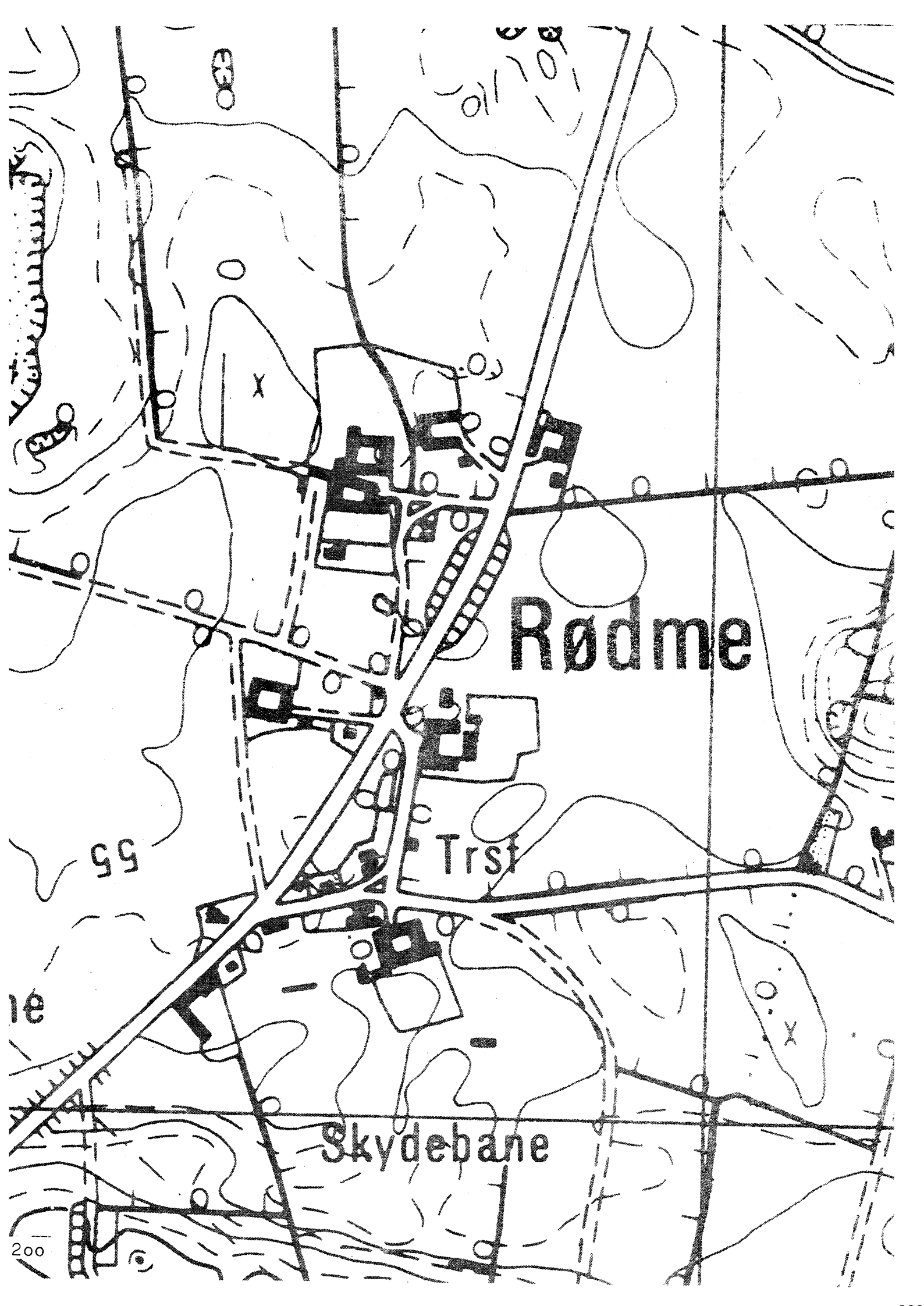
Størsteparten af byen lå i senmiddelalderen under bispelenet Ørkild. I løbet af 1600-tallet samledes byen under nabohovedgården Skjoldemose, der foretog en egalisering inden 1664. Overgangen til selveje skete forholdsvis tidligt og ledsagedes af ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

1. Bytomten er velbevaret, men skæmmes af et vejgennembrud.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: en frilagte gårdtomt.

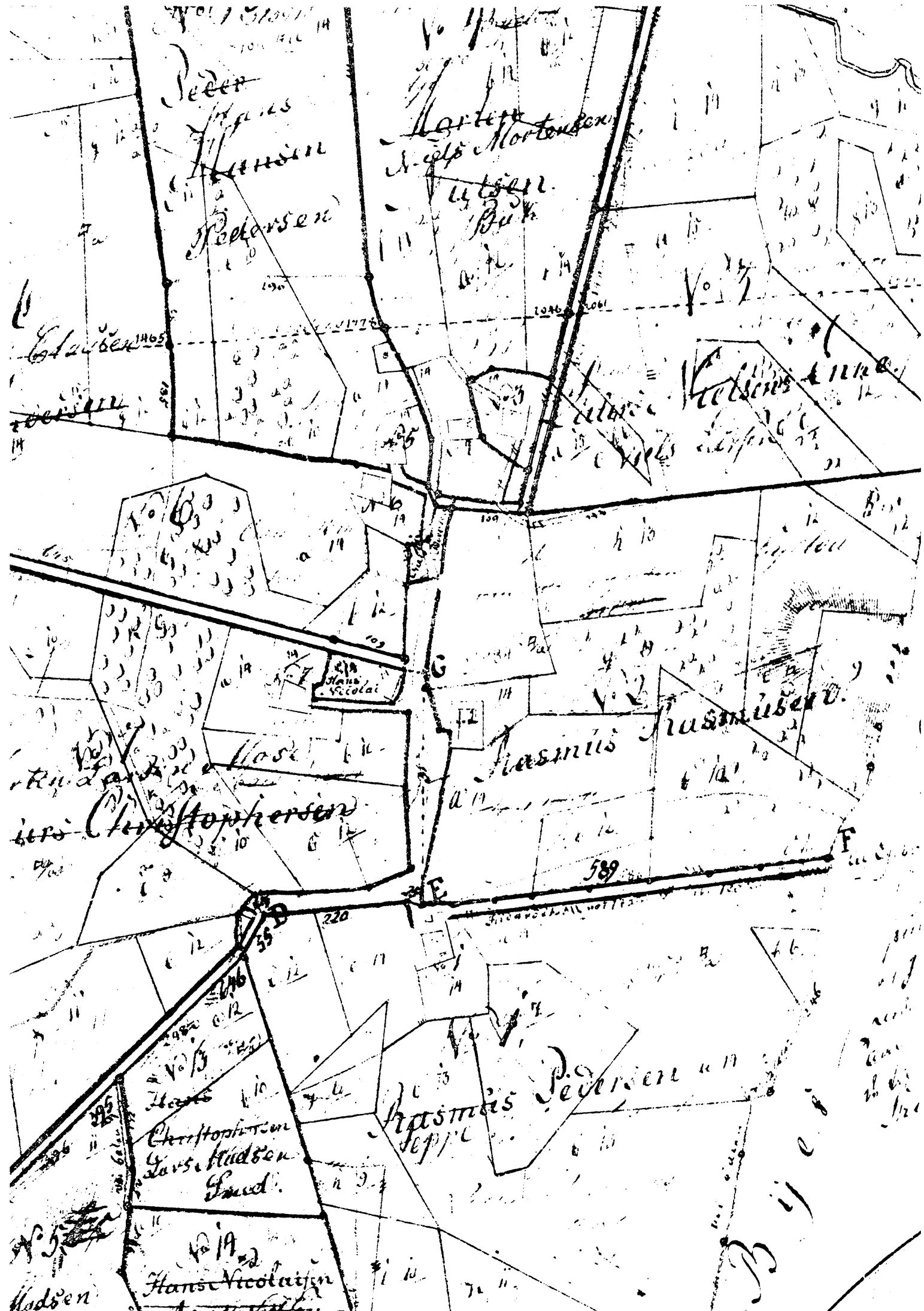
Rødme

Trst

Skydebane

55

200

Peder
Hansen
Pedersen

Nortens
Niels Nortensen

Ulsen
Buk

Ulsen
Niels Ulsen

Hans
Nicola

Christophersen

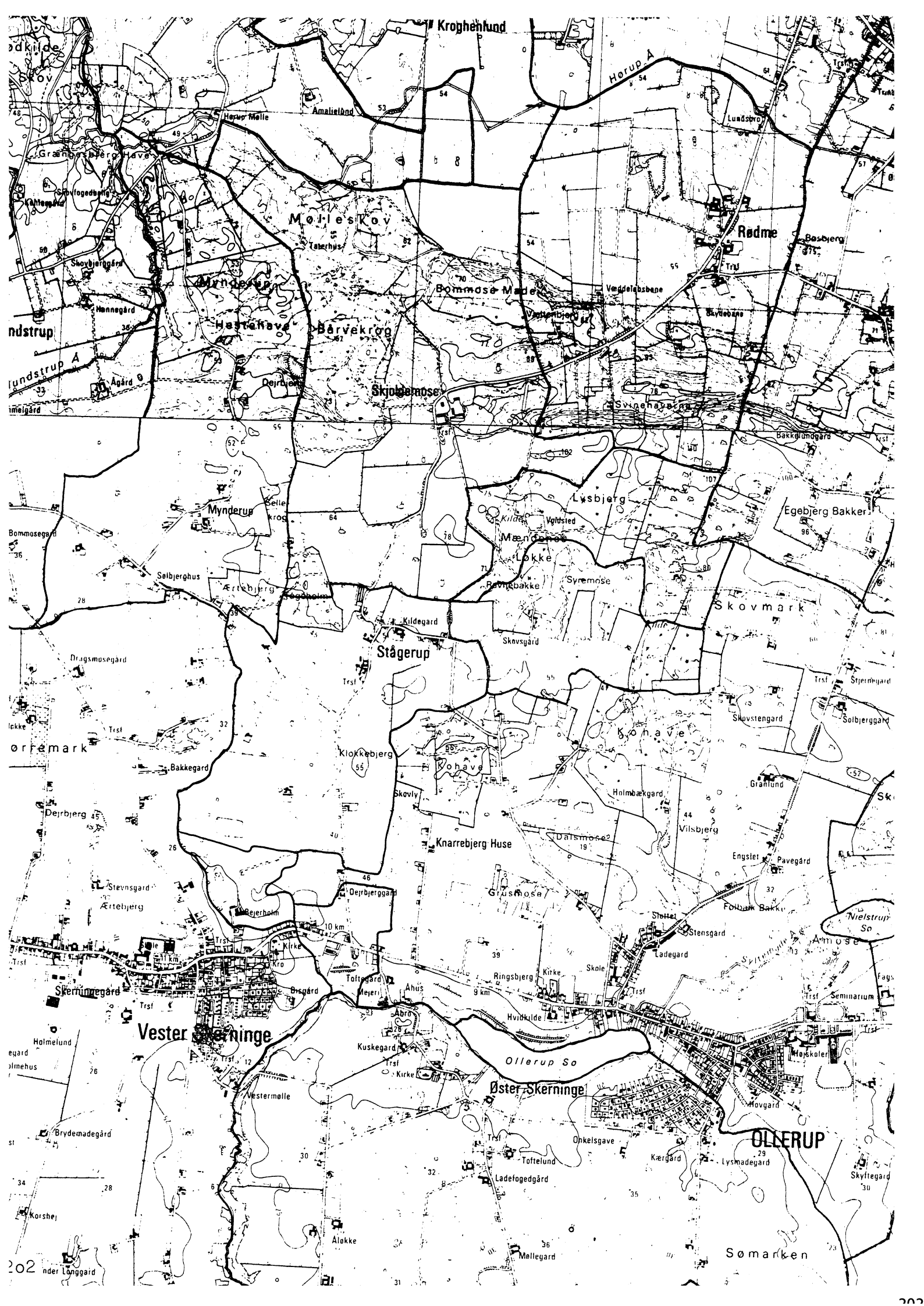
Nasmus
Nasmus

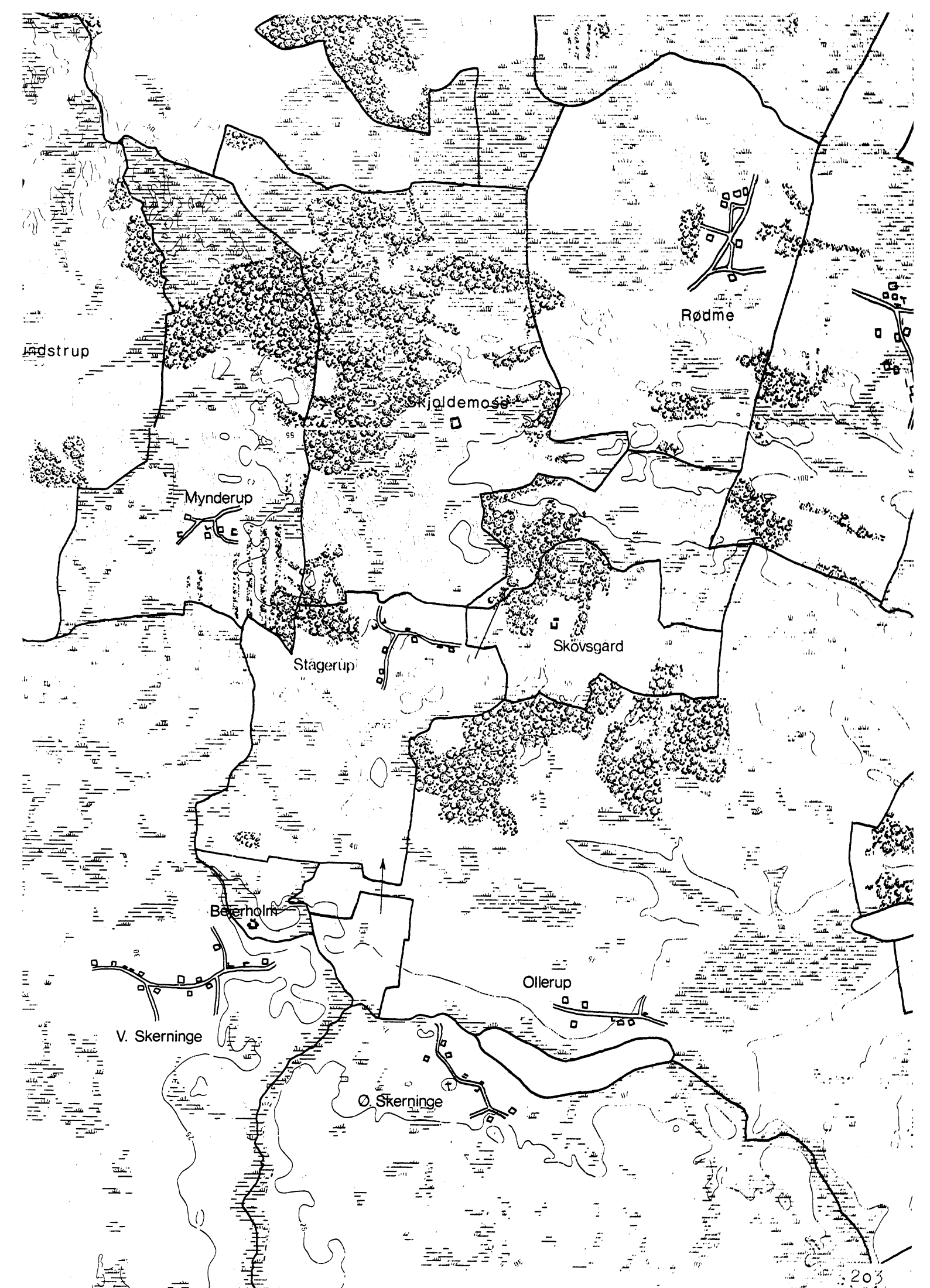
Nasmus
Pedersen

Christophersen
Garske
Gard

Hans
Nicola

Bjerg

Andstrup

Rødme

Skjoldmose

Mynderup

Skövsgård

Stågerup

Bærrholm

Ollerup

V. Skerninge

Ø. Skerninge

STENSTRUP

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

Navn: Stenstrup	Navnetype: -torp.
---------------------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Stenstrup er nævnt første gang på et tidspunkt mellem 1201 og 1300 i formen Stensthorp, Stenstrop. Forleddet er enten en form af mandsnavnet, gl'da. Sten eller navneordet, gl'da. sten. Efterleddet er torp, gl'da. thorp, som betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstype: Adelby m. kirke.	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
--	--

Bemærkninger:

Det kan ikke umiddelbart afgøres, hvorvidt byen er en adelby eller en torp, fordi oprettelsen af Løjtved hovedgård har ændret det oprindelige ejerlav. Hertil kommer, at ejerlavsgrænserne til de øvrige byer ikke er aftegnet på kortet. En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

På Kildeløkken i Stenstrup findes en kilde hvis vand pibler op gennem en egerød, den var tidligere en meget besøgt sundhedskilde. I Stenstrup søng fødtes 1864 den da.-amer. bygmester Hans Pedersen.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
----------	------------------	----------------------	--------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomtén

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Omkring 50% af gårdene er flyttet ud. De udflyttede gårdes tofter er alle blevet bebygget med huse, på nær præstegårdens toft. Vejforløbet i selve byen og gadeudvidelsen midt i byen er bevaret. Byen er i øvrigt blevet stærkt udbygget.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del udskiftningshegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Flere engarealer er bevaret.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	------------------	----------------------	--------------------

STATISTIK

Areal: Stenstrup, Hundtofte og Lille Løjtved: 1347 ha, heraf opdyrket 1688: 30%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1	1903		
	144	59	191				
Bebyggelsesenheder:							
	1572	1610	1664	1688	1774	1844	1903 ¹
Gårde:	17	7	18	18	17	21	39
Huse:		1	5		14		
Huse m/ jord:				1		35	129
Huse u/ jord:				7		12	112
I alt:	17	8	23	26	31	68	280
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
47	1664	1	10	6	8,5		
94	1688	17	1		3,3		
48	1844	13	7	1	4,0		
56	1903	28	10	1	3,5		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	129	273	459			
	Børn:	91	166	242			
	I alt:	220	439	701			

1. Incl. Hundtofte og Lille Løjtved.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------

	Besiddelsesforhold: Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1		17	5		
1844	18	37			3	7		3
Incl. L. Løjtved og 1903 ved og	38	229			1	12		

Hundtofte

Udviklingsbeskrivelse:

Stenstrup opmålt ved udskiftningen under ét med Hundtofte og Lille Løjtved. Af det 1347 ha store ejerlav var i 1688 kun opdyrket 30%, hvilket er i overensstemmelse med ejerlavets skovbygde karakter. Skovene forsvandt dog tidligt. I 1572 havde præstegården 4 mål skov, men i 1668 fandtes der ikke længere skov til præstegården. Jorden blev i 1690 beskrevet som lav, sid og vog. Stenstrup havde alsædebrug og takseredes i 1684 til 59 tdr.htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende højt. I det oprindelige ejerlav har hovedgården Løjtved gjort indhug. Løjtved omtales om hovedgård fra 1372. Mellem 1662 og 1682 lagdes gården Langtved og 14 tdr.htk. under Løjtved. Før 1760 lagdes Højrupgård ligeledes under Løjtved. I skovarealerne mod syd er rydningsbyen Rødme udparcelleret, samt enestegården Skjoldemose (hovedgård fra 1400-tallet), Uglebjerg og Højrupgård og Mølle. De sidstnævnte gårde lagdes senere under hovedgårdsmarkerne. Ejerlavet har desuden rummet 2 møller mere: Hyllebjerghøj Mølle (1572) ved Løgskov og Hedemølle (1572) mellem Stenstrup og Hundtofte. Stenstrup blev senere kendt for sin teglværksindustri.

Stenstrup blokudskiftedes i 1789 og siden er omkring 10 gårde udflyttet.

I 1475 fulgte med Skjoldemose bl.a. en gård i Stenstrup. Kronen havde under Nyborg len i 1563 bl.a. 6 selvejergårde og 1 fæstegård i Stenstrup. Inden 1664 var disse gårde dog afhændet, og byen var da (på nær præstegården) delt mellem Løjtved (13 gårde) og Skjoldemose (4 gårde). Omkring 1770 havde Løjtved 10 gårde a 5-1-0-0 tdr.htk., medens Boltinggård havde 4 gårde a 3-4 tdr.htk. og Rødkilde 1 enkelt gård. Overgangen til selveje skete i flere etaper og var endnu ikke afsluttet i 1903.

Antallet af gårde var i 1500-1700-tallet 17-18 (i 1610 mangler de skattefri gårde til de indensogns hovedgårde). I forbindelse med overgangen til selveje steg bebyggelses- og befolkningstal markant i det 19. årh. Stenstrup var i færd med som stationsby at udvikle sig til en bymæssig bebyggelse præget af teglværksindustri.

Byens gårde var i 1684 forholdsvis små, som det er typisk for skovbygden. Byen er muligvis egaliseret mellem 1664 og 1684. Inden 1771 gennemløb Løjtveds 10 gårde en egalisering. På Kildeløkken i Stenstrup findes en helligkilde.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Stenstrup
----------	------------------	----------------------	--------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse: Interesse: Stor interesse: Særlig interesse:

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

1) Anlægstype.

Den middelstore kirke-adelby af vikingetids-middelalder navnetypen -torp er randplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Randplaceringen skyldes dog, at nabohovedgården Løjtved har gjort indhug i ejerlavet. Byformen er den almindelige forekommende slynget vejbytype. Ejerlavet er skovbygdepræget, men skoven synes allerede forsvundet i 1500-1600-tallet. Byens gårde var - som typisk for skovbygden - meget små og byen havde alsædebrug. Af ejerlavet er udskilt en rydningsby, flere skovgårde og møller.

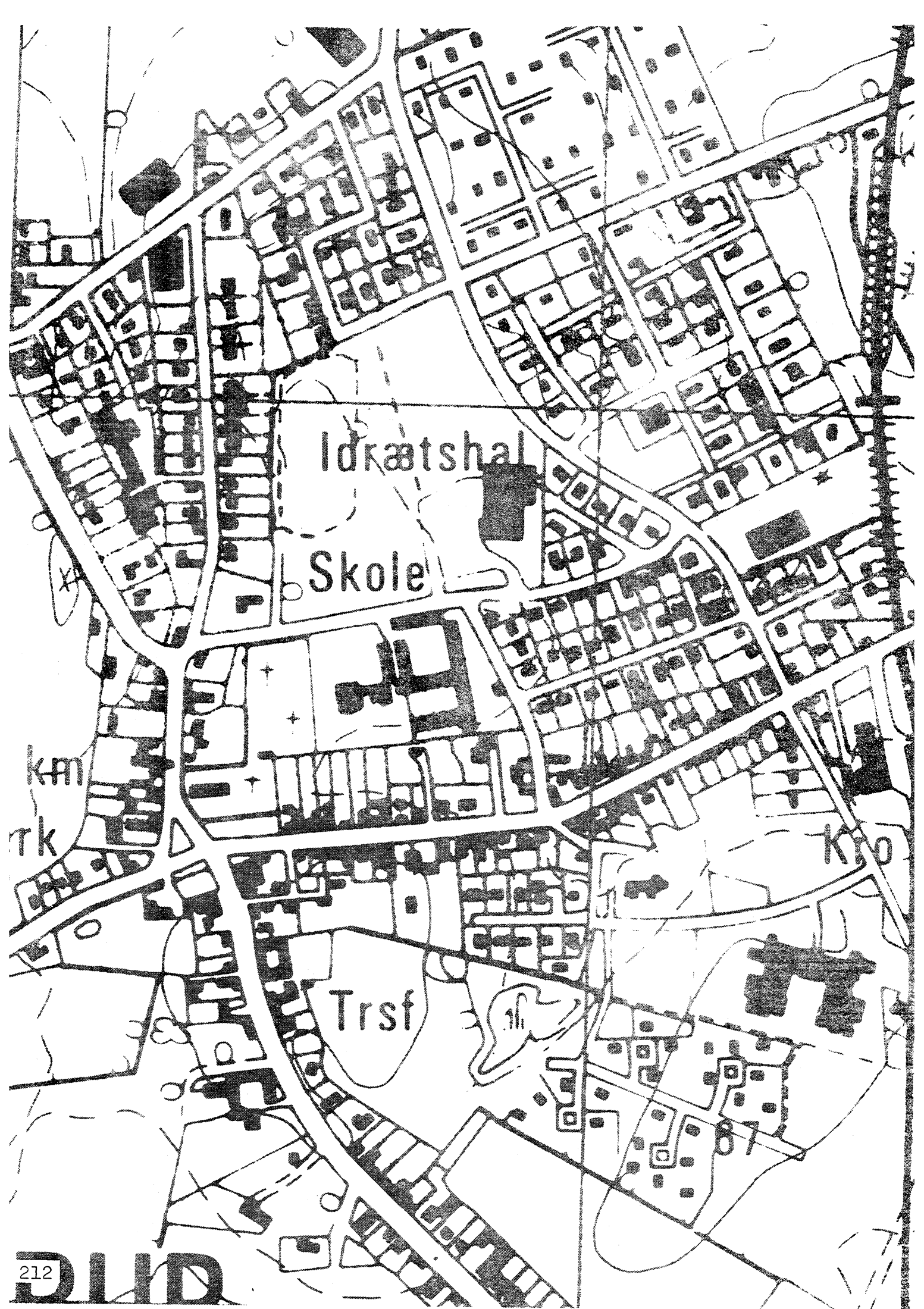
2) Udviklingstype.

Byen havde i 1500-tallet et betydeligt indslag af selvejergårde, men samledes inden 1664 under de indensogns hovedgårde Skjoldemose og Løjtved, der muligvis egaliserede byen mellem 1664 og 1684. Inden 1771 egaliserede Løjtved sine 10 gårde på ny. Overgangen til selveje ledsagedes af kraftig ekspansion der førte bebyggelsen frem til bymæssig bebyggelsesstatus.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig, forholdsvis typeren anlægstype med flere udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

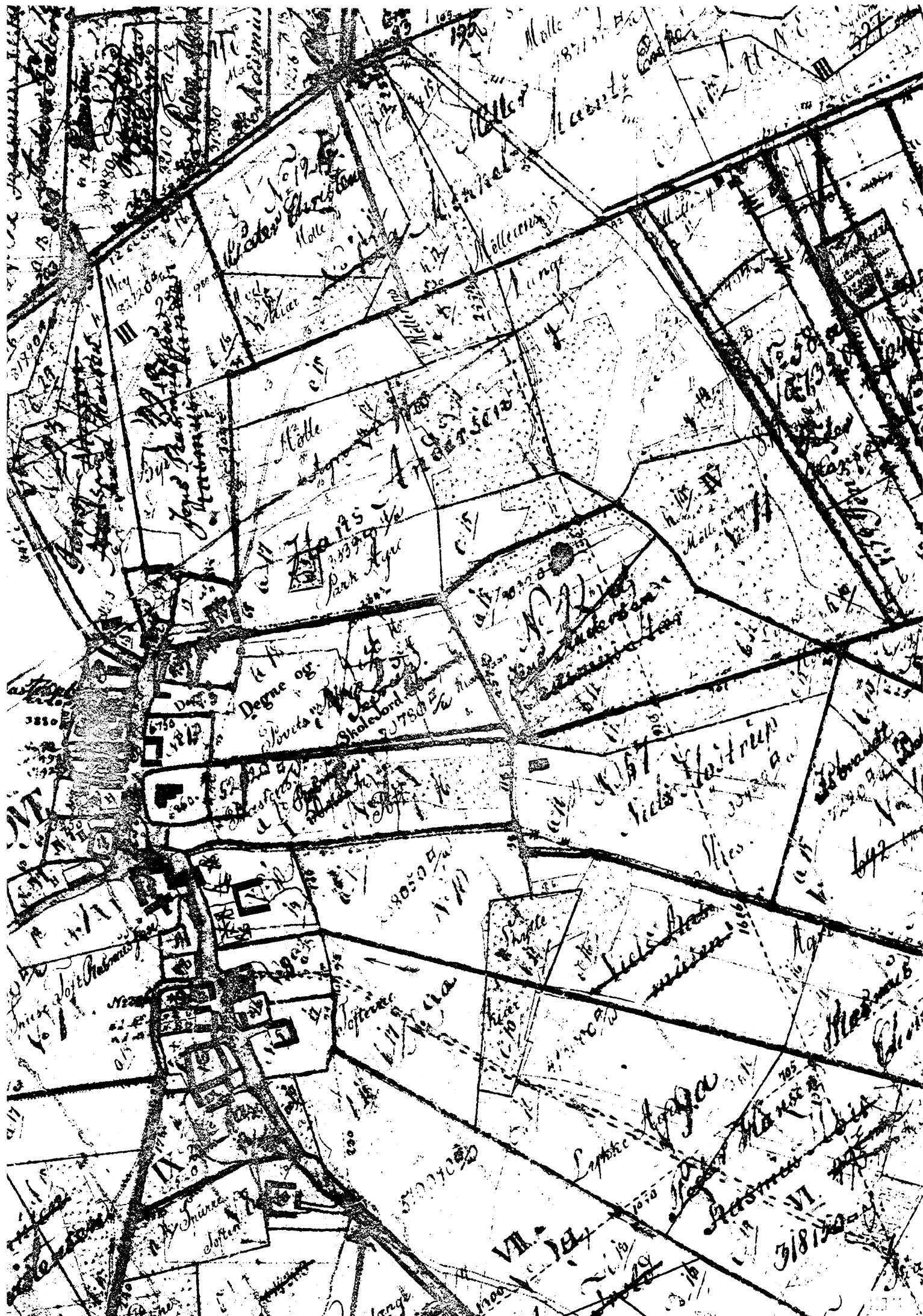
1. Bytomten er opløst og nybebygget.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn samt flere engarealer.
3. Særlige relikter: kirke.
4. Arkæologiske interesser: -

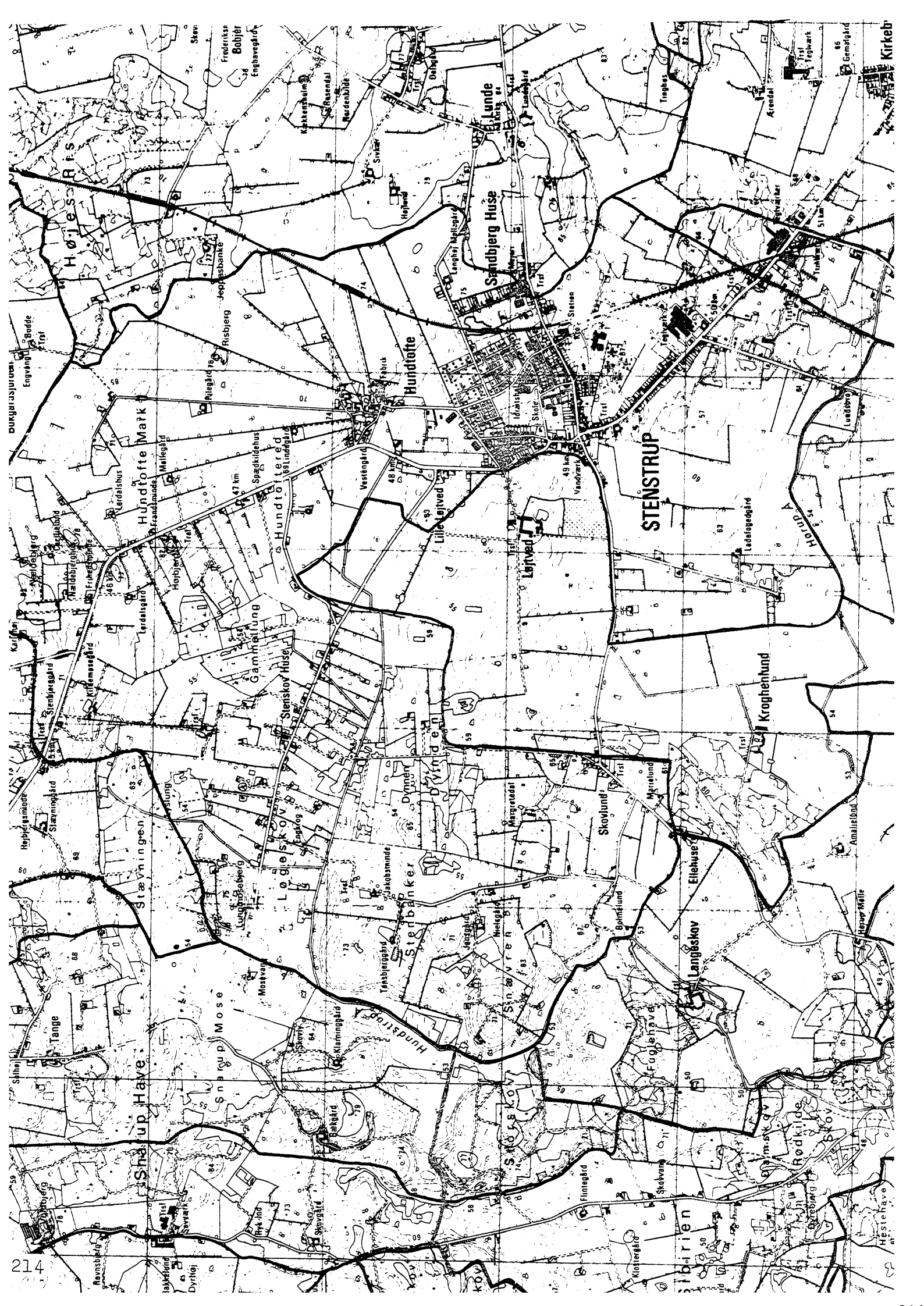

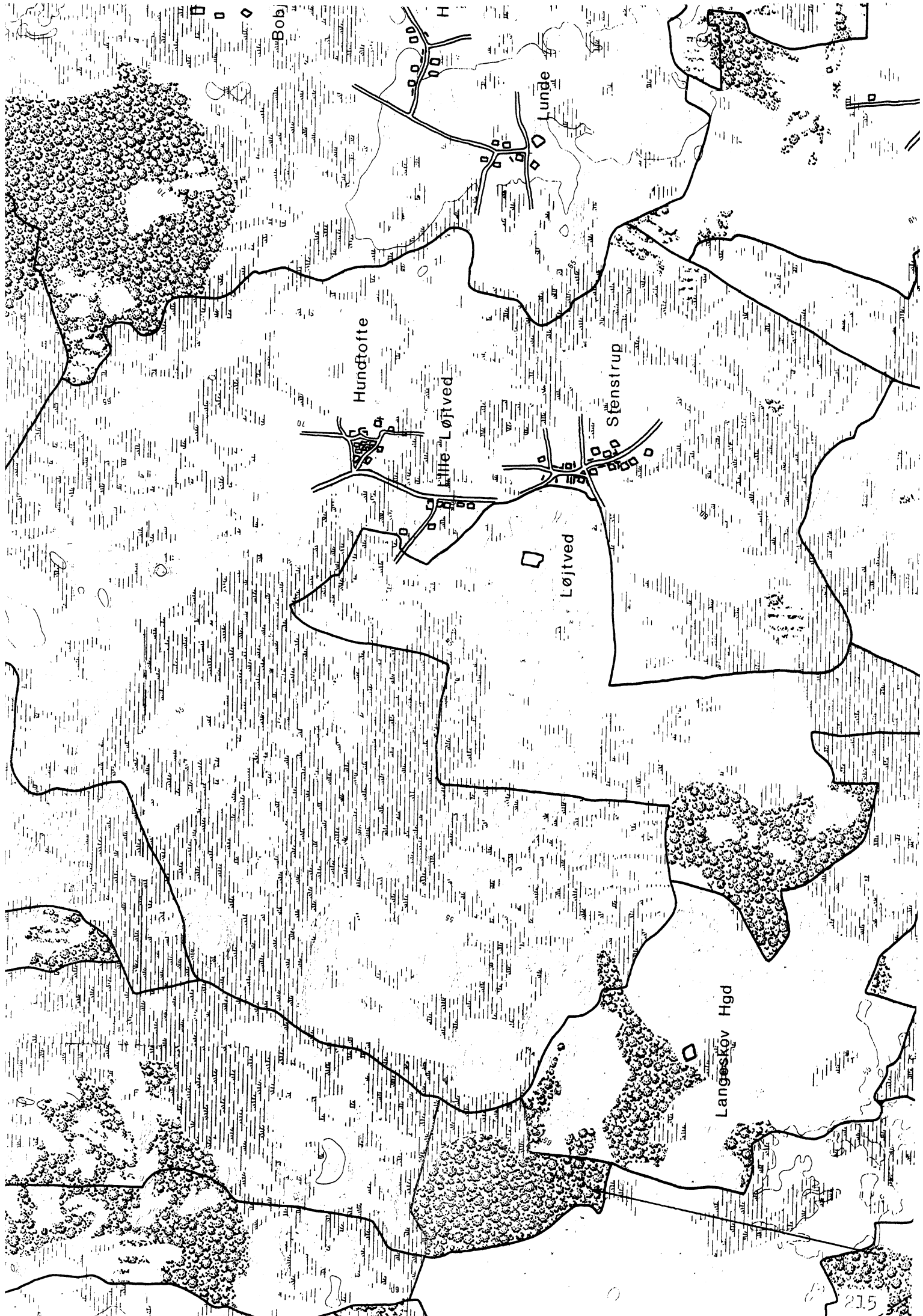
Idrætshal

Skole

Trsf

Bobaj

Lunge

Hundtofte

Løjtved

Løjtved

Stenstrup

Langeskov Hgd

STRANDHUSE

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ulbølle
-----------------	----------------------------	-----------------------------	-------------------------

Navn:	Navnetype:
--------------	-------------------

Bemærkninger:

Strandhuse er nævnt første gang som strandhusene i 1687. Tidligere kaldt Oure første gang nævnet 1610 som Ouffre. Bynavnet skønnes sandsynligvis fra ordet Wara fra udyrket areal.

Anlægstype: Strandby	Anlæggelsestidspunkt: 1500-1600-tallet
--------------------------------	--

Bemærkninger:

Udflytterby, der er anlagt ved udflytning fra moderbyen - her Ulbølle.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ulbølle
----------	---------------------	----------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Der er kun flyttet 2 gårde og 3 huse ud i bymarken, disse havde tidligere en decentralplacering i byen, således af bykernen er velbevaret. Af nyere bebyggelse er der kommet 3 huse og et par store ladebygninger. Vejforløbet er uændret.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ulbølle
-----------------	---------------------	----------------------	------------------

STATISTIK

Areal: 82 ha., heraf opdyrket i 1688: 42%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
		21	16				
Bebyggelsesenheder:							
		1664 ¹⁾	1688	1774 ⁺	1844	1903	
Gårde:			10	7	8	8	
Huse:				13			
Huse m/ jord:			1		5	6	
Huse u/ jord:			2		2	7	
I alt:			13	20	15	21	
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
1664							
1688	10			2,1			
1844	8			1,5			
1903	8			1,7			
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	57	74	74				
Børn:	42	24	42				
I alt:	99	98	116				

+ Tallene stammer fra 1787-folketællingen

1) Ikke udskilt fra Ulbølle i matriklen.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ulbølle
-----------------	---------------------	----------------------	------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664								
1844							8	7
1903	7	12					1	1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det lille ejerlav på 82 ha var i 1688 opdyrket 42%. Byen har tydeligt karakter af en sent opstået strandby bestående af fiskergårde og -huse. Ejerlavet er udparcelleret af Ulbølle. I 1684 takseredes ejerlavet til 21. tdr.htk. mod 16 tdr. i 1844. I 1664 matriklen er enhederne opført under Ulbølle.

Under navnet Ore nævnes bebyggelsen første gang i 1610 og den er næppe stort ældre.

Muligvis er strandbyen simpelthen opstået på Rødkilde gods foranledning. I 1661 ejede Rødkilde hele bebyggelsen: Ore 3 gårde og Strandhuse 10 bol og 3 huse. Samme år beslagnedes imidlertid Kaj Lykkes gods, herunder Rødkilde og godset splittedes.

I 1770'erne ejede Skjoldemose, Flintholm og Rødkilde tilsammen 6 gårde i Strandhuse og Ore. Endnu i 1844 var hele byen i fæste, men i 1903 var overgangen til selveje stort set færdig.

Byen stjerneudskiftedes 1838 og siden er 2 gårde flyttet ud. At udskiftningen ikke skete før hænger formentlig sammen med, at byen i 1600-tallet ikke havde noget egentligt vangebrug, men individuelle indelukker til de enkelte gårde - ligeledes et typisk sent anlæggestræk.

Antallet af gårde og huse er vanskeligt at følge på grund af de mange småbol på grænsen mellem gård og husklassen. Antallet synes vigende fra 1600-tallet men det skyldes nedlæggelsen i 1721 af 3 gårde i Ore under Rødkilde.

Hustallets ekspansion i det 19. årh. er beskedent.

Byens gårde var som typisk for strandbyer meget små, og fiskeriet har givetvis spillet en rolle. Byen havde fra anlæggelsen et egaliseret præg. Der er måske gennemført en egentlig egalisering i forbindelse med udskiftningen.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sallinge	Egebjerg	Ulbølle

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse**

1) Anlægstype.

Den lille strandby er formentlig opstået omkring 1600 på Rødkilde gods foranledning. Byen er centralplaceret i det lille ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget-vejby type. Som typisk for strandbyer er gårdene meget små og byen havde ikke noget vangebrug, men individuelle løkker til de enkelte brug.

2) Udviklingstype.

Byen havde fra anlæggelsen et egaliseret præg. Muligvis blev der foretaget en egentlig egalisering i forbindelse med udskiftningen. Overgangen til selveje skete sent og ledsagedes af ekspansion i begrænset omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en ikke særlig almindelig og meget typen anlægstype uden særlige udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Stor interesse

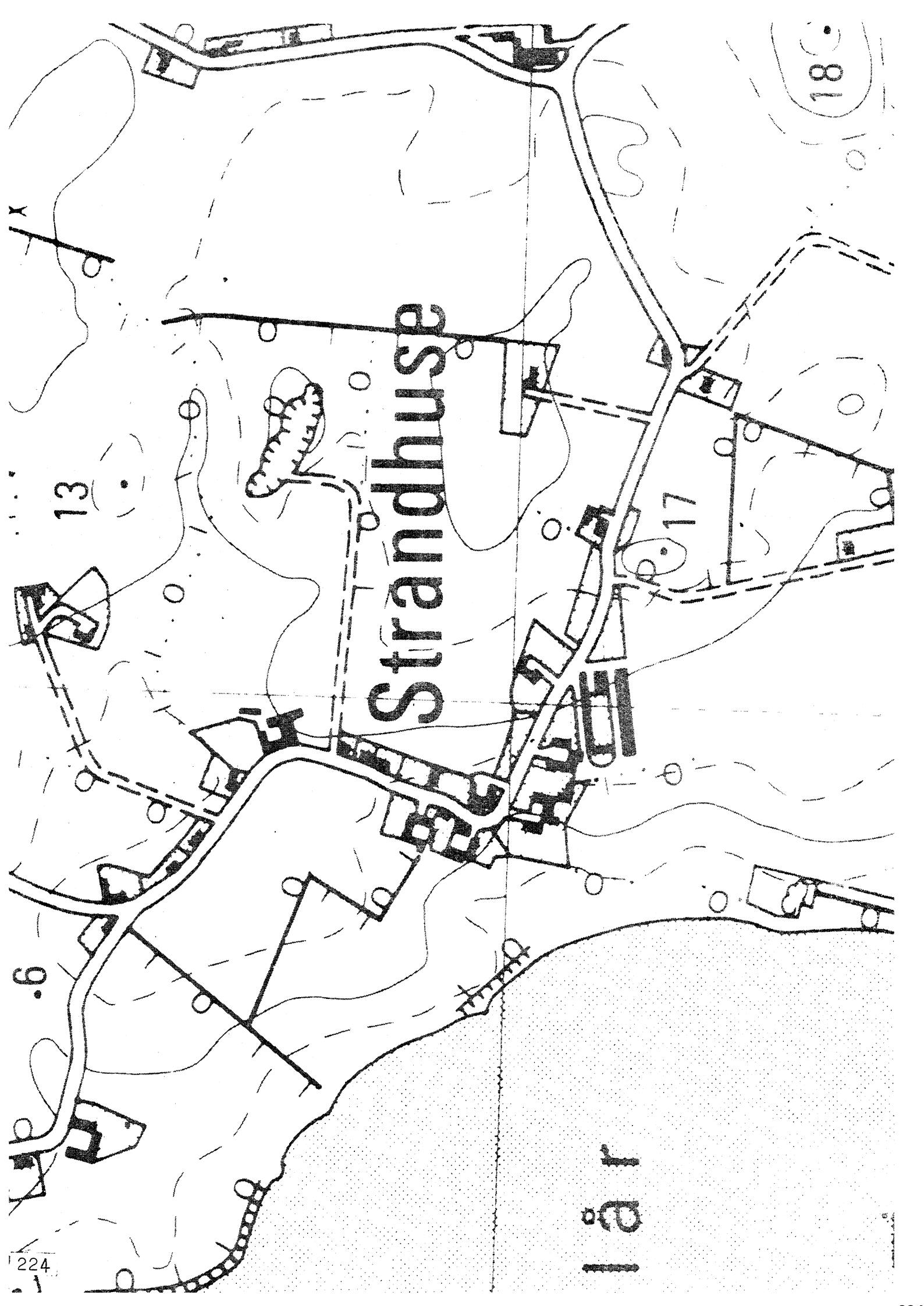
1) Bytomten er velbevaret.

2) Kulturlandskabet har bevaret nogle udskiftningshegn.

3) Særlige relikter: -

4) Arkæologiske interesser: -

Strandhuse

Lär

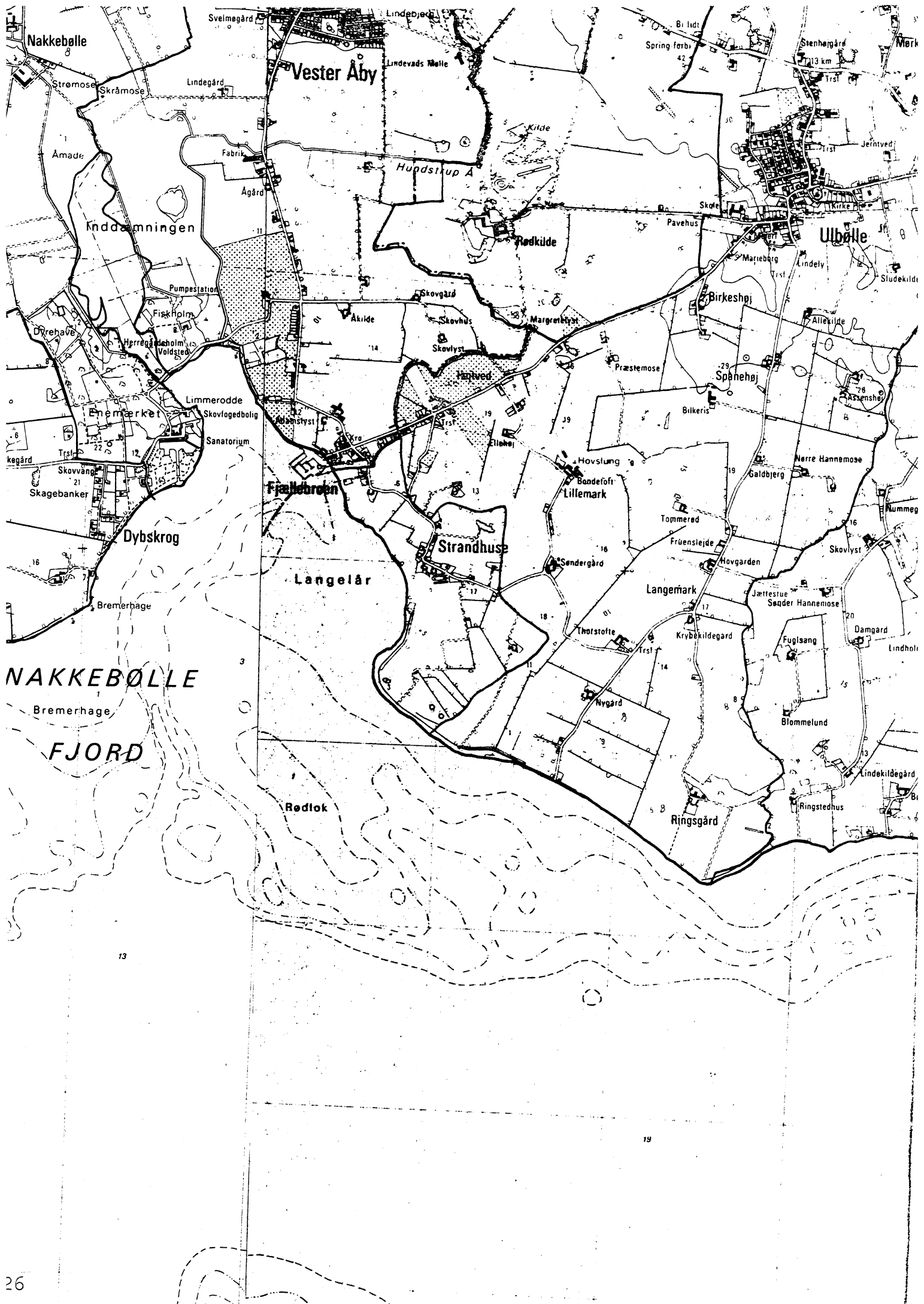
13

17

18

6

Nakkebolle

Vester Åby

Ulballe

Strandhuse

NAKKEBOLLE

FJORD

Rødlok

13

19

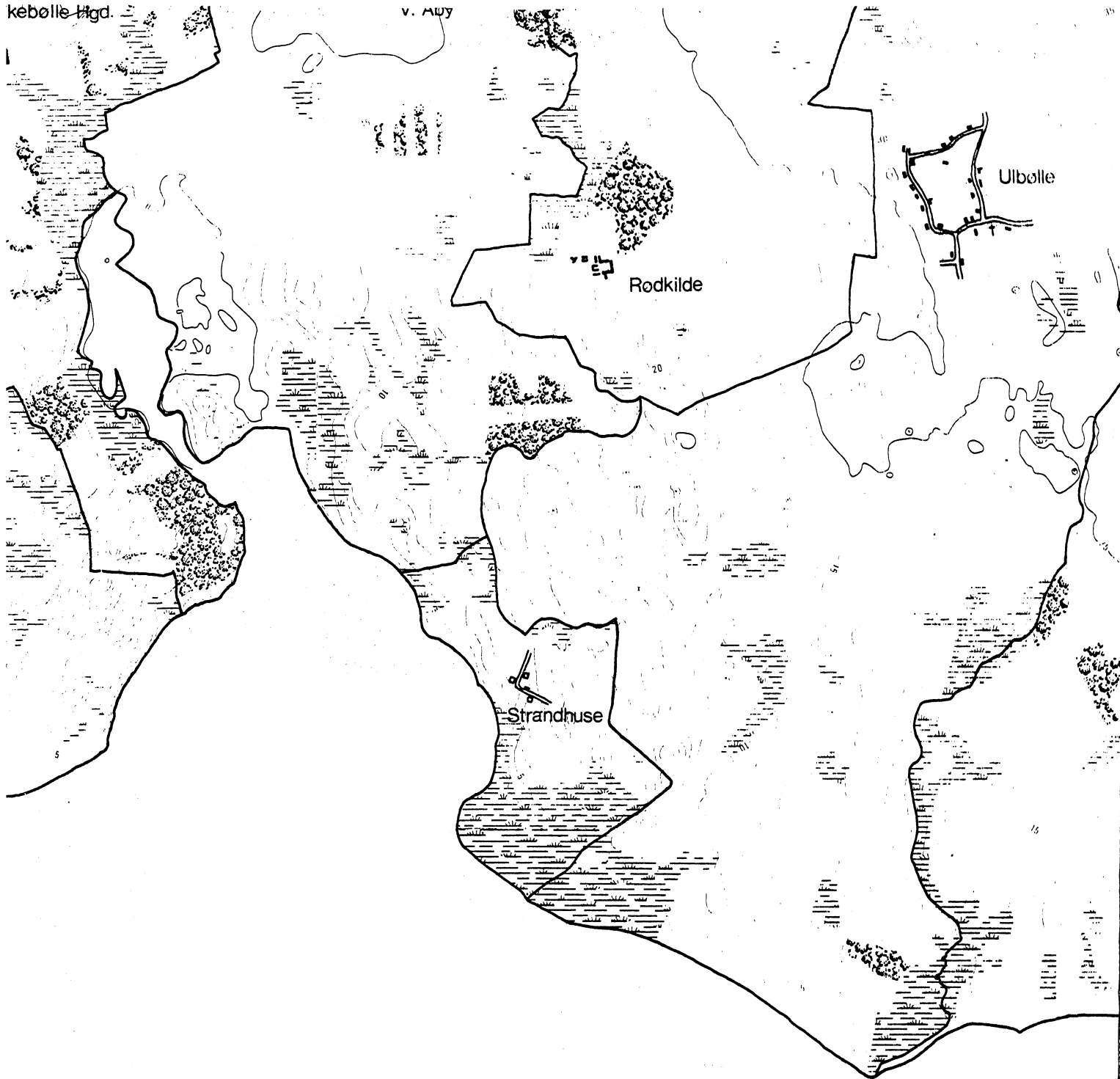
kebølle Hgd.

v. Auy

Ulbølle

Rodkilde

Strandhuse

ULBØLLE

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ulbølle
-----------------	---------------------	----------------------	------------------

Navn:	Navnetype: -bølle
--------------	-----------------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Første gang nævnt 1404. Forleddet er ul og betyder sandsynligvis ulv. Efterleddet kunne her tænkes at have betydningen "bpholdssted for dyr" (ulvs tilholdssted). Stednavnene på -bølle anses for at være dannet i vikingetiden.</p>
--

Anlægstype: kirke-adelby	Anlæggelsestidspunkt: På overgangen mellem vikingetid og middelalder.
------------------------------------	---

<p>Bemærkninger:</p> <p>En landsby, der modsat de middelalderlige udflytterbebyggelser ikke er anlagt ved udflytning.</p>

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ulbølle
----------	---------------------	----------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Ca. halvdelen af husene fra udskiftningstiden syntes at ligge på deres oprindelige tomter. Der er kommet meget ny bebyggelse til både imellem den oprindelige bebyggelse på disses tomter og på det område, der tidligere var afgrænset af 4 veje. Den nye bebyggelse udgør 4/5 af den samlede bebyggelse. Denne tilgang i antallet af bebyggelsesenheden har medført, at der er blevet anlagt nye veje.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sallinge	Egebjerg	Ulbølle

STATISTIK

Areal: 852 ha., heraf opdyrket i 1688: 57%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	387	184	197				
Bebyggelsesenheder:							
		1610	1664 ¹⁾	1688	1774 ²⁾	1844	1903
Gårde:		28	44	33	39	42	37
Huse:		6	22		22		
Huse m/ jord:				8		95	85
Huse u/ jord:				12		3	37
I alt:		34	66	53	61	140	159
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
1664	11	14	18	8,8			
1688	14	13	6	5,5			
1844	33	8	1	3,5			
1903	30	7		3,1			
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	311	423	537				
Børn:	135	223	267				
I alt:	446	646	804				

1) Strandhusene kan være incl.

2) Incl. Ore og Strandhusene.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ulbølle
-----------------	---------------------	----------------------	------------------

	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			6	6	13	5	25	11
1844	37	27			5	71		
1903	37	121						1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 852 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 57%. Tallet er dog formentlig misvisende, idet hovedgården Rødkilde blev udvidet på Ulbølles bekostning mellem 1682 og 1800, hvorfor opdykningsprocenten (dyrket areal 1682/ejerlavsareal o. 1800) bliver for høj. Byen havde i 1682 trevangsbrug i vangelag med Gundestrup, Hundstrup og Vester Skerninge. I 1684 takseredes byen til 184 tdr.htk. mod 197 tdr. i 1844. I forhold hertil er 1664 landgildehartkornet påfaldende højt, hvilket dels skyldes, at 1664-tallet inkluderer Ore-Strandhuse bebyggelsen, og dels at der mellem 1664 og 1682 blev lagt 4 gårde under Rødkilde. Rødkilde nævnes allerede som hovedgård fra 1314. Den er udvidet i flere omgange på Ulbølles bekostning. Fra 1600-tallet omtales bebyggelserne Ore og Strandhuse, der er udparcelleret ved kysten. I 1721 lagdes 3 gårde i Ore med 19 tdr.htk. under Rødkilde hovedgårdsmark.

Ulbølle blokudskiftedes i 1785 og Rødkilde lod i den anledning alle godsets gårde udflytte midt i deres lodder. Gårdene blev bygget efter en særegen plan ikke ulig et syvtal, bestående af et kort og et længere længehus. Ulbølle havde i senmiddelalderen ret spredte besiddelsesforhold. Blandt ejerne kan nævnes Fåborg Kloster (1404), Skt. Hans Kloster i Odense (indtil 1477), Nedergård (1496) og Odense Hospital (1501). Hertil kom 2 kirke-gårde (1531). I 1579-80 bortmageskiftede kronen de 2 kirke-gårde og 4 selvejergårde i Ulbølle. Endnu i 1664 havde kronen 6 gårde og 6 huse i byen. Den indensogns hovedgård Rødkilde kan - at dømme efter de få manglende skattefri ugedagstjenere i 1610 skattemandtallet - ikke have spillet den store rolle i 1610. I 1661 havde Rødkilde 11 gårde og 6 huse i Ulbølle. Blandt de øvrige adelsgodser i 1664 må nævnes Skjoldemose (7 gårde og 3 huse), Løgtved (5 gårde og 2 huse) og Nakkebølle (4 gårde og 3 huse). Mellem 1662 og 1682 lagdes 4 gårde til Rødkildes hovedgårdsmark, men i 1690 hedder det, at efter hovedgårdens adskillelse fra bøndergodset i 1682 er en del af denne jord atter blevet lagt ud, men den havde dog siden været øde. I 1776 havde Rødkilde atter samlet langt hovedparten af byen nemlig 30 gårde, hvoraf de 27 var egaliserede på 6-5-1-0 tdr.htk. Skjoldemose havde i 1778 3 gårde og 3 huse. I 1844 var overgangen til selveje vidt fremskreden og i 1903 var den (stort set) afsluttet. Antallet af gårde er vanskeligt at følge, fordi Ore og Strandhuse bebyggelsen af og til indgår i tallene. Efter en nedgang i gårdtallet som følge af Rødkildes ekspansion synes antallet at stabilisere sig på 33. Overgan-

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ulbølle
-----------------	----------------------------	-----------------------------	-------------------------

Besiddelsesforhold:	Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664								
1844								
1903								

Udviklingsbeskrivelse:

gen til selveje ledsages af en forholdsvis beskednen ekspansion i gårdtallet, medens hustallets vækst er særdeles markant.

Gårdene var i 1684 i gennemsnit forholdsvis små, som det ofte ses i kystejerlav. Byen egaliseredes inden 1778.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Ulbølle
-----------------	---------------------	----------------------	------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse**

1) Anlægstype.

Den store kirke-adelby af vikingetidnavnetypen -bølle er som typisk for de langstrakte kystejerlav placeret ucentralt i det indre af ejerlavet. Byformen er vejklyngeby. I det oprindelige ejerlav har hovedgården Rødkilde gjort flere indhug. I 1500-1600-tallet er Strandhuse og Ore bebyggelserne blevet udparcelleret. Ore lagdes i 1721 under Rødkilde.

2) Udviklingstype.

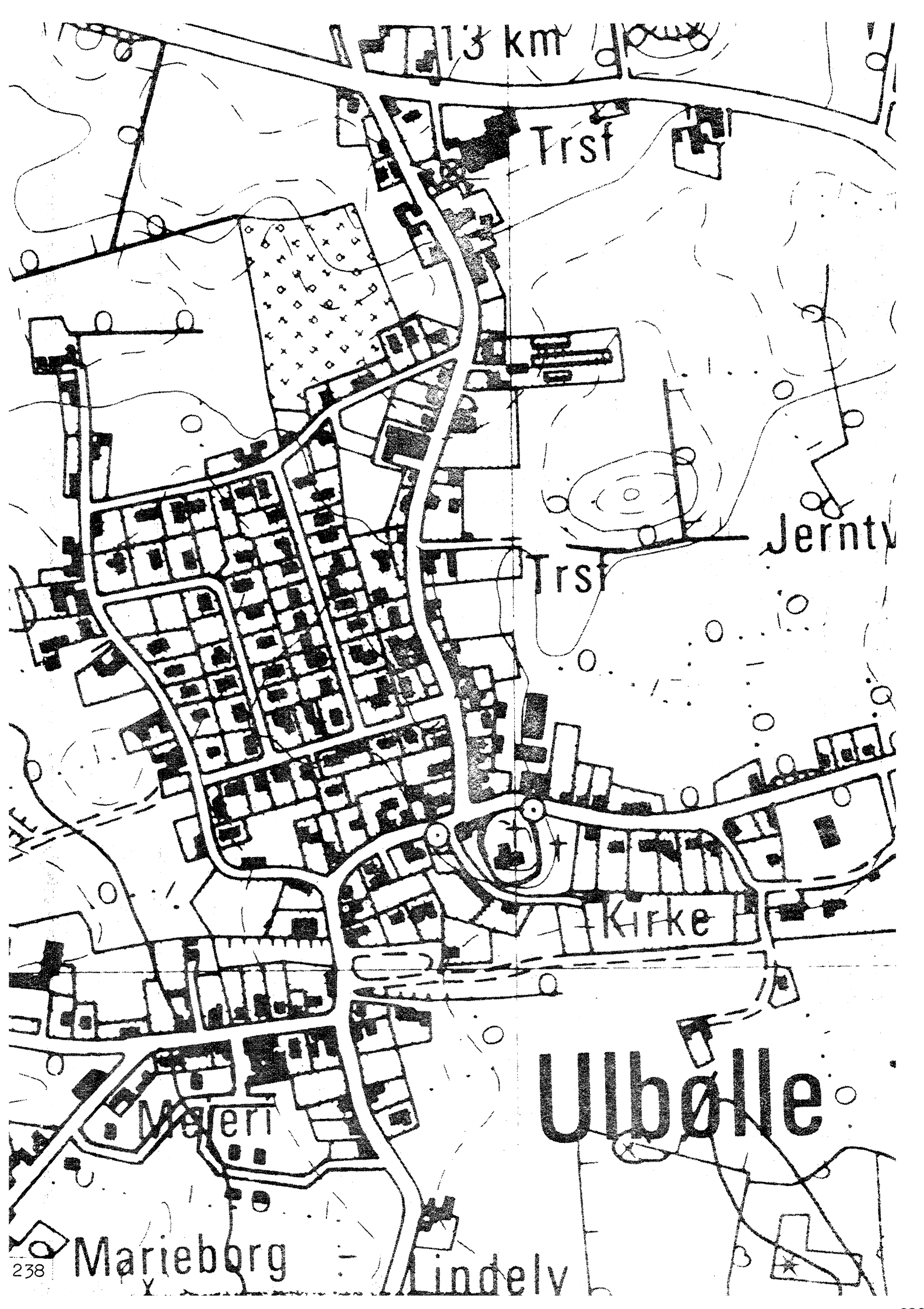
Byen havde endnu i 1600-tallet ret sammensatte besiddelsesforhold. Inden 1775 samledes langt størsteparten af byen under nabohovedgården Rødkilde, der foretog en egalisering. I 1785 lod Rødkilde byen totaludskifte, idet samtlige gårde udflyttedes og opbyggedes på ny med en særegen grundplan.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med flere specielle karakteristika.

Relikt-vurdering: Mindre interesse

- 1) Bytomten er opløst og nybebygget.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en del af udskiftningshegnene.
- 3) Særlige relikter: Kirke.
- 4) Arkæologiske interesser: -

6210-8

St. John's

St. John's

impelby

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

St. John's

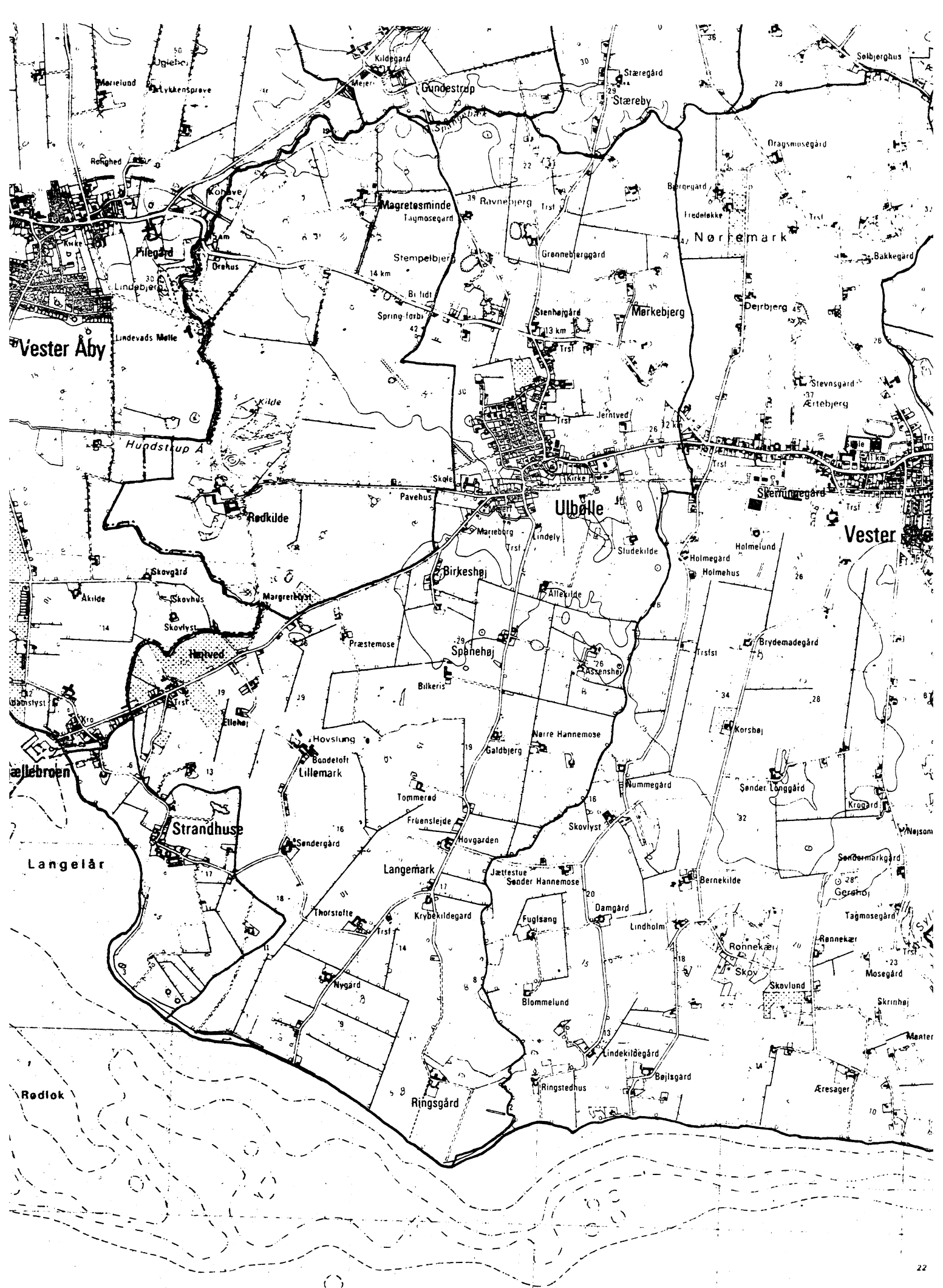
St. John's

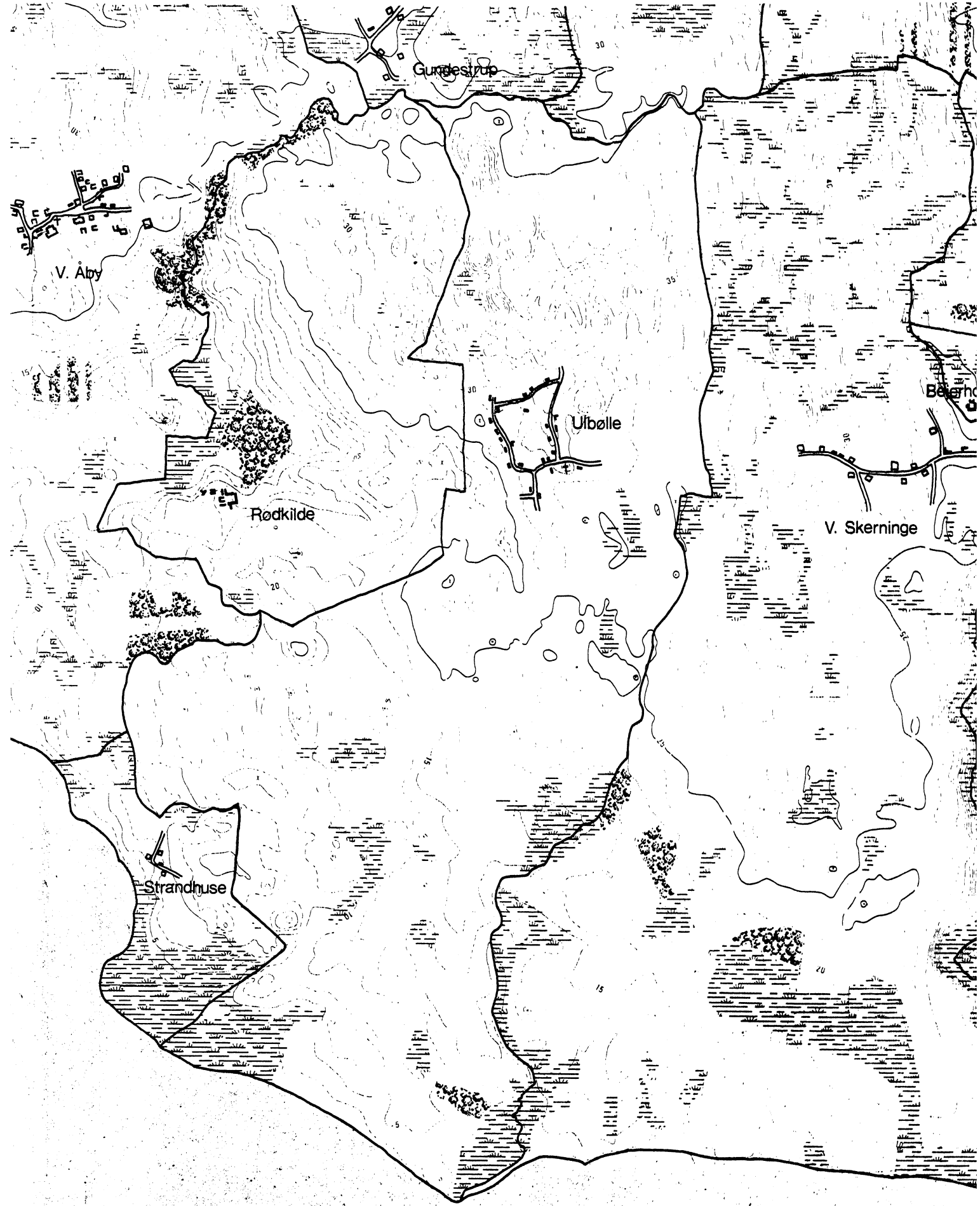
St. John's

St. John's

St. John's

VESTER-SKERNINGE

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Vester Skerninge
-----------------	----------------------------	-----------------------------	----------------------------------

Navn: Vester Skerninge	Navnetype: -inge.
----------------------------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Vester Skerninge første gang nævnt i 1418 i formen Vester Schærningger. Der er usikkerhed omkring ordet skerning, der dog kan være afledt af et ånavn Skæring afledt af skærn. Vester tjener til at skille byen fra nabobyen Ø. Skerninge. Efterleddet -inge indicerer at byen er opstået før vikingetiden. -inge er en oprindelig stedsbetegnelse afledt af slægtsnavne på inge.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen til vikingetid og middelalder.
------------------------------	---

Bemærkninger:

Adelbyen er en landsby, der modsat de middelalderlige udflytterbebyggelser ikke er opstået ved udflytning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Vester Skerninge
----------	---------------------	----------------------	---------------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Vejklyngeby.

Gårde/husene placerer sig jævnt omkring den slyngede vej, der går i vestlig-østlig retning. Umiddelbart øst for byens centrum ligger der en gruppe huse med mindre afstand imellem sig end den øvrige bebyggelse.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby   agerorientering   skovorientering   åorientering
 randby   engorientering   kystorientering
 Ejerlavet er stort og afstanden fra landsbyen til den sydlige spids er stor.

c. Udskiftning

år: 1778-81   figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning

ved udskiftningen
 efter udskiftningen   9 gårde

ØKONOMI

a. Vangesystem   driftssystem: 3-vangsbrug   rotation: 2/1
 Vangelag med Hundstrup.   vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: K/G. Sydfyn. Terrænskrænter. Erosionsdal mod øst.

jordbund: Overvejende moræneler med små forekomster af ferskvandstørv og -ler

naturlig afgrænsning: På alle sider ved eng, å og hav.

overvejende
 overvejende agerjord med større indhold af eng og mindre skovområder.
 blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Vester Skerninge
----------	---------------------	----------------------	---------------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun et par enkelte gårde er tilbage i byen - og måske et par af de oprindelige huse, men størsteparten er flyttet, og der er kommet et stort antal nybebyggelser til som placerer sig på de oprindelige tomter mellem disse. Nye områder er blevet udbygget med parcelhuse. Den oprindelige hovedgades forløb er ikke ændret meget, men der er kommet en del nye sidegader til.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

De udskiftningshegn der er bevaret ligger i den sydlige del af ejerlavet.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Langs ejerlavsskellet til Øster Skerninge omkring Syllemåde Å er der eng. Der er et par mindre plantager i ejerlavet.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Vester Skerninge
----------	---------------------	----------------------	---------------------------

STATISTIK

Areal: 1060 ha., heraf opdyrket i 1688: 47%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	294	180	218				
Bebyggelsesenheder:							
		1664	1688	1774	1844	1903	
Gårde:		30	28	32	42	42	
Huse:		10 [⊕]		30			
Huse m/ jord:			4		77	103	
Huse u/ jord:			9		18	39	
I alt:		40	41	62	137	184	
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
1664	3	10	17	10,1			
1688	7	16	5	6,3			
1844	25	13	4	4,3			
1903	31	8	3	4,2			
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	292	552	661				
Børn:	144	278	296				
I alt:	436	830	957				

* Mølle.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Vester Skerninge
-----------------	---------------------	----------------------	---------------------------

	Besiddelsesforhold:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	Selvejere:		gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			1				29	10 [⊕]
1844	37	68					5	27
1903	42	142						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 1060 ha store ejerlav var i 1688 opdyrket 47%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes til 180 tdr.htk. mod 218 tdr. i 1844. I 1690 bemærkes det om det langstrakte ejerlav, at der næsten er $\frac{1}{2}$ mil fra byen til markerne ved kysten, hvorfor en stor del af disse jorder anvendtes til græsning og en del var besat med tornekrat. Skerninge Mølle omtales allerede i 1537 og havde da en mølleskyld på 42 tdr. mel, hvilket indicerer en meget betydelig mølle. Den lille hovedgård Bejerholm ligger tæt ved byen, men i Ollerup sogn. Muligvis har Byerholm gjort et mindre indhug i ejerlavet. Fra 1600-tallet omtales tilføjede Vester Mølle. Mellem Vester og Øster Skerninge ligger en vikingetidsboplads - måske det oprindelige udelte Skerninge. Vester Skerninge blokudskiftedes 1778-81 og siden er 24 gårde flyttet ud.

I senmiddelalderen domineredes byen af Odensebispen, der ved reformationen besad 14 gårde og Skerninge mølle. De 14 gårde mageskiftede kronen bort til Flintholm i 1574. I 1661 var Flintholms andel svundet ind til 7 gårde, foruden ejerlavets 2 møller. I 1664 var Skjoldemose dominerende besidder med 8 gårde, men i øvrigt var besiddelsesforholdene stærkt spredte. Omkring 1780 havde Skjoldemose stadig 8 gårde. Holsteenshus havde ligeledes 8 gårde og Rødkilde 3 gårde. I 1844 var overgangen til selveje vidt fremskredet og i 1903 var den afsluttet.

Antallet af gårde lå i 1600-tallet på 28-30. I forbindelse med overgangen til selveje stiger gårdtallet i normalt omfang, medens hus- og befolkningstallets stigning i det 19. årh. klart overstiger det normale. I de sidste 100 år har Vester Skerninge som stationsby udviklet sig til bymæssig bebyggelse.

Gårdene var i 1684 gennemsnitlig af normal størrelse, men med meget betydelige størrelsesvariationer. Byen synes aldrig egaliseret.

I Vester Skerninge er bevaret en præstegård fra 1600-tallet og en kro opført mellem 1793 og 1806.

FYNS AMT	Herred: Sallinge	Kommune: Egebjerg	Sogn: Vester Skerninge
-----------------	---------------------	----------------------	---------------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

1) Anlægstype.

Den store kirke-adelby af før-vikingetids-navnetypen -inge er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende vejklyngeby. En vikingstids boplads kendes mellem Øster og Vester Skerninge.

2) Udviklingstype.

Byen domineredes i senmiddelalderen af Odensebispens besiddelser. Efter reformationen afhændede kronen disse gårde til adelen. Besiddelsesforholdene forblev spredte i byen, der aldrig egaliseredes. En hurtig overgang til selveje ledsagedes af en kraftig ekspansion, der omdannede Vester Skerninge til en bymæssig bebyggelse.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype uden særlige udviklingskarakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1) Bytomten er opløst og nybebygget.

2) Kulturlandskabet har bevaret nogle udskiftningshegn.

3) Særlige relikter: Kirke, præstegård fra 1600-tallet, kro fra omkring 1800.

4) Arkæologiske interesser: -

37

250

Aertbjerg

Bejerholm

30

Skole

KM

KRO

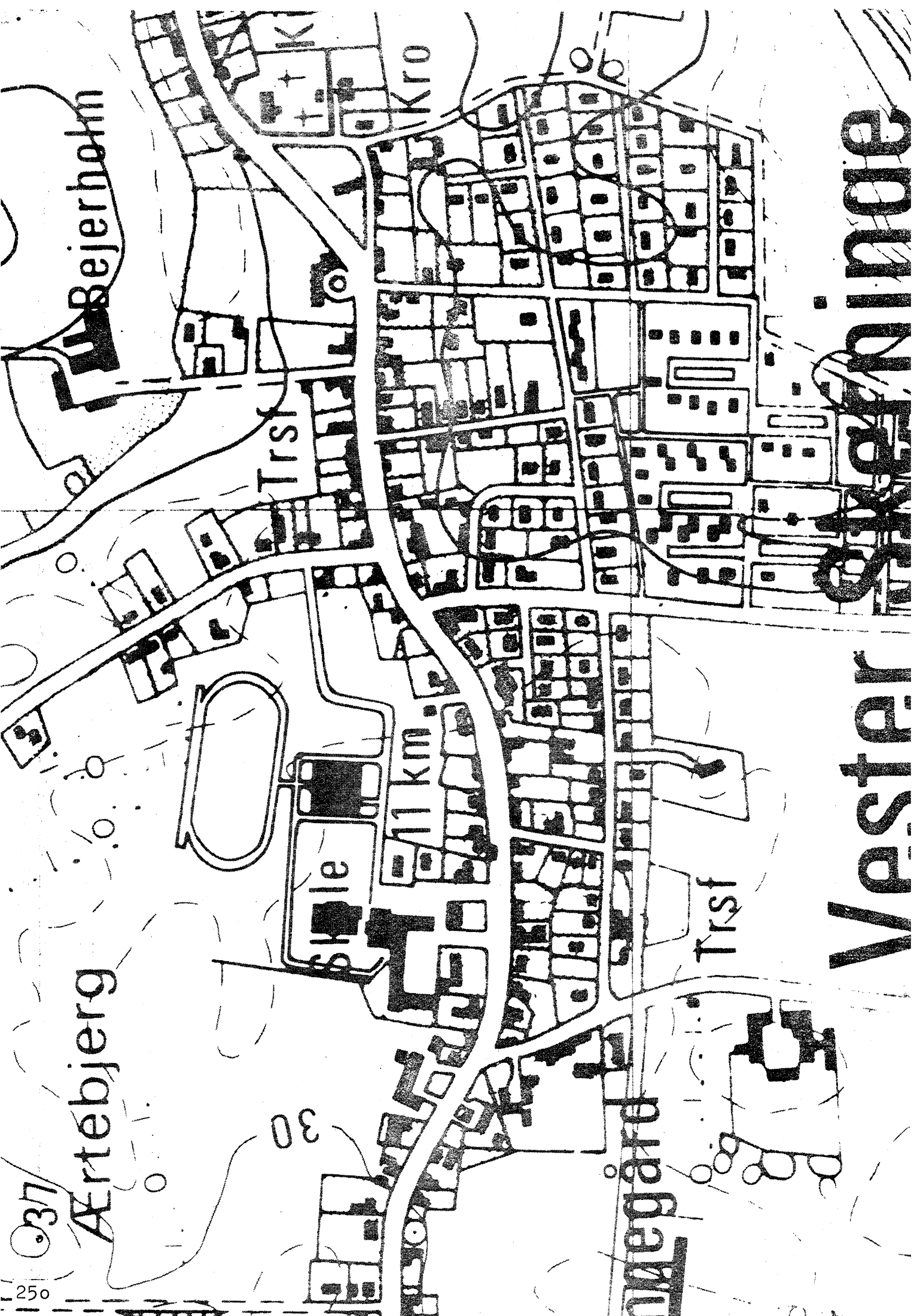
Trst

Trst

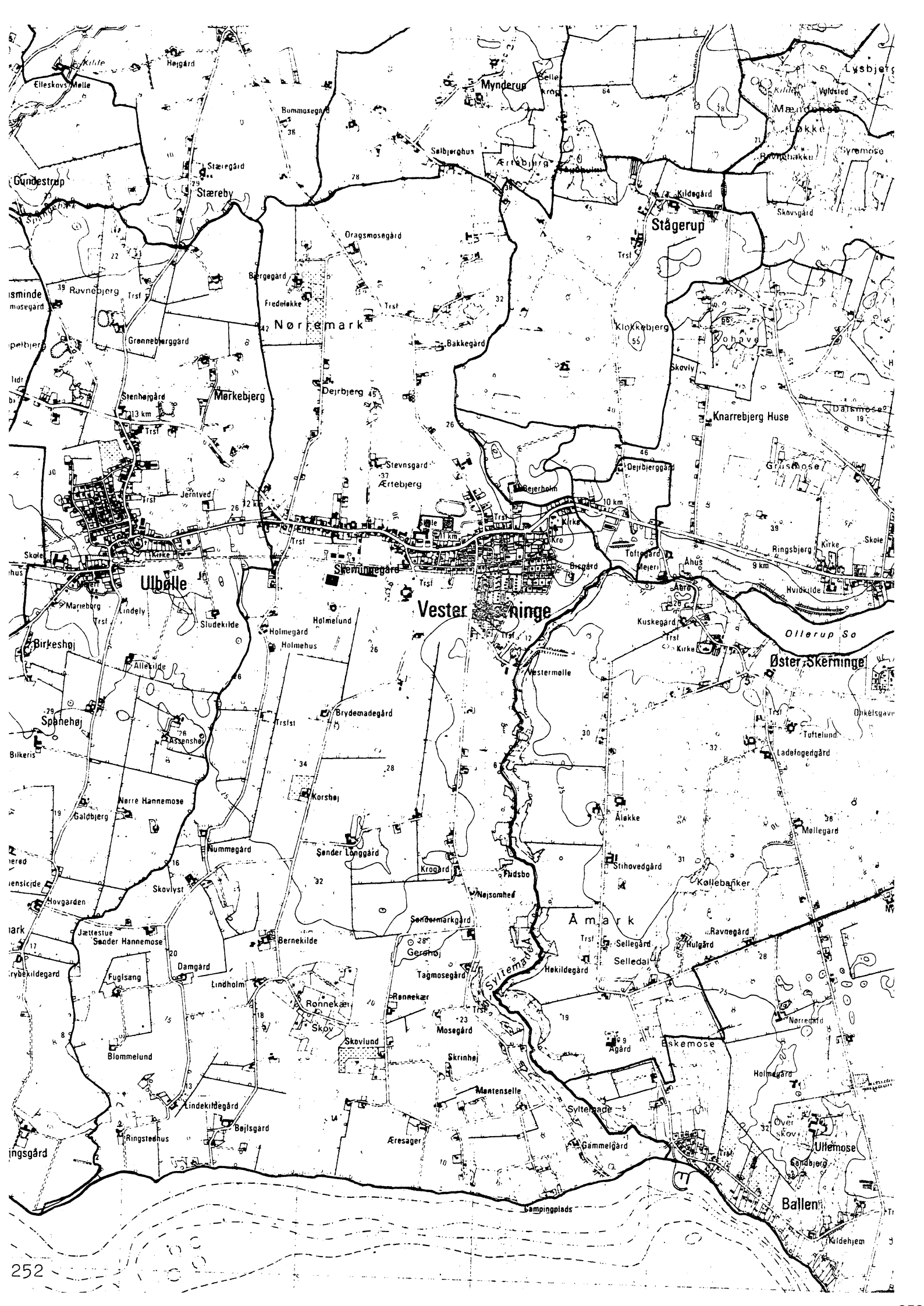
Megård

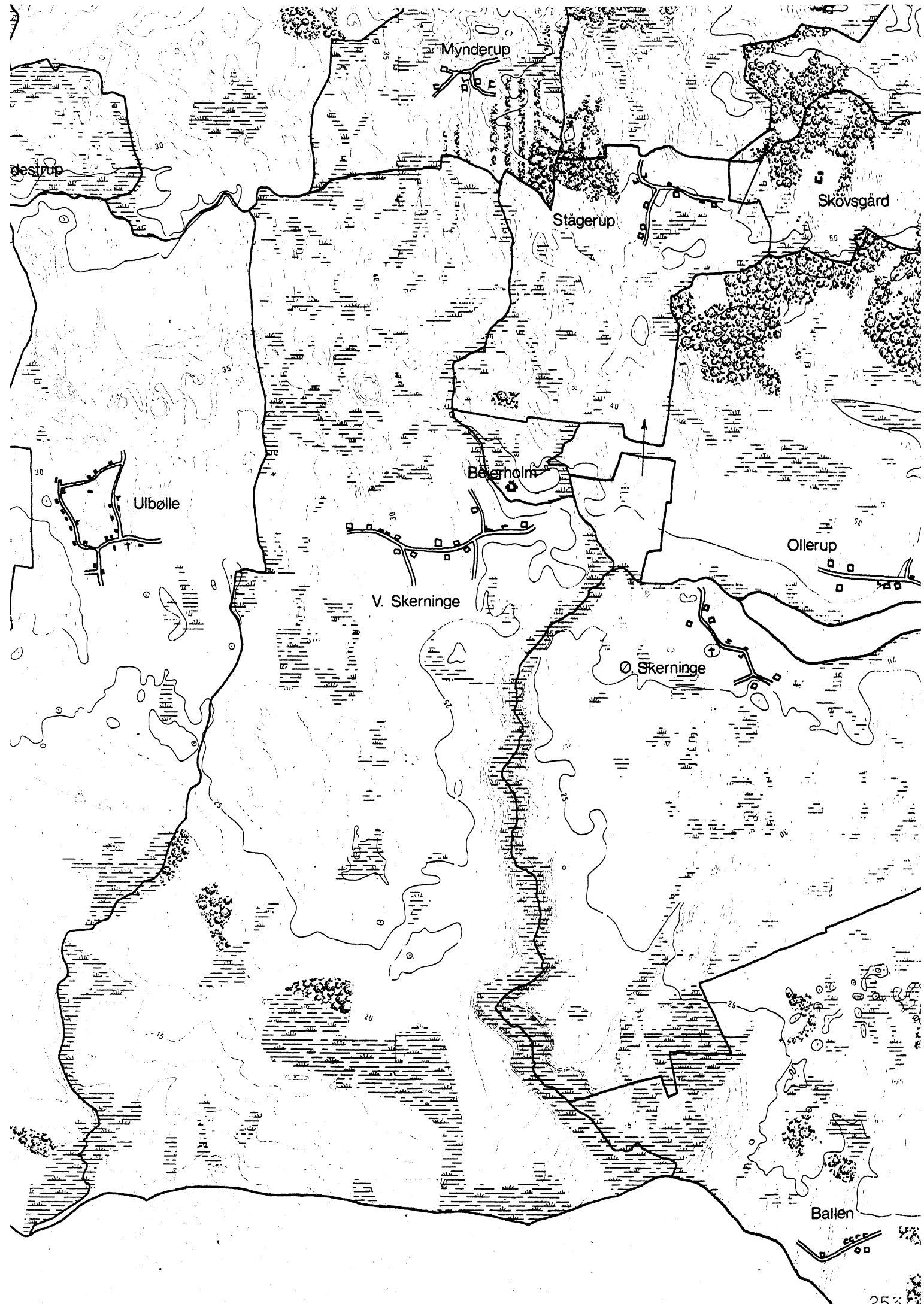
Vester

Skoleminde

Mynderup

Skovsgård

Stågerup

Ulbølle

Bøkerholm

Ollerup

V. Skerninge

Ø. Skerninge

Ballen

ØSTER-SKERNINGE

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Øster Skerninge
----------	------------------	----------------------	--------------------------

Navn: Øster Skerninge	Navnetype: -inge.
--------------------------	----------------------

<p>Bemærkninger:</p> <p>Øster Skerninge er nævnt første gang 1372 i formen Skerninge. Navnet er sandsynligvis en afledning af et ånavn Skærning, afledt af navneordet, glda. skarn.</p>

Anlægstype: Adelby m. kirke.	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
---------------------------------	---

<p>Bemærkninger:</p> <p>En adelby er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.</p>
--

<p>Historiske tildragelser:</p> <p>I Øster Skerninge sogn fødtes 1862 maleren Hans Dall.</p>
--

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Øster Skerninge
----------	------------------	----------------------	--------------------------

RELIKT-VURDERING

<p>a. By-tomten</p> <p>☐ velbevaret ☒ opløst</p> <p>☐ delvis bevaret ☐ opløst og nybebygget</p> <p>Omkring 80% af gårdene er flyttet ud, hvoraf enkelte kun er flyttet uden for bykernen. Byen er ikke blevet bebygget med nyere huse i særlig høj grad, så en del af de tidligt udflyttede gårdtomter må være frilagt. Vejforløbet er bevaret, men tofteskellene er væk.</p>
<p>b. Skelsystem</p> <p>☐ vangesystemets hegn ☒ udskiftningshegnene ☐ intet af betydning</p> <p>Enkelte u-hegn bevaret.</p>
<p>c. Ressourceområde</p> <p>☐ større engareal ☐ større skovareal ☒ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald</p> <p>☐ større overdrevarsareal ☒ størsteparten opdyrket</p> <p>Ejerlavet er præget af en del bebyggelse langs de større veje. Større bebyggelse opstået ved Ollerup.</p>

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Øster Skerninge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------------

STATISTIK

Areal: 634 ha. Ballen og Øster Skerninge: 941 ha, heraf opdyrket 1688: 52%.							
Tønder hartkorn	1664 ¹	1688 ¹	1844	1903			
	247	176	117				
Bebyggelsesenheder:							
	1572 ¹	1610 ¹	1664 ¹	1688 ¹	1774	1844	1903
Gårde:	31	21	32	34	22	26	27
Huse:	9	11	12		12		
Huse m/ jord:				8		14	32
Huse u/ jord:				8		3	8
I alt:	40	32	44	50	34	43	67
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
		1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit		
48	1664	4	11	14	8,5		
41	1688	16	15	3	5,1		
81	1844	12	13	1	4,3		
63	1903	19	7	1	3,9		
Folketal:							
		1787	1845	1901			
	Voksne:	155	197	248			
	Børn:	67	85	109			
	I alt:	222	282	357			

1. Incl. Ballen.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Øster Skerninge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------------

	Besiddelsesforhold: Selvejere:		Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	1		5	7			26	5
1844	5	4					21	13
1903	27	39						1

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 634 ha store ejerlav (incl. Ballen) var i 1688 opdyrket 52%. Det samlede ejerlav takseredes i 1684 til 176 tdr.htk. Byen havde da trevangsbrug. Allerede i 1572 klages der over skovmangel, og i 1668 hedder det at meget af præstegårdens agerjord falder på så lave steder, at der vokser siv på, og meget er så ringe og ond jord, at det må braklægges i flere år. I 1690 hedder det, at den bare og skarpe egn altid har haft en del øde gods. Ud til kysten er udparcelleret smågårdsbebyggelse Ballen, der omtales fra 1551. I 1572 bestod den af 9 små bol. I 1568 fastsloges det, at en gård i Skerning Balle var stiftet af præstegårdens jord og gav sin landgilde hertil. Mellem Vester og Øster Skerninge er lokaliseret en vikingetidsbebyggelse, der formentlig er forgængeren for den delte adelby.

Øster Skerninge stjerneudskiftedes i 1802 og siden er 18 gårde udflyttet.

I 1470 nævnes en væbnergård i byen. I 1497 havde Glorup en enkelt gård. Odensebispen havde 1-2 gårde, der ved reformationen lagdes under kronlenet Nyborg, hvorunder der desuden i 1563 lå 7 selvejergårde (heraf 1 i Ullemose). Hertil kom præstegården med 2 mensalgårde.

I 1664 var kronens andel reduceret. Blandt adelsgodset dominerede Hvidkilde (6 gårde) og Lehnskov (7 gårde og 2 huse). De to godser samledes i 1700-tallet under baroniet Lehn der i 1781 havde 17 gårde (heraf 15 egaliserede a 6-1-0 $\frac{1}{6}$) og 10 huse uden jord, foruden 5 gårde og 2 huse i Skerninge Balle. Skjoldemose og Løjtved havde da tilsammen 4 gårde. Endnu i 1844 var hovedparten af byen i fæste, men i 1903 var overgangen til selveje afsluttet.

Antallet af gårde er vanskeligt at følge på grund af sammenblandingen med Skerninge Balle, men der synes dog i 1500-1700-tallet at have været 22-25 gårde i byen, og dette antal steg kun beskedent i det 19. årh. ligesom hus- og befolkningsvæksten i det 19. årh. havde moderat omfang.

Gårdene var i 1684 forholdsvis små. I 1781 var hovedparten af byens gårde egaliseret og bebyggelsen havde som helhed et egaliseret præg endnu i 1844.

FYNS AMT	Herred: Sunds	Kommune: Egebjerg	Sogn: Øster Skerninge
-----------------	-------------------------	-----------------------------	---------------------------------

Sammenfattende vurdering: Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: Interesse.**

1) Anlægstype.

Den store kirke-adelby af førvikingetidsnavnetypen -inge er randplaceret i sit ejerlav og har sø-orientering. Byformen er slynget vejby. Af det oprindelige ejerlav er i 1500-tallet udskilt en smågårdsbebyggelse Skerninge Balle. En vikingetidsboplads mellem Øster og Vester Skerninge er muligvis en forgænger for den delte adelby Skerninge.

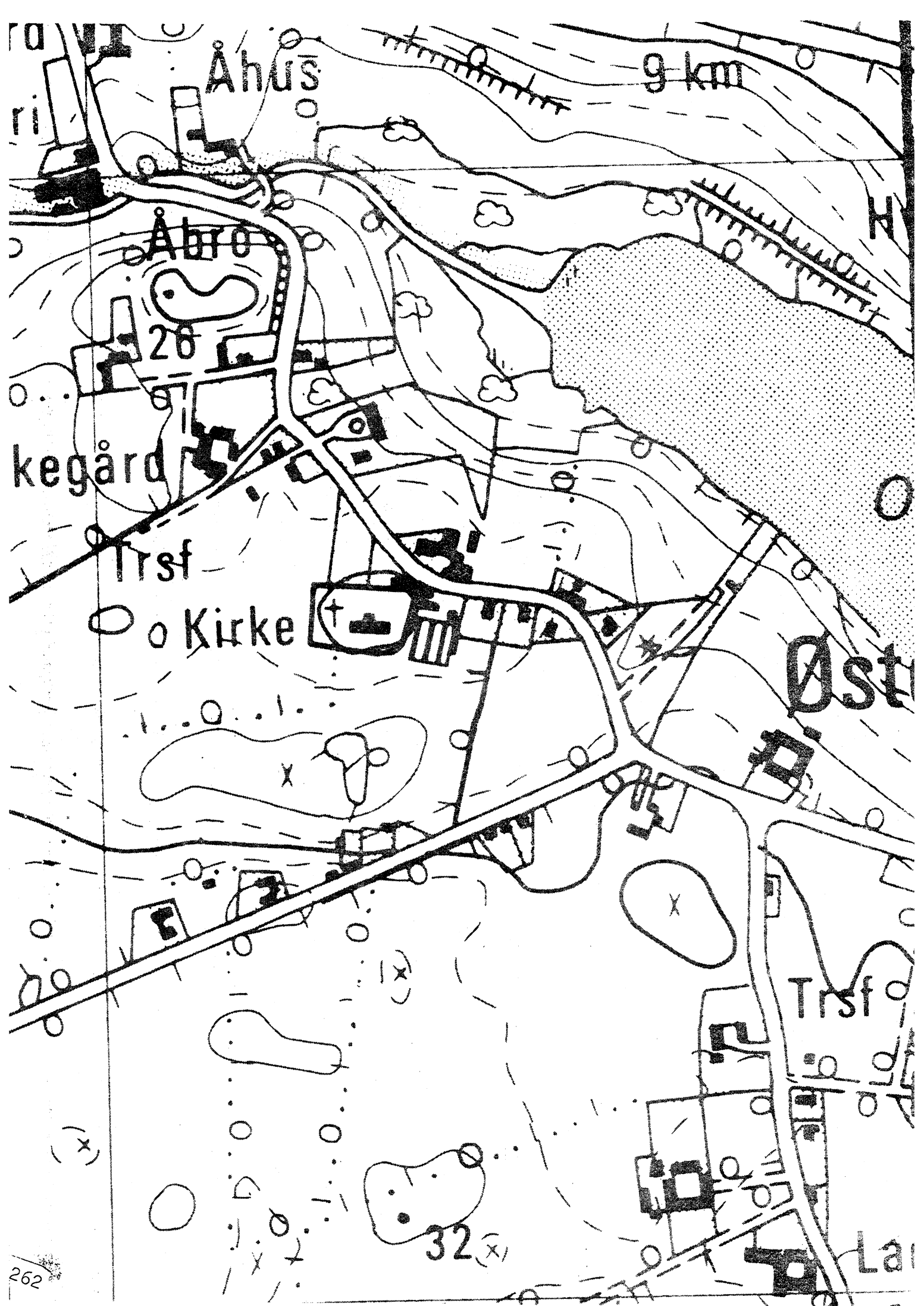
2) Udviklingstype.

Byen husede i 1400-tallet en væbnergård, og havde et betydeligt indslag af selvejergårde. I løbet af 1600-1700-tallet blev baroniet Lehn dominerende besidder, og der gennemførtes en egalisering af størsteparten af byens gårde. Overgangen til selveje ledsagedes af begrænset ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er opløst.
2. Kulturlandskabet har bevaret enkelte udskiftningshegn, men er præget af en del nybebyggelse.
3. Særlige relikter: kirke.
4. Arkæologiske interesser: adskillige frilagte gårdtomter.

Åhus

9 km

Åbro

28

kegård

Trsf

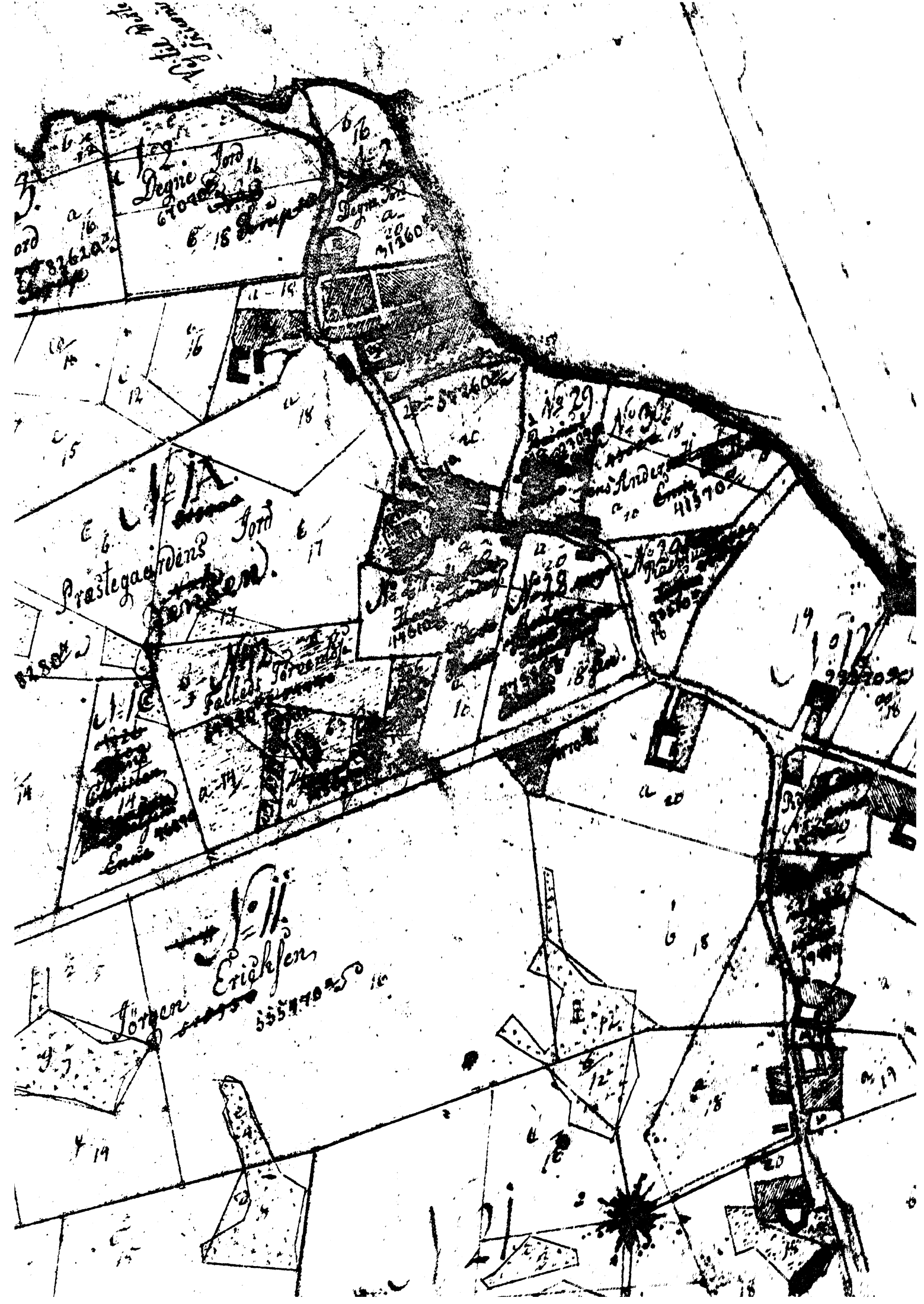
Kirke

Øst

Trsf

32

La

Dejne Jord
618
61260

Præstegaardens Jord
617

Erichsen
655470

41570

Topografisk
Kort

